פרשת **נח** תשפ"ב לפ"ק | גליון תתתי"ח שנה כ"ד

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

ברכת הקודש
מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
מוצאי יו"ט שמחת תורה העל"ט:

א גוטע וואך, און א גוט געבענטשט יאר, פאר כל הנאספים פה, ברוך ה' ס'איז אדורך געגאנגען די הייליגע טעג, געהויבענע טעג, זייער הייליגע טעג, אוודאי מי יתן מ'זאל האבן אויסגעפועלט און אויסגעדאוועט א גוט געבענטשט יאר פאר זיך, פאר די גאנצע משפחה, און פאר גאנץ כלל ישראל.

און צו התחלת הזמן וואס עם גייט זיין, מ'הייבט אן צו ליינען בראשית, בראשית בשביל התורה שנקרא ראשית, דער אויבערשטער האט באשאפן די וועלט צוליב די תורה, און אוודאי די אלע חשוב'ע בעלי בתים, חשוב'ע יונגעלייט, האבן געהאט גוטע קבלות אין משך פון די הייליגע טעג, צו פארשטארקערן ליימוד התורה, מיטן אויבערשטן'ס הילף האפן מיר מ'וועט עס קענען מוציא זיין מכח אל הפועל, זעהן צו פארשטערקערן, ס'זאל זיין אויף א שטערקערן אויפן, דאס גאנצער ענין פון ליימוד התורה, ס'וועט זיך אנזעהן אויף די בעלי בתים, און אויף די יונגעלייט יושבי אוהל, און ביי די בחורים, און אפילו ביי די ילדי התלמוד תורה, זאל מען זעהן אן התמדת התורה, מ'וועט זעהן ווי אידן שטייגן אין תורה און יראת שמים און מידות טובות, און אידן טוהן דעם רצון ה', בתורה, עבודה וגמילות חסדים.

וואס איז נוגע עזרת ישראל האבן מיר שוין אסאך גערעדט דעם יו"ט. פאר עזרת נשים אויך זיי האבן דאך אלע געהאט די הייליגע טעג, זיי האבן געהאט גוטע מחשבות, גוטע קבלות, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל עם קענען אויספירן, מ'וועט זיך מקבל זיין צו פארשטארקערן יראת שמים, צו פארשטארקערן צניעות, פארשטארקערן מידות טובות, מער אכטונג געבן אויף די מלבושים, סיי פון די נשים, און סיי פון די בתולות די מיידלעך, אז ס'זאל זיין אויסגעהאלטן צניעות'דיג פון קאפ ביז פום, און אוודאי דארף מען מדקדק זיין די מאמעס וואס זיי קליידן אויס די יונגלעך ס'זאל זיין אויידלע מלבושים, אזוי ווי עס פאסט פאר חסידישע קינדער.

דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל מגדל זיין אלע קינדער לתורה לחופה ולמעשים טובים געזונטערהייט אהן קיין עגמת נפש, דער אויבערשטער זאל העלפן יעדער איינער זאל זיין געזונט הקטנים עם הגדולים אנשים נשים וטף, א גוט געבענטשט יאר, מ'זאל זוכה זיין מקבל צו זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים ~ לקט תמרים ..... ב
קדוש' יאמר כו' ..... ג
בשפתי צדיקים ~ לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה ~ דורש טוב ..... ה
לשכת סתרים ..... ו
חוקים להורותם ..... ז
שעשועי תורה ..... ח
לוח החילולא ..... ט
דבר בעתו ..... י
נועם שבת ..... יא
למען ציון לא אחשה ..... יב
פשולחן מלכים ..... יג
דברות קודש ..... יד

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

מזלא טבא וגדיא יאה

ברגשי ידידות ובאותות הערכה, נשגר כוס של ברכה, אל מע"כ ידידינו וידיד מוסדותינו, הרבני היקר והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, אהוב לשמים ולאנשים, תומך נלהב למען החזקת מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, מגדיל עשות בהתמסרות רבה ועצומה למען כל קדשינו, נוה הצדק צב"י תפארתו, כשמו הטוב כן תהילתו

הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר

משולם צבי בנציון וילבערשטיין

הי"ו

איש חי רב פעלים נבירים לכל קדשי מוסדותינו הק'

לרגל שמחתו הגדולה בנישואי בנו למז"ט ובשעטו"מ

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

יחזקאל רוטטשטר

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

הלימוד שלא לשמה, ממשיך עכ"פ שפע פרנסה

וחנה עלה זית טרף בפיה. "נראה לפרש, כי כתיב (משלי ג, טז) 'אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד', ודרשו חז"ל (שבת סג. ועי' בפירש"י שם) אורך ימים בימינה הלומד תורה לשמה, ובשמאלה הלומד תורה שלא לשמה, עושר וכבוד איכא. והנה ידוע שהשמן רומז לתורה (עי' מנחות פה:) ו'זית' מורה על תורה שלא לשמה, כי כמו שהזית מעורב עדיין בתוכו שמרים ואינו צלול, כמו כן התורה שלא לשמה שלומד אבל אינו בבהירות, כי עיקר הלימוד הוא תורה לשמה. וזה פירוש הכתוב: **'וחנה עלה זית'** רומז לדפין הגמרא שאדם לומד אפילו שלא לשמה **'טרף בפיה'** אפילו הכי בא ג"כ לאדם פרנסה. 'טרף' רומז לפרנסה, כמו שנאמר (משלי לא, טו) **"ותתן טרף לביתה".**

אור לשמים

יסוד גדול לתורה ולמצוות הנלמד מהמבול

ויזכור אלקים את נח וגו' **ויעבר אלקים רוח על הארץ וישוכו המים.** הנה ה'אור החיים' הק' כבר דייק למה לנו לידע מה עשה ה' תחבולה (ויעבר אלקים רוח על הארץ') בכדי להשקיט המים, וכתב כי המים היו עמוקים במצותם אשר גזר עליהם ה' להתגבר, והגם שכבר נמחה כל היקום, המשיכו להתגבר ולקיים ציווי הש"י, ולא דרשו דרשות מדעתם נגד ציווי הש"י, להימנע מהתגברות שאין בה עוד צורך מאחר שכבר נמחה כל היצור, רק עשו שליחותם, הגם שלא ידעו עוד מה טעם לזה, עד שהש"י שלח רוחו אליהם שכבר כלתה מצותן אזי נחו שקטו, עד כאן. **"וטובא איכא למשמע מהדבר הזה לכל בעל נפש, דהעבד הנאמן אין לו לבקש טענה לפטור את עצמו ממצותיו ית', הגם שידמה בדעתו וימצא איזה טעם למצוה, ולפי הטעם שמצא, ימצא עת שאינו נוהג הטעם הזה, ועל ידי זה יבוא להפר חוקי התורה, אשר מזה נתפקרו הפלסופים, שבדו טעמים מלבם למצות הש"**, וכאשר מצא עת שאינו נוהג הטעם אשר בדו מלבם בשכלם המזוהם, התירו להפר חוקי התורה עד שיצאו מכלל כל חוקי התורה, ובפרט בדורותינו בעוה"ר וכו', **חלילה לעשות ולתלות המצוה על הטעם שנתגלה לנו,** לומר, הנה בעת הזאת הטעם הזה איננו נוהג, אזי אפטור מהמצוה. כי הם חכמתו של יוצר בראשית ואין סוף לחכמתו ודעתו, ואם כן אין סוף לטעמים שלהם, **"ואם הטעם הזה שאנו משיגים אינו נוהג באיזה זמן ועת, הנה עוד לאלקי מילין וטעמים עד אין סוף וחקר".**

וזה הענין שהמים עשו רצון קוניהם בלי שום טעם, דהנה חטא דור המבול היה בזנות, ומבואר ב'ברית מנוחה' (בהקדמה) "להיות שהיה לדורות הקודמים ידיעה גדולה בנסתרות (עי' זוה"א נו:) והבינו הרכבת כחות עליונות אלו עם אלו, ואמרו כן נעשה גם אנחנו וכו', ודור המבול בחכמתם הגדולה הקרו למצוא טעם לכל איסור ברזין עליונים. והנה עי"ז מצאו לעצמם היתרים, באופן זה מותר, כי נמצא הרכבה כזאת באורות עליונים, עד שהפרו חוק והתירו לעצמם כל האיסורים, עד שהביא עליהם הקב"ה את מי המבול. **"וחשמיענו הקב"ה בהנהגת מי המבול, שהעבד הנרצה בעבודתו ומצותיו, לעשות רצונו בכל זמן ועידן אפילו בלא מצוא טעם, וחכן הדבר כי הוא יסוד ופנה לתורה ולמצות"**

אגרא דכלה

שיתלה סיבת צמצום מזונותיו רק בגזירת עליון בלבד

וחנה עלה זית טרף בפיה וגו'. פירש"י: "טרף, חטף. ומדרש אגדה, לשון מזון, ודרשו (עירובין יח:) 'בפיה' לשון מאמר, אמרה: "יהיו מזונותי מרורין כזית בידו של הקב"ה ולא מתוקין כדבש בידי בשר ודם" ע"כ. הנה, במסורה איתא, טרף ב' במסורה, חדא כאן, ועוד (הושע ג, א): "כי הוא טרף וירפאנו" (עי' בעל הטורים), וראיתי לפרש שבא לרמז לאדם שרואה מזונותיו מצומצמים, שלא יתלה חלילה את הדבר בטבע, אלא ידע ויבין שהכל הוא בהשגחה, ויתבונן במעשיו ויתקן הכל. וזהו הרמז: **"כי הוא טרף"**, היינו אם נטרף ונחטף ממנו הטרף היינו המזונות, כמו שמפורש כאן **"וחנה עלה זית טרף בפיה"** כאמור אזי יתן לב להתבונן **"כי הוא טרף"** שהכל מאתו ית"ש ובהשגחתו, וכשידע ויבין זאת, **"וירפאנו"** תהיה לו רפואה בהמשכת כל טוב.

הרח"ק מהר"ש מבעלזא זללה"ה

באכילתו יקרב המאכל אל פיו ולא להיפך

ואתת קח לו מכל מאכל אשר יאכל ואספת אליך. נראה לרמז, דהתורה הקדושה מלמדת אותנו את הדרך אשר נלך, והוא דרך ארץ בשעת אכילה, לבל לקרב את גופו להמאכל שהוא אוכל, רק ליקח הכף עם המאכל אצלו, כמובא בשם הרה"צ מהרי"ם מזלאטשוב זצלה"ה, לבל יאכל כדרך הרעבתנים. וזהו: 'קח לך' דייקא, 'מכל מאכל אשר יאכל ואספת אליו' ולא להרכין גופו להמאכל כו'.

מעדני מלך

תפילה אחר הלימוד פרחת לעילא

וירבו המים וישאו את התבה ותרם מעל הארץ. אין מים אלא תורה (תענית ז' ע"א) ובא הכתוב לרמז דתפילה שהוא אחר לימוד התורה, התפילה מקובלת ביותר ועולה למעלה, **'מפני שתפלה שאחר לימוד הוא בודאי בקדושה ובדחילו ורחימו ופרחת לעילא'.** וזהו שרמז **'וירבו המים'** היינו אחר שהרבה בלימוד התורה אזי **'וישאו את התבה ותרם מעל הארץ'** יעלו תיבות התפלה מן הארץ ותתקבל לעילא.

הגה"ק רבי מנחם מענדל מליפקא זללה"ה

פנח"ס בדין הוא שיטול שכרו

בשם קרוב לאלפיים חניכי מוסדותינו ועשרות הכלי קודש, נישא בזה אלומות גודש, בברכת מזל טוב, מריחוק מקום וקירוב לב, קדם מע"כ ידידינו היקר והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, אהוב לשמים ולאנשים, תומך נלהב למען החזקת קהילתינו ומוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, מגדיל עשות בהתמסרותו העצומה למען כל קדשינו,

הרבני הנגיד הנכבד המפואר

מוה"ר פנחס משה לאנדא הי"ז

מנכבדי קהילתינו הק' בבארא-פארק יע"א

לרגל תת ה' שמחה בביתו, רון שיר ושבח בשפתו

בהולדת בתו שתחי' למזל טוב

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לראות ולדות מכל יוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקדה והערכה, אסידי התודה והברכה

יחזקאל ראטטער

בשם הנהלת המוסדות והקהילה

פה בני ברק יצ"ו

תורה

ד' המדרש בפרשתן המדבר ברוממות מעלת עסק תורה שבע"פ ומעלת לומדיה, וגודל שכרה הנפלא בזה ובבא

אלה תולדות נח נח, יתברך שמו של מלך מלכי המלכים הקב"ה שבחר בישראל משבעים אומות כמ"ש **כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו** (דברים ל"ב) ונתן לנו את התורה בכתב ברמז צפונות וסתומות ופרשום בתורה שבע"פ וגלה אותם לישראל כו'. ועל שבע"פ נאמר **'ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים'** (איוב י"א) וכתיב **'ולא תמצא בארץ החיים'** (שם כ"ח) ומאי לא תמצא בארץ החיים וכי בארץ המתים תמצא אלא **שלא תמצא תורה שבע"פ אצל מי שיבקש ענג העולם תאוה וכבוד וגדולה בעולם הזה אלא במי שממית עצמו עליה** שנאמר 'זאת התורה אדם כי ימות באהל' (במדבר י"ט) וכך דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל, **לפי שלא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא על התורה שבע"פ שנאמר 'כי ע"ל פ"י הדברים האלה כרתי אתך ברית'** (שמות ל"ד) ואמרו חז"ל כו' זו היא תורה שבע"פ שהיא קשה ללמוד ויש בה צער גדול שהוא משולה לחשך שנאמר **'העם ההולכים בחשך ראו אור גדול'** (ישעיה ט) אלו בעלי התלמוד שראו אור גדול שהקב"ה מאיר עיניהם באיסור והיתר בטמא ובטהור ולעתיד לבא **'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'** (שופטים ה) ולא קבלו ישראל את התורה עד שכפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית שנאמר **ויתיצבו בתחתית ההר** (שמות י"ט) כו', ואם תאמר על התורה שבכתב כפה עליהם את ההר והלא משעה שאמר להן מקבלין אתם את התורה ענו כלם ואמרו נעשה ונשמע מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעטה, **אלא אמר להן על התורה שבע"פ שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות והיא עזה כמות וקשה כשאול קנאתה, "לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקב"ה בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו שנא' ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך"** (דברים ו'), ומנין אתה למד שאין אהבה זו אלא לשון תלמוד ראה מה כתיב אחריו **'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך ושננתם לבניך'**, שצריכה שינון, ובפ' שנייה כתיב בה בכל לבבכם ובכל נפשכם ולא כתב בכל מאדכם **ללמדך שכל מי שאוהב עושר ותענוג אינו יכול ללמוד תורה שבע"פ לפי שיש בה צער גדול ונדוד שינה ויש מבלה ומנבל עצמו עליה לפיכך מתן שכרה לעה"ב שנאמר העם ההולכים בחשך ראו אור גדול אור גדול אור שנברא ביום ראשון "שגנזו הקב"ה לעמלי תורה שבע"פ ביום ובלילה שבזכותן העולם עומד"**, שנאמר (ירמיה נ"ג) 'כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי', **אי זה הוא ברית שנוהג ביום ובלילה זו תלמוד** כו', ואומר (תהלים א) כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, ואף הקב"ה כרת ברית עם ישראל שלא תשכח תורה שבע"פ מפיהם ומפי זרעם עד סוף כל הדורות כו' שנא' לא ימושו מפיך וגו' כו'. וצדקה עשה הקב"ה עם ישראל שהקדים והגלה את גלות יכניה לגלות צדקיה כדי **שלא תשתכח מהן תורה שבע"פ וישבו בתורתן בבבל מן אותה שעה עד היום ולא שלט בהן לא אדום ולא יון ולא גזרו עליהם שמד ואף לימות המשיח אין חבלי של משיח רואין** כו', ומשם מתחלת הגאולה משם עולין לירושלים שנאמר **'עלו מושיעים בהר ציון', אותה שעה 'והיתה לה' המלוכה'.** **מדרש תנחומא** – פר' נח, ג'

תפילה

יאיר כל תיבה מהתפילה שמוציא מפיו, ע"י האמונה שכל דיבור שמוציא מפיו כלול מ'עולמות נשמות ואלקות'

צהר תעשה לתבה וגו', האיר אדוני אבי זקיני [הבעל שם טוב] **נ"ע**, 'תבה' מרומז על מלה, שהוא נקרא תיבה, וזהו מה שאמר **'צוהר תעשה לתבה'**, ואמר הוא ז"ל **שתראה להאיר התבה היוצא מפיך** וכו', תחתיים שנים ושלישים תעשה, יש לומר כאן מרומז מה ששמעתי מן אא"ז נ"ע כי בכל דיבור ודיבור יש עולמות נשמות ואלהות, וזהו שמרמז כאן אצל התבה, ותיבה הוא פירוש דיבור וזהו תחתיים היינו עולמות שהוא מדרגה תחתונה, שניים הוא לשון משנה אותיות נשמה, והיינו נשמות, ושלישים היינו אלהות, על שם הכתוב (בפ' בשלח) ושלישים על כלו, שהוא על ידי שהוא מושל ומנהיג את הכל, וכל אלה, **'תעשה', היינו התבה והדיבור שתוציא מפיך יהיה בכוונה זו, ובאמונה שלימה, שיש בכל דיבור תחתיים שניים ושלישים, והם עולמות ונשמות ואלהות** כנ"ל, והבן: **דגל מחנה אפרים**

מזלא טבא וגדיא יאה

מריחוק מקום וקירוב לב, נישא ונשגר ברכת מזל טוב, למעלת כבוד ידידינו היקר והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, איש חי רב פעלים, שמו הטוב מהולל בהילולים, אהוב לשמים ולאנשים, ידיד נאמן למוסדותינו וקהילתינו הקדושים, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, מוזיל זהב מכיסו לתמוך בעין יפה ורוח נדיבה לכל קדשינו,

הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר פינחס פראנקל הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

לרגל שמחת אירוסי בתו הכלה הח' שתחי'
למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

עב"ג הבחור החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, תורה יר"ש וחסידות אצלו בלולה

החתן כמר דוב אלטר ברוך גפן ני"ו

משב"ק אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

יה"ר שיזכה לראות ולרווות ממנו ומכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה, במידה מרובה וגדושה, מתוך בריות גופא ונהורא נפישא, אושר ועושר והרחבת הדעת, רב ברכות ושובע שמחות, תמיד בכל עת, וכל טוב סלה.

החותמים למען שמו ברגשי תודה והערכה

הנהלת הקהילה

אלה תולדות נח איש צדיק תמים היה וגו'. וכתיב בתריה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה ולא נאמר צדיק תמים, וי"ל דהנה נח היה צדיק אלא שהיי לו קצת חסרון מה שלא התפלל על בני דורו, והנה הר"ם בספר המורה כתב כי גם בדורות שמאדם ועד נח לא היו חיים כ"א קי או ק"כ שנים כדכתיב והיו ימיו מאה ועשרים שנה רק אנשים פרטים הנקובים בשמותם בתורה לומר שהיו חיים ערך טי מאות שנה וכדוי ע"ד נם, ומעתה נח שהיה בן שש מאות בעת המבול ראה כמה דורות, וקודם דור המבול שלא היה צורך להתפלל להגין בעדם היה צדיק גמור מבלי שום חסרון, וזש"ה צדיק תמים היה בדורותיי שקודם המבול אז היה צדיק תמים בלי שום חסרון כי לא היה צריך להגין עליהם, אך עתה זאת היה לו את האלקים התהלך נח, זהו החסרון שהסכים עם מדהי"ד ולא הגין בתפילתו בעדם, וזה שא"ל הקב"ה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדוי"ר הזה דייקא, ולא אמר תמים כי בדור הזה לא היה תמים כי לא התפלל עליהם.

(ישמח משה)

☆

אלה תולדות נח איש צדיק תמים היה וגו'. וכתיב בתריה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה ולא נאמר צדיק תמים, ני"ל ביאור הדבר כי ידוע שמשביעין אותו אפי כל העולם אומרים עליך צדיק אתה היי בעיניך כרשע ובסמ"ק מונה בין הלאוין שלא להיות צדיק בעיניו שנאמר אל תאמר בצדקתך עיי"ש, ושמעתי בשם צדיק אחד שאמר אפי יאמר לי השיי בעצמו שאני צדיק שבודאי אני מאמין כי אמת הדבר היינו באותו רגע שאומר ה' אבל ברגע שאחי"ז שוב יוכל להיות חיי שאינו כן כי יש קונה עולמו בשעה אחת ויש להיפך חלילה, וע"ד שאמרו המקדש אשה ע"מ שאני רשע אפי כל ימיו היי צדיק היז מקודשת, וע"כ אפי אם שמעתי מפי השיית עצמו שאני צדיק לא הייתי מחזיק אי"ע לצדיק ע"כ שמעתי, ולזה בשעה שאמר השיי לנח כי אותך ראיתי צדיק שבודאי נח היה מאמין באותו רגע שהוא צדיק, ונחסר לו אז המצוה שלא להיות צדיק בעיניו שהוא אי מתרי"ג מצוות לדעת סמ"ק, ושוב אין לו תואר תמים, משא"כ שלא בפניו שהוא מחזיק אי"ע שאינו צדיק ומקיים הל"ת זו, ע"כ יש לו תואר תמים.

(ויטב לב)

☆

נח איש צדיק וגו' את האלקים התהלך נח. ויבואר עפיי"מ שכתב בצמח ד' לצבי עהי"פ מה הי"א שואל מעמך, כי בחינת ענוה ויראה כמעט אי אפשר להיות ביחד, כי משורש ענוה להיות בטל במציאות ואינו בגדר שיתיירא כי מה הוא, וגדר יראה יש על כל פנים במציאות, וזש"ה מה הי"א שואל מעמך, היינו שתהיה בבחינת מה, כי אם ליראה, היינו ליראה לא תהיה בבחינת מה ע"כ, והנה רשיי פירש במסי ע"ז נח איש צדיק תמים שהיה עניו ושפל רוח, ועל כן אמר הכתוב דאף שהיה עניו, מכל מקום לענין היראה היה בבחינת גאות לבש, ויגבה לבו בדרכי ה', וזהו שאמר את האלקים התהלך נח וכתרגומו בדחלתא דהי הליך נח, שאף שהיה עניו, מכל מקום לגבי היראה הלך בדרך ויגבה לבו, והענוה לא מיעט ממנו גדר היראה.

(עצי חיים)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

המעביר על מדותיו להפך שורת הדין לרחמים וחסדים, כן במדה זו מודדין לו

אלה תולדות נח כו' את האלקים התהלך נח, ולעיל כתיב **ונח מצא חן בעיני ה'.** להבין אומרם ז"ל (סנהדרין קח.) שאף על נח נחתך גזר דין אלא שמצא חן, והענין צריך הבנה, כלום משא פנים יש בדבר. **שמעתי זה שנים מפ"ק אדמו"ר** (הנה"ק בעל הייטב לב זצ"ל) **[שליט"א],** דהנה אמרו רז"ל תמים בדרכיו צדיק במעשיו, ופירש 'תמים' עניו וסבלן כו', **והיינו שהיה מעביר על מדותיו, ועל ידי זה זכה שפיר להינצל ממי המבול, ואף גם שנגזר עליו ונחתם גזר דינו, הרי צדיקים מהפכים מדת הדין למדת הרחמים,** כפירש"י ז"ל על הכתוב 'ויזכור אלקים את נח', כי על ידי שהוא מעביר על מדותיו להפך משורת הדין ולמתק טבעו לטוב, כן במדה זו מודדין לו. **וזהו ונ"ח מצא ח"ן בעיני ה' כי** 'נח' **הנו"ן קודם לחי"ת** 'וחן' **בהיפך,** [ועל דרך זה פירש להלן כי באברהם אבינו ע"ה נאמר (להלן כה- כח) שבע כבשות הצאן 'לבדהן' ה"א קודמת לנו"ן, ואבימלך אמר אשר הצבת 'לבדנה' נו"ן קודם לה"א], וזה טעם שמצא נח חן מכל אנשי דורו ונטל חלקם בחיים, וביאור טעם הכתוב **אלה תולדות נח איש צדיק תמים היה וגו', תמים בדרכיו עניו וסבלן ומעביר על מדותיו, ולכן גם את האלקי"ם התהלך נח להפכו לרחמים.**

גרסא דינקותא (בראשית)

אלה תולדות וגו'. וברש"י ללמד שעיקר תולדותיהן של צדיקים מעשיהם הטובים, ויובן בהקדם דברי הכתוב גם מעוף השמים שבעה שבעה לחיות זרע על פני כל הארץ, ולכאורה לחיות זרע מיותר הוא, אך הנה ממשמעות הכתובים משמע שע"י הקרבנות שהקריב נח אחר המבולהציל את העולם שלא יבא עוד מבול, וזהו כוונת הכתוב שמאלו הבהמות יקריב קרבנות אחר המבול וע"י הקרבנות גרם לחיות זרע על פני כל הארץ, והיה זה שכרו על הקרבנות שלא יבא עוד במבול, אך הנה ידוע כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אולם כתבו המפרשים דעל מה שמוסיפים יתר על החיוב איכא שכר בהאי עלמא, ונח לא נצטווה מפי הקב"ה על הקרבנות והוי אינו מצווה ועושה ששכרו בעוה"ז, וכתה בבני"י לפרש הכוונה של מצוות ומעש"ט דלכאורה היינו אך, ובי דמצוות קאי על מה שמחויבים ע"פ הדין, ומעש"ט פירושו מה שמוסיפים מעצמו על החיוב, וזש"ה אלה תולדות נח ופירש"י שעיקר מעשיהן של צדיקים מעשיהם הטובים, דכוונתו על מה שהקריב הקבנות אחר המבול שזה נקרא מעשים טובים על שהיי בלי ציווי, וע"ז נשארו לו תולדות כי בא בשכרו להחיות זרע.

(דברי יואל)

☆

כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. יש לפרש עפ"י"מ שמצינו בדברי חז"ל בכ"מ שהשפעת האב על יוצאי חלציו נמשכת עד עשרה דורות, וכענין שאמרו חניכת אבות בניטין עד עשרה דורות, ובמס' קידושין גר עד עשרה דורות מותר בממזרת מכאן ואילך אסור, ובמס' סנהדרין גיורא עד עשרה דורא לא תבזי ארמאה באפיה, הרי שקשר האב עם בניו ובני בניו נמשך עד עשרה דורות, וכן ידוע מכקי"ש הבעש"ט זי"ע שהבטיח כי עד עשרה דורות יבא להשתתף בשמחת צאצאיו, והנה שנינו עשרה דורות מאדם ועד נח, ועשרה דורות מנח עד אברהם, וכתב התוס' יו"ט דלא דמי עשרה דורות שמאדם ועד נח לעשרה דורות שמנח ועד אברהם, כי אדם ונח בכלל עשרה, אבל אברהם אינו בכלל עשרה, ומעתה יש לומר כי אף שהעידה תורה נח איש צדיק תמים, מכל מקום זאת היתה מהשפעת הקדושה של אדם הראשון יציר כפיו של הקב"ה, שהרי הוא היה הדור העשירי לאדם, וזש"ה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדוי"ר הזי"ה היינו בהיותו בדור זה הוא הדור העשירי לאדם הראשון, אבל אברהם אבינו היה כבר הדור האחד עשר מנח, ועכ"ז התחזק בצדקו בלי סיוע מהשפעתו של נח, וע"ז אמר רש"י נח היה צריך סעד לתומכו היינו זכות אבותיו בהיותו דור עשירי מאדם, אבל אברהם התחזק מעצמו בלי שום זכות אבות.

(ברך משה)

☆

ואתם פרו ורבו. ובמסורה ג"פ ואתם, דין, ואידך ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ואידך ואתם הדבקים בה"א חיים כלכם היום, ויבואר דהנה איתא בזוה"ק גי דרגין אינון מתקשרין דא בדא קוב"ה ואורייתא ויישראל, ובי בספה"ק דבאמצעות התורה איתקשרין הני תלת בהדי הדדי, ואמרתי בכוונת הענין עפ"מ דאי' בזוה"ח שיש ששים ריבוא אותיות בתורה, וכנגדן יש שישים ריבוא נשמות בישראל וכל נשמה אחוזה ומוקשרת באות אחת שבתורה, ובמגלה עמוקות נתן בו רמז שכן ישראל"ל ר"ת יש שישים ריבוא אותיות לתורה, והנה אי' בזוה"ק שכל התורה כולה שמותיו של הקב"ה הם, וע"כ כיון שכל איש ישראל מקושר לאות אחת בתורה שהיא כולה שמותיו של הקב"ה, ע"ז מתקשרין בנ"י אל הקב"ה, ושפיר מתקשרין הני תלת דרגין חדא, וזאת תורת המסורה ואתם פרו ורבו היינו ע"י קיום מצוה זו תזכו להוריד נשמות חדשות מאוצר הנשמות להשלים סי' ריבוא נשמות שבישראל, שכל נשמה ונשמה מקושר לאות אחת בתוה"ק, ובאמצעות התוה"ק ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש האמור בקבלת התורה, ע"ז ואתם הדבקים בה"א חיים כלכם היום להיות דבוק באור פני מלך חיים.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

פיס איש הפשוט בדרך נועם וחכמה

ולעבר ילד שני בנים שם האחד פלג כי בימיו נפלגה הארץ ושם אחיו יקטן. סיפר לנו הרה"ג רב דקהל מקור חיים, שבעת שדיבר רבינו זללה"ה מענייני הישיבה ובאיזה מסכתא ילמוד בזמן הזה, סיפר רבינו זי"ע מעשה מאביו מרן הגה"ק בעל קדושת יו"ט זללה"ה, שבעיר סיגוט היה דר איש פשוט מאוד, וכשהי' לו יארצייט בשבת קודש פרשת נח, ביקש לעלות לתורה, ועלה לתורה, והבעל קורא סיים בו "ושם אחיו יקטן", והאיש הפשוט הנ"ל הי' לו הרבה בושה מסיום זה, והלך לקרוא את הבעל קורא לדין תורה אצל הקדושת יו"ט זי"ע, והקדושת יו"ט ידע היטב את האיש הפשוט הנ"ל, על כן פסק שצריך לקרוא להסופר ולמחוק את תיבות "יקטן", וקרא להסופר ואמר לו מה שפסק הקדיו"ט, ותמה הסופר על פסק דין זה, ושאל: "הא כל הספר תורה יפסל על ידי זה", ואז ענה בעל הקדושת יו"ט להאיש הנ"ל: **"אם משום חסרון תיבה זו יפסול את כל הספר תורה, אם כן מוכח דתיבה זו יש לה חשיבות גדול, אם כן אין לך במה להתבייש מתיבה זו".**

מבצר תורה ויראה (ח"ב דף מ"ח)

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
נתייסדה ע"י רבינו הגה"ק מהר"י ט"ב זצוקללה"ה
בני ברק
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

ב"א-ג"ד פי' רש"י בא מזל טוב

סימן טוב ומזל טוב אמירה, בשיר וקול תודה נשירה, לכבוד ידידינו היקר ערוכה ושמירה, הבחור החשוב מאוד נעלה, מוכתר בכל מדה ומעלה, הטוב ומטיב לזולתו, מעשי חסד פעילתו, מסור בכל לב ונפש לימינינו, לרווות צמאי אנשי שלומינו, להנות ממקור חיינו, בהקלטות השיחות קודש בבית רבינו, ובביקורי קודש פועל עבורינו, שנוכל לסדרם במטיב מאמצינו, במדור משולחן מלכים נזר גליונינו, לרבבות תלמידים וחסידים מוגש עבודתינו.

ה"ה הבחור החתן

כמר דוב אלטר ברוך גפן הי"ו

העומד במסירות ונאמנות לשרת בקודש
לפני ולפנים אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל שמחת האירוסין למזל טוב ובשעטומ"צ

עב"ג הכלה החשובה והמהוללה שתחי' בת ידידינו הרה"ח המפואר

מוה"ר פנחס פראנקל הי"ו

מחשובי קהילתינו בוויליאמסבורג

בורא עולם בקנין השלם זה הבנין

והבית בהבנותו על אדני יסודותיו, יהא מלא ברכת ה' על כל גדותיו, לעד ולנצח לדורותיו, תורה וגדולה במשכנותיו, לתפארת בית אבותיו, ימלא ה' כל משאלותיו, ויצליח בכל מפעלותיו.

החותמים למען שמו באהבה ובהודאה

הנהלת הקהילה

מערכת "קול התעוררותינו" בארה"ק

מערכת "קול התעוררותינו" בארה"ב

סימן טוב ומזל טוב

פנינים מתורתן של מרן רבי"ה ק' בעל דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו (ו, ט). כבר עמד רש"י ז"ל בזה, להלן (ז, ו) כשאמר לו הקב"ה 'כי אותך ראיתי צדיק לפני', נאמר צדיק סתם, ולא צדיק תמים.

ויש לומר לכאן בדרך הפרשה נאמר צדיק תמים היה 'בדורותיו', והיינו שרק כשהעריכו אותו נגד בני דורו היה נקרא צדיק תמים, כי המרחק שהיה בינו לבין בני דורו היה גדול ביותר, עד שכנגד בני דורו היה ראוי לקרותו צדיק תמים. מה שאין כן להלן שהקב"ה הוא שאמר לו כי אותך ראיתי צדיק לפני, לכן לא קראו צדיק תמים, דלפי שכנגד בני דורו היה צדיק תמים, מכל מקום כלפי שמיא עדיין לא היה נגדר צדיק תמים, דהא כלפי שמיא אפילו צדיק סתמא כבר הוא מדריגה גדולה, וכמאמר הכתוב (שיר ד, י) 'המעט מגלוח יצדק', ועל כן אמר לו הקב"ה דכלפי שמיא הרי הוא נחשב לצדיק סתמא, ולצדיק תמים אינו רק כנגד בני דורו.

פרשת נח תשל"ב

ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם (ו, יג). ופירש"י לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל. והקשו המפרשים, הא לעיל מיניה כתיב קץ כל בשר, ופירש"י כל מקום שאתה מוצא זנות ועבודה זרה מנדלמוסין בא לעולם, הרי שעיקר גזר דינם היה על זנות, והיאך קאמר הכא דלא נחתם גזר דינם אלא על הגזל.

ויתבאר על פי מה שהביא ק"ו זללה"ה בישמח משה (ר"פ ויחי) בשם מהר"י מברנגאל זללה"ה (פרשת משפטים) לפרש הפסוק (שמות כב, ו) 'והיה כי ימצא אלי ושמעתי כי חנון אני', ודקדק על תוספו כי חנון אני למי דמורה על מדת הרחמים, והא אין העונש בא מצד מדת הרחמים אלא מצד מדת הדין. ואמנם יראין הכתוב, כי בזמן שהגלגל נוטה, מתעורר מדת הרחמים ומסכים למדת הדין להענישו, ובכן קשה להענישו מן העונש. וזה שאמר ושמעתי כי חנון אני, פירוש בשביל שעקת הגלגל גם מדת חנון מסכים על העונש, עכ"ל.

ועל דרך זה אפשר לפרש העונש של מבוי דור המבול, דלמלי מטעמו רק בעבודה זרה ובעריות בלבוד, יתכן שהיו יכולים עדיין לעורר רחמים ולהמתיק דינם בתפלה, אבל כיון שחטאו בגזל, ומלאה הארץ חמס, על ידי זה עלתה לעקתם של הגלגלים השמימה, והסכימה מדת הרחמים למדת הדין על אבדונם (בר"ר פרשה לג, ג), וזהו כוונת רש"י ז"ל שכתב לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, כלומר דבשביל כן לא היה להם עוד תקנה.

ס"ג נח תשכ"ה

בוא אתה וכל ביתך אל התיבה (ז, א). ויש להבין, למה הוצרך הקב"ה לצוות לנח ובניו שיבואו אל התיבה, הלא כיון שכבר בוחו על העשיה, אם כן מובן מאליו שהכוונה היא שגם יכנס לתוכה, דלמה עשתה אם לא שיכנס לתוכה. ובמדרש רבה (בר"ר פרשה לב, ג) בוא אתה וגו', כתיב (תהלים יח, ז) 'בי לדיק ה' לדקות אהב'. ולרין ביאור.

ויש לומר על דרך למעלה בפרשת העקידה שאמר הקב"ה לאברהם (בראשית כב, ג) 'קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק וגו'', ופירש"י דכשאמר לו את בנך, אמר לו אברהם שני בנים יש לי, אמר לו את יחידך, אמר לו זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו, אמר לו אשר אהבת, אמר לו שניהם אני אוהב, אמר לו את יצחק, ולמה לא גילה לו מתחלה וכו', כדי ליתן לו שכר על כל דיבור ודיבור, עכ"ד. הרי לנו מזה, שמוסיף הקב"ה בציווים כדי להרבות את שכר המצה.

ובמזו בן יש לומר לענייננו, דלהכי נזה הקב"ה בנח בא אתה וכל ביתך אל התיבה, הגם שהיה מובן מאליו שיכנס לתוכה דהא לכך עשתה, אלא כדי ליתן להם שכר מיוחד על בואם לתוכה. ולזה הסמיך כאן המדרש את הכתוב כי לדיק ה' לדקות אהב, ללמדנו דמשום הכי בוא אתה ה"ת על כך במפורש, לפי שהש"ת אוהב כשים לנים היטרלי לדקות וזכיות רבות, לכן ציוה ע"כ במיוחד, כדי להרבות את שכרן.

לקט ששנ"ה שנה ז סימן סט

מכל אשר בחרבה מתו (ז, כג). פירש"י ולא דגים שניים, ואיתא במדרש (בר"ר פרשה לג, יא) כי הדגים נרמו ליש הגדול לאוקיינוס. ויש לעיין למה הוצרכו לנרות על היש אוקיינוס, וכי לא היו יכולים ליטבע במקומם.

ויש לומר על פי מה שהאריכו בספרים הקדושים בגודל הפגם שהרשע גורם לסביבו ולהמשתייכים אליו, ובמעשיו הרעים פוגם בחי בלומת ובדומם. ולכן דור המבול בעוונותיהם הרעים גרמו פגמים בכל סביבותיהם, על כן נרמו הדגים על היש אוקיינוס, במקום שמין את שוה ואדם יטבע יטבע, כדי שלא יפגמו.

שיחה שב"ק בהעלותך תשכ"ה אחה"צ על הספינה בדרכו לארה"ק

וסיים רבינו בדרך צחוק מכאיב, אבל עכשיו שמצאו ישוב גם אצל ים אוקינוס והיינו מדינת אמעריקא, ממילא גם הדגים אין להם היכן לברוח, כי החטא של האנשים של הישוב הלז משפיעים גם על הדגים.

וכוש ילד את נמרוד הוא החל להיות גבור בארץ, הוא היה גבור ציד לפני ה' על כן יאמר כנמרוד גבור ציד לפני ה' (י, ח-ט). ויש לעיין למה הקריך זה הכתוב כל כך, וכפל ושילש הוא החל להיות גבור, הוא היה גבור, נמרוד גבור ציד.

ונראה לפרש בדרך רמז מוסר, נגד אלו המתחילים לנטות מדרך הישרים והחסידים, ומצניעים מלבושם לפי רוח הזמן, ואומרים שאינם משנים רק מלבושם החיצוני, אבל בפנימיות לבבם הם נשארים ישרים ושלמים, להנה אמרו חז"ל (מועד קטן טז ע"ב) מה כוסי משונה בעורו אף שאול [המלך] משונה במעשיו, עיין שם. ודייקו חז"ל לומר שהכוסי משונה בעורו דוקא, ולא אמרו בסתם שהכוסי משונה, כיון שבעצם בריאתם ובפנימיותם הם כשאר בני אדם, ואינם משונים אלא בעורם ובחיצוניותם, כי להם יש עור שחור ולשאר בני אדם עור לבן, אבל בפנימיותם הם דוגמת שאר בני אדם.

לזה אמר הכתוב 'וכוש', היינו אלו המצניעים מלבושם, ואומרים שבפנימיות לבבם הם נשארים ישרים ושלמים, וטוענים כי הם דוגמת הכוסי שמשונה רק בחיצוניותו ולא בפנימיותו. על זה אמר שלא כן הוא, אלא היש בפנימיותו. על זה אמר 'ילד את נמרוד', וילד הוא מלשון התחלה, ורצה לומר שידע כי בתחת במעשים כאלו כבר התחיל למרוד באדון עולם. ואמר הכתוב 'הוא החל להיות גבור בארץ', כי בזה שמתחיל להתגבר ולהתחזק אחרי מרציות, ידע שזה 'הוא היה גבור ציד לפני ה', שזה הוא מתגבר נגד השי"ת בעצמו רח"ל. 'על כן יאמר', פירוש על שם הלזה יאמרו ויהיו מרחים עליו, 'כנמרוד גבור ציד לפני ה', שהוא הוא הנורד שעמד נגד השי"ת.

דרשה פרשת נח תרצ"ו לפני קריאת התורה באחד מבתי המדרשים החסידים

וכדאי לציין כי דרשה זו נשא רבינו נגד הפירצה שנפרץ אז אצל הנשים ללבוש פאה נכרית, וסיים אחר כך, זוכרני כי מלפני עשרים שנה כשהייתי דר כאן (בשנת תרע"ו בעת מלחמת העולם הראשונה, שאז נסע רבינו מעיר ארשיווא והתיישב בעיר סאטמאר עד יעבור זעם), לא רצו משפחה זו (רבינו רמז בזה על איזה משפחה חשובה שדרו שם) להשתדך עם מי שבמשפחתו יש אשה אחת שמלובשת בפאה נכרית, וכהיום כבר יש נשים מלובשות בפאה נכרית במשפחה זו עצמה. ועל זה המשיך רבינו, כי מי שיהיה מן ה'עשרה ראשונים' שיבערו פירצה זו מביתם, אני מבטיחו 'כל טוב', ומי שלא יעשה כן, אין אני רוצה לומר, 'חלילה בהיפך'. ובשבועות שאחר זה נעשה מהפיכה גדולה בעיר, ועשו מהפאות הבדלות, ושרפום ברבים.

ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים וגו' (יא, ד). ומבואר בדברי מכז"ל שדור הפלגה נתחלק לכמה כיתות, כת אחת אומרת נעלה ונעשה מלחמה (סנהדרין קט ע"ב, תנחומא נח, יח), וכת אחת אומרת לחמד לחלף ותרנ"ו אנה הרקיע מתמוטט, לכן בונו ונעשה סמוכות (בר"ר פרשה לח, ו), וכת אחרת אומרת נבנה מגדל מארץ ועד לרקיע, ונשב בתוכו כמלאכי השרת (תוספות דרבי עקיבא איגר ר"ם).

ויש להבין, דבשלמא כת הרשעה שרצו לערוך מלחמה נגד השי"ת כביכול, בודאי מגיע להם עונש חמור ביותר, אבל אותה כת שרצו לעלות לתקן את הרקיע, ומה גם אותה כת שרצו להיות כמלאכים, מה גדלה חטאתם כל כך שיענשו בעונש גדול. אך הכוונה הוא, כי באותו סולם שים מי שרוצים לעלות בו ללמוד עם השי"ת בכיכול, אסור לעלות בו לתקן את הרקיע, ואסור לעלות בו להיות כמלאכי השרת.

ליל שב"ק אחר ברכת המזון בשעת חלוקת הפירות [מפי הרה"ח ר' אשר לעמל שווארץ ע"ה], ודרשה פרשת ראה תשב"י בעיר הבירה לאנדאן יצ"ו.

ברכת ה' מציון

באותות הוקרה והודאה, נברך בזה מעומקא דליבאה, ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, משמי מרומא עילאה, קדם מע"כ האי גברא יקירא, ארי שבחבורה, רב פעלים לתעודה ולתורה, עומד לימין קהילתינו המעטירה, מוזיל זהב מכיסו למען הרחבת גבולי קדשינו תדירא, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו ברוח נדיבה ומסורה, לחן ולכבוד צב"י תפארה

הרבני הנגיד הנכבד, רץ כצב"י להטיב לכל אחד

מוה"ר משולם צבי בנציון זילבערשטיין הי"ו

לרגל שמחת נישואי בנו למז"ט ובשעטו"מ

החתן החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, תורה יד"ש וחסידות אצלו בלולה

כמר אברהם ני"ו

עב"ג הח' שתחי' בת ידידינו הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר משה יודא בלייך הי"ו

יה"ר שיזכה לראות ולרוות ממנו ומכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה,
במידה מרובה וגדושה, מתוך בריות גופא ונהורא נפישא,
אושר ועושר והרחבת הדעת, רב ברכות ושובע שמחות,
תמיד בכל עת, וכל טוב סלה.

החותמים למען שמו ברגשי תודה והערכה

הנהלת הקהילה

סיפורי צדיקים, בגיאור הפסוקים המלאים זיו ונוגה מפיקים

אלה תולדות נח נח

פע"א נזדמן הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע לבית מרן החת"ס בשעה שהיה יושב בעמק הלכה באיזה תוספות תמוה, כשנכנס הרה"ק מבארדיטשוב נתן לו החת"ס שלום, ושאלו: האם כבודו תלמיד חכם ויודע ללמוד, הרה"ק מבארדיטשוב שהיה עייף ויגע מטלטול הדרך השיבו: אילו הייתי יושב במנוחה כמו הרב דפרעשבורג והייתי סועד היום סעודה כמו הרב מפרעשבורג, הייתי גם אני יכול ללמוד, תיכף ומיד ציוה החת"ס שיביאו לפני האורח מעט יין ישן טוב ומיני מתיקה, וביני לביני חזר להתעמק בלימודו בדברי התוספות המוקשים, הרה"ק מבארדיטשוב ישב לפניו שעה ארוכה ולא טעם מאומה, כשהרגיש החת"ס שהאורח עדיין לא טעם, תמה ושאלו: למה אינו טועם מר, הלא כל זה הובא בשביל מעלתו, השיב לו הרה"ק: בגמרא הקשו (ברכות ל"ה.) כתוב אחד אומר "לה' הארץ ומלואה", וכתוב אחד אומר "והארץ נתן לבני אדם", ותירצו: לא קשיא, כאן קודם ברכה, כאן לאחר ברכה, ואם כן, כל זמן שכבוד תורתו לא יברך על המאכל הזה עדיין לא קנה החפץ מהשי"ת ואינו שלו, ולא יוכל לכבדני בדבר שאינו שלו, מיד בירך החת"ס ושתה מעט, ורק אח"כ אכל ושתה הרה"ק מבארדיטשוב, אח"כ שאלו החת"ס שוב: האם כבודו יכול ללמוד, והשיב לו: אם אומרים לי דבר תורה אני מבינם, יגיד לי הרב מפרעשבורג איזה דבר תורה והראה לו הגאון את דברי התוספות התמוהים אשר עמד בהם באין מבין דבר, תיכף פתח הרה"ק מבארדיטשוב בהתלהבות קאפיטל כ"ד שבתהלים "לדוד מזמור" עד כי נפל תחת השולחן מרוב דביקות, כמנהגו, ואח"כ קם והגיד להחת"ס פירוש דברי התוספות, החת"ס שראה כי זה אינו מגדר האנושי, אמר להרה"ק מבארדיטשוב: טוב, עתה הנני מכיר גדולת כבוד קדושתו, אך עם כל זה יגיד נא לי מדוע אמר דווקא מזמור הלז שבתהלים, השיב לו הרה"ק: כי במזמור זה מרומז שם בעלי התוספות המוקשה, והתפללתי אל ה' שבעל התוספות יבוא מהיכל העליון ויאמר לי הפשט, ואכן בא ואמר לי, או אז ידע החת"ס כי איש אלוקים קדוש לפניו וכיבדו מאוד, ודיברו מענין לענין עד שבאו למאמר חז"ל (מכות י"ז:) אמר רבא דילידא אימיה כרבי שמעון תלד, ואם לאו לא תלד, והיא פליאה דאם כן לא שבקת חיי לכל בריה, ואמר הרה"ק מבארדיטשוב: כתיב "ולשם יולד גם הוא" שהוא הוליד את עצמו, כי "אלה תולדות נח - נח" שתולדותיהן של צדיקים מעשים טובים, וא"כ הצדיק מוליד את עצמו ע"י מעשיו הטובים, כמו שאמו הרה ויולדת אותו, וזהו "ולשם יולד גם הוא" שהוא גם הוליד את עצמו, כאמור, וכן ר' שמעון היה מהתנאים שהתעצמו כל כך במעשיהם הטובים שנקראו בשם "לידה" שהולידו את עצמם, וזהו שאמרו "דילדה אימיה כרבי שמעון תלד" דהיינו מי שיתעצם כל כך עד שהגיע למדריגה כזו כמו רבי שמעון, יוכל לכנות עצמו בשם "לידה", ואם לאו לא תלד שאם לא יתעצם עד למדריגה נעלה זו אין הוא מכונה בשם לידה.

(עשר אורות)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

אלה תולדות נח וגו'. פירש רש"י יש מרבותינו דורשים לשבח וכו' ויש דורשין לגנאי וכו'. **אמרתי בדרך צחות,** דזה רבות שנים עמדתי על דברי רש"י שכתב יש "מרבותינו" דורשים לשבח, ובגנאי כתב יש שדורשים לגנאי ולא כתב "יש מרבותינו", והוא דקדוק עצום ולא ראיתי מי שעמד על זה. ורק יש לומר דיש מרבותינו היינו תלמידי חכמים, דורשים תמיד לשבח רכן הוא מדתם, אבל יש דורשים, אם הם רק 'יש דורשים' דהיינו כלפי חוץ בלי שום תוך ופנימיות, אנשים כאלה דורשים תמיד לגנאי, וזה נכון מאד ואמת.

פרדס יוסף

ותשחת הארץ לפני האלקים. אומרים העולם על דרך צחות, כי אפשר לו לאדם לעשות מעשה השחתה ורשעות, כגון לצער את חבירו ולרודפו עד חרמה, ולומר שכוונתו היא לשם שמים, וכדומה יש עוד הרבה אופנים שאין צורך להאריך בזה. וז"ש 'ותשחת הארץ', דהיינו שעשו הרבה מעשי השחתה, אבל הם אמרו שעושים זאת 'לפני אלקים' בשביל השי"ת, להרבות כבוד שמים בעולם.

ילקוט אמרי שפר

מוסדות יטב לב בארה"ק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

כי כל פ"ה לך יודה

ברגשי הוקרה והודאה, נשגר בזה ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, משמי מרומא עילאה, קדם ידידינו הרבני הנגיד הנכבד והנעלה, נודע לשם ולתהילה, תוך אמוני עם סגולה, תומך נלהב למען מוסדותינו הקדושה, ברוח נדיבה ובמידה מרובה וגדושה, פנח"ס בדין הוא שיטול שכרו וכל ברכאן דנפישא

הרבני הנגיד החשוב והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר פנחס פראנקל הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בווילאמסבורג יע"א

לרגל שמחת אירוסי בתו הכלה הח' שתחי' למזל טוב

עב"ג הבחור החשוב הנעלה והמהולל, ברו"ך ומבורך בפי כל,

החתן דוב אלטר ברוך גפן הי"ו

משב"ק אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

יה"ר שתזכו לראות ולרוות רב תענוג ונחת מהם ומכל יוצאי חלציכם, ותזכו להמשיך במעשי צדקה וחסד לאורך כל ימי חייכם, ואלקא דמאיר יענכם, להניח ברכה אל תוך בתיכם.

המברכים בתודה וקול זמרה

הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם. ברש"י אי' לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, ונל"פ עפי"מ דאיתא אין בית דין נזקקים על פחות משוה פרוטה אבל בשכבר יושבים אז ידונו על הכל, ודין פרוטה כדין מאה, והנה מבואר כאן במדרש דהיו גוזלים פחות פחות משוה פרוטה, לכך דייק רש"י בלשניה ואמר לא נחת"ם גזר דינם אלא על הגזל, היינו שעל החטא של גזל לא היו יכולים לדון אלא בשעת גמר הדין דבתחלה אין בית דין נזקקין לפחות משוה פרוטה.

(עדות ביהוסף)

☆

ומן הבהמה אשר לא טהורה היא. ונראה עפי"ד הרמ"א בדרכי משה (יו"ד סי' ל"ה) סימן לידע על הבהמה מחיים אם כשרה היא או לא, שיעביר האדם ידו ויחליקה על שדרת הבהמה, אם היא שוחה, נכפפת ונכנעת תחת ידו סימן הוא שהיא טריפה, וזה מרומז כאן בכתוב: "ומן הבהמה אשר לא" היינו שהיא מכניעה עצמה ונחשבת כ"לא", סימן הוא ש"טהורה היא" וכשרה, וטעמי הנגינה ג"כ ירמזו על כן, שהרי הנגינה על תיבת "לא" היא מונח שהיא נגינה מפסקת, ומחלקה מתיבת טהורה.

(חתם סופר)

☆

כל החיה כל הרמש כל רומש על הארץ למשפחותיהם יצאו מן התיבה. אי' בגמ' (סנהדרין ק"ח:) למשפחותיהם יצאו ולא הם, ונל"פ עפי"מ שמצינו בגמ' (חולין נ"ח.) דכל בריה שאין בה עצם אינה מתקיימת י"ב חודש, עי"ש, והנה ידוע דמשפט דור המבול היה י"ב חודש, וא"כ לפי"ז צריך לומר שהתולעים עצמם מתו בתיבה ורק משפחותיהם יצאו מן התיבה ולא הם.

(גן רויה)

☆

וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם. ג' במסורה א' דין, ב' משמים הביט ה' וראה את כל בני האדם, ג' להודיע לבני האדם, ונל"פ כוונת המסורה דהנה לכאורה קשה למה הוצרך הקב"ה לירד לראות הלא הכל צפוי וגלוי לפניו ית', רק הענין הוא שהקב"ה עשה זאת כדי שילמדו ממנו בני האדם שאין לדיין אלא מה שעיניו רואות, וזאת תהיה תורת המסורה "וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם" ולכאורה קשה הלא "משמים הביט ה' וראה את כל בני האדם" וא"כ למה הוצרך לירד, והתי' הוא "להודיע לבני האדם" שצריך דרישה וחקירה במשפט.

(ראשי בשמים)

☆

ויגוע כל בשר הרומש על הארץ בעוף ובבהמה ובחיה ובכל השרץ השורץ על הארץ וכל האדם. ולהלן נאמר וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים, כאן כתב את האדם לבסוף ולהלן הקדימו תחילה והוא תמוה. ונראה, דהנה מצינו במצרים כשטבעו בים סוף דכתיב שם ג' לשונות ירדו במצולות כמו אבן, יאכלו כקש, צללו כעופרת, ואמרו רז"ל הרשעים כקש , הולכין ומטורפין עולין ויורדין, בינונים כאבן, והכשרים כעופרת שנחו מיד. ולפי זה כאן במי המבול בודאי היה ראוי לו לאדם להיות נענש ולהתייסר ביסורים קשים יותר משאר בעלי חיים, כי הוא בעל בחירה ובעל שכל, ולפיכך כשבא הכתוב להודיע סדר גויעתם האיך היה, פרט תחילה שאר הנבראים, שמתו תחילה, ואח"כ כתב את האדם שמת לבסוף, משא"כ בפסוק אחריו שלא בא להודיענו סדר המיתה, כי אם לומר שנמחו כל הנבראים וישאר אך נח, חשב את האדם בתחלה, כי הוא החשוב שבנבראים ועיקר בריאת העולם, ושאר הנבראים טפלים לו.

(תורי זהב)

וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם. ג' במסורה א' דין, ב' משמים הביט ה' וראה את כל בני האדם, ג' להודיע לבני האדם, ונל"פ דהנה לכאורה למה הוצרך ה' לירד לראות הלא הכל צפוי וגלוי לפניו ית', רק הענין הוא שהקב"ה עשה זאת כדי שילמדו ממנו בני האדם שאין לדיין אלא מה שעיניו רואות, וזאת תהיה תורת המסורה "וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם" ולכאורה קשה הלא "משמים הביט ה' וראה את כל בני האדם" וא"כ למה הוצרך לירד, והתי' הוא "להודיע לבני האדם" שצריך דרישה וחקירה במשפט. **(ראשי בשמים)**

דורש טוב

צהר תעשה לתבה, כתב רש"י יש אומרים 'חלון', ויש אומרים 'אבן טובה' המאירה להם.

ויש לומר דשני הי"א ברש"י הולכים לשיטתם, במחלוקת שהביא רש"י קודם (פסוק ט') **צדיק תמים היה בדורותיו, יש מרבותינו דורשים אותו לשבח** כ"ש שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, **ויש שדורשים אותו לגנאי** לפי דורו היה צדיק ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום.

לדעת הדורשים לשבח, אפשר לפרש צהר 'חלון', שהותר לו להסתכל בחלון ולראות את הרשעים אובדים. **אולם לדעת הדורשים לגנאי,** שרק כנגד בני דורו נחשב לצדיק, **אי אפשר לפרש צהר 'חלון', שאינו ראוי לראות בפורענותם,** כמ"ש אצל לוט (יט, יז) אל תביט אחריך, ומפרש רש"י אל תביט אחריך, אתה הרשעת עמהם ובזכות אברהם אתה ניצול, אינך כדאי לראות בפורענותם ואתה ניצול. לכך פירש דצוהר היינו 'אבן טובה', שמאירה רק לפנים, אולם להביט החוצה אי אפשר ודפח"ח.

רבי שלמה קלוגער ז"ל

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

שָׂמְעָה וַתִּשְׂמַח צִיּוֹן
וַתָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטידה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהורא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתורה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים, ה"ה

הרבני הנגיד הנעלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה משולם צבי בנציון זילבערשטיין הי"ו

מגדולי העושים והמעשים למען הקמת הבית הגדול
להחזיק הבנות פה בני ברק יצ"ו

שהשמחה במעונו, רוממות קל באזנינו,
בישובו בגן החתן החשוב כמר אלברהם נ"י
למצל טוב ובשמה טובה ומובלחת

ושגודה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שתזכה לראות רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, ויהא רעוא מן קדם רבון עלם ועלמיא, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיו ברב סייעתא דשמיא, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריות גופא ונהורא נפישא, אורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, אכיה"ר.

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו
ומברכים ברגשי הודאה והערכה לעומתו

יצחק אייזיק זדיס | יואל בראזוער

בשם וועד קרן הבנין
להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות בני ברק יצ"ו

לשכת הסת"ם

מצות כתיבת ספר תורה (א)

שאלה א'

1) יש לתמוה על מה סומכים רוב אנשים, אפילו גדולי תורה ויראי ה', שאינם מקיימים כלל, מצות עשה המפורשת בתורה של כתיבת ספר תורה?

2) וכן האם איכא חיוב לפזר חומש מנכסיו עבור מצות כתיבת ספר תורה. כגון, כהיום שאפשר לקנות ס"ת ב$50.000, ויש לו $250.000 האם חייב לכתוב ספר תורה?

3) איך אפשר לקיים מצות כתיבת ספר תורה, למי שאין בידו היכולות להוציא ממון רב?

תשובה:

1. מכיון שלכתוב ספר תורה עולה דמים מרובים, ולאו כל אדם זכה ליישב הקושיא כסף מנלן[1]?, לכן יוצא דרובא דרובא אנשים אינם זוכים לקיים מצוה חשובה זו[2].

[וכן אפשר ללמד זכות לפי הפוסקים הסוברים בדעת הרא"ש דבזמן הזה מקיימים המצוה, ע"י כתיבת ספרים שלומדים בהם. (ראה לקמן תשובה 3) ויש בזה אריכות. ועוד חזון למועד אי"ה].

2. לרוב פוסקים אין חיוב להוציא חומש מנכסיו, ואפילו עשור נכסיו לא מחויב להוציא[3]. אבל אם אחד רוצה להוציא על מצוה זו עד חומש הרשות בידו מדינא. אבל ספק אם יהיה רוח חכמים נוחה הימנו, כי שוב לא יוכל לקיים מצות אחרות וצדקה, דהרי אסור לבזבז יותר מחומש[4].

3. כתב בשו"ע[5] "האידנא מצוה לכתוב חומשי תורה ומשנה וגמרא ופירושיהן". ומבואר בפוסקים שהוא ענף ממצות כתיבת ספר תורה. ולנדב ספרים לבית המדרש שילמדו בהם, הרי הוא דבר השווה [כמעט] לכל נפש.

---

1. יעויין מקדש מעט (סימן ער ס"ק יא,) באר שבע (בחלק באר מים חיים אות טז). ועוד אחרונים.

2. ומדויק לשון המנחת חינוך (מצוה תרי"ג) "ועובר על זה ולא כתב ספר תורה **'אם אפשר לו'** בשום ענין ביטל עשה זה וכו'", דאם אין לו אפשרות לכתוב ספר תורה, אינו עובר על עשה זו.

3. באר שבע שם "ומבואר ברמ"א (או"ח סימן תרנו) דאין צריך לבזבז על מצות עשה הון רב, וכמו שאמרו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש אפילו מצוה עוברת, ובמג"א שם בשם רבינו ירוחם דאף אינו חייב להוציא עישור נכסיו לזה כמו בצדקה, אלא שהב"י סיים על דברי הרי"ו דלא ידעתי מנא לו וכו'.

4. שו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סימן קסג).

5. יו"ד סימן ער ס"ב.

דיני שמירת פירות שביעית

להנוהגים כמנהג העיר בפירות נכרים

הפסד פירות שביעית

פירות שביעית כל זמן שהם ראויים למאכל אדם או בהמה, אסור להפסידם ולקלקלם, שנאמר "והיתה שבת הארץ לכם לאכלה", ודרשינן לאכלה ולא להפסד.

ובכלל איסור זה - השלכת פידות שביעית למקום שנמאסים למאכל לרוב בני אדם, ולכן אין להשליך הפירות לתוך פח האשפה שעל ידי זה הם נמאסים לאנשים.

ולכן נכון לכתחלה להניח בצלחת מפירות שביעית כמה שמשער שיוכל לאכול בכדי שלא יצטרך לזרוק את הנשאר ולהפסידם.

נתינת מאכל לקטן

וכן כשנותנים לקטן ירק שביעית או מאכל העשוי מפירות שביעית, יזהרו שלא ליתן בהפרזה יותר ממה שצריך דאז יקלקל ויפסיד את השאר, ואף אם יניחו את השאר בפה המיוחד לשמיטה, לכתחלה יש להקפיד בזה. ומותר לתת לו ירקות כדרך שנותנים לו בכל השנים, אף דאפשר שיקלקל מהם.

שיירי פירות וירקות

כגון שאריות של סלט, או חלקי ירק שנשארו לאחר האכילה, אם ראויים הם לאכילה אסור לאבדם ולשליכם לאשפה.

שיירי תבשיל

שאריות של אוכל הנשארים בקדירה או בצלחת, אם נשארו מהם בכמות מועטת ביותר כגון שאריות הדבוקות בדופני הכלים, מותר לאבדם ולהשליכם.

ולכן מותר לרחוץ כרגיל הקדירות שדבוקים בהם שיירי מאכל של שביעית לאחר הבישול, לפי שדרך בני אדם לזורקם ואינם ראויים לאכילה, וכן מותר לרחוץ צלחת שיש בהם מעט ממש משיירי המאכל אע"פ שהשיירים המועטות הולכים לאיבוד.

(ומובא בדרך אמונה שהעידו בשם החזון איש שמותר לרסק גזר ולשטוף אח"כ את המגרדת [ריב-אייז"ן] משיירי הגזר שנשארו עליה).

פרטי דברים שיש בהם קדושת שביעית

- <u>מרק ירקות</u>

מרק שנתבשל עם ירקות של שביעית, וכן מים שבישלו בהם סלק של שביעית [בארש"ט], ונתנו הירקות טעם במים, אז גם המים קדושים בקדושת שביעית אף בלא הירקות.

- <u>בשר וירקות</u>

בשר שנתבשל עם ירקות של שביעית [כגון בשר במרק ירקות], אז גם הבשר יש בו קדושת שביעית, לפי שקיבל טעם מהירקות.

ולכן הבשר הדבוק בעצמות הראוי לאכילה, אם נתבשלו עם הירקות יש בו קדושת שביעית ואסור לזורקם.

- <u>קליפות פירות וירקות</u>

הראויים למאכל אדם כגון קליפות מלפפון, גזר וכדו', יש בהם קדושת שביעית.

קליפות שאינם ראויים אלא למאכל בהמה כגון קליפת הבננה וכדו' [במקומות שאין הדרך ליתנם לבהמות] נחלקו הפוסקים בזה, דעת החזו"א שאין בהם קדושת שביעית, ויש מחמירין בזה.

(דעת מרן בעל שבה"ל דכיון שהוא ראוי אף על פי שאינו עומד לכך הרי הוא בקדושת שביעית).

קליפות שאינם ראויים למאכל אדם, אולם דבוק בהם מעט מבשר הפרי כגון קליפות תפוחי אדומה, אבוקדו, וקליפות של מיני פירות - יש בהם קדושת שביעית.

(חזו"א (סי' י"ד ס"ק י') עפ"י הרמב"ם לגבי תרומה דקליפי פולין ושומשומין אם יש בהם אוכל אסורים לזרים, ודעת החזו"א דה"ה להשליכו לאיבוד).

פרטי דברים שאין בהם קדושת שביעית

פירות שביעית שהם אינם ראויים יותר אפי' למאכל בהמה פקעה קדושתם מהם ומותרים בהפסד.

[ומאכל שאינו ראוי לאדם ועדיין ראוי לבהמה במקומות שאין נותנים לבהמה ע' מש"כ לגבי קליפות].

מים שבישלו בהם ירק של שביעית ואין הדרך להשתמש בהם, כגון מים שבישלו בהם תפוחי אדמה או מים שכבשו בהם מלפפונים של שביעית שאין הדרך להשתמש בהם - אין בהם קדושת שביעית ומותר לשופכם כרגיל.

ירקות של שביעית המשמשים לצורך נתינת טעם בבישול או בכבישה - אם לאחר הבישול הם אינם ראויים יותר לנתינת טעם ואינם ראויים לאכילה, מותר להשליכם לאשפה לאחר השימוש.

(ברמב"ם (פ"ה הל' כ"ב) לגבי תבלין של שביעית שנותן לתוך התבשיל דאם בטל טעמו הרי אלו מותרין לכל דבר).

ולכן עלי פטרוזיליה, בצל, ושורש שנותנים במרק לטעם, או מיני עלים המשמשים לכבישת מלפפונים מותר לזורקם לאחר הבישול שכבר פג טעמם.

עצמות שנתבשלו במרק עם ירקות שיש בהם קדושת שביעית, מותר לזורקם כרגיל ואין צורך למצוץ מהם את הטעם.

(שו"ת שבה"ל (ח"ז סי' ק"פ ב') דכיון שאין הדרך למצוץ את העצמות הרי זה כדין מאכל שאינו ראוי לאכילה).

העוקן שבראש העגבניה (טאמאטע) וכיוצא בזה העוקן הבולט בשאר ירקות ופירות שאינם ראויים כלל לאכילה, אין בהם קדושת שביעית ומותר לזורקם.

פח שמיטה

א) המנהג כהיום שמייחדים פח מיוחד הנקרא "שמיטה פח", ומניחים שם את השאריות והקליפות שיש בהם קדושת שביעית, ולאחר שנתקלקלו שם משליכים אותם לפח האשפה.

אך אין להניח שאריות לתוך שקית שיש בה שאריות שכבר החלו להירקב, לכן נוהגים לייחד בכל יום שקית ניילון נפרדת לפירות של אותו יום, בכדי שהשיירים של יום שעבר שהתחילו להירקב לא יגרמו למהר קלקול הפירות החדשים.

ב) ויש מקילים שאין צריך פח שמיטה אלא עוטפים אותם בנייר או שקית ניילון וכך מניחים אותם בפח האשפה, ובספרי הפוסקים מובא דבמקום שיש הרבה פסולת במוסדות או אולם וכדו' וכן בבית במקום הדחק יש להקל לעשות כן.

(והטעם דמחמירים לעשות פח שמיטה ולא סגי לזורקם בשקית נפרדת, אף דבזה שהם בשקית נפרדת כבר אינו גורם הפסד בזה שזורקם באשפה כיון שהם לחוד ולא ביחד עם שאר הפסולת, כבר כתבו הפוסקים כיון שבזמנינו הפסולת נמעכים כשדוחסים אותם במכונית איסוף האשפה, או כששורפים אותם אחר האיסוף).

מותר להכניס באותו שקית או פח, שאריות פירות שביעית ביחד עם מאכלים שאין בהם קדושת שביעית, כשהם אינם מקלקלים ואינם גורמים להפסיד פירות השביעית, וכן שיריים המעורב בצלחת, פירות שביעית עם שאר מאכלים, אין צריך להפרידם, ומותר להניחם ביחד באותו שקית.

וזו והדי פעלם וצדקתם עומדת לעד

באותות הוקרה והודאה, ומעומקא דליבאה,
ובשם אנשי שלומינו קהל הקודש, נישא אלומות נודש,
קדם ידידינו ראשי ועסקי קהילתינו החשובים, כולם ברורים ואהובים,

מוה"ר אברהם בראך הי"ו

יו"ר הנהלת קהילתינו ומוסדותינו בית שמש - בארה"ב

הוא הגבר אשר עומד לימינינו בלו"ח במשך כל השנה
ובמיוחד התמסר למעננו ברוח האיתנים במסירות נאמנה

מוה"ר ירוחם פישל ריספלער הי"ו

אשר נדב חלק הארי מהחלוקה לכבוד החג לבני קהילתינו הק'

מוה"ר שלמה יעקב מערץ הי"ו

אשר נדב הוצאות כולל "אהל ריזל" לפני התפילה בימי חוה"מ

מוה"ר שלו' יצחק יאקאבאוויטש הי"ו

חבר הנהלת קהילתינו ומוסדיתינו בית שמש - בארה"ב

אשר נדב הוצאות כולל "דברי יואל" לחודש תשרי הבעל"ט

מוה"ר אלימלך שמשון וויים הי"ו

אשר נדב הוצאות "עזר למשפחות" לחודש תשרי הבעל"ט

ישאו ברכה מאת ה', ובמעשיהם הטובים יעשיכו, ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו,
תורה וגדולה על שולחנם יתאחדו ויפריחו, וכט"ס.

החותמים לעינן שעם באהבה ובהוקרה בשם כל הקהל הקודש

הנהלת הקהילה
הנהלת הכולל

מס' שבועות - דף י'

לעתיד לבא יהיו הראשי חדשים מועדים גמורים

ראש חדש נמי אקרי מועד. כתב על זה הגה"ק בעל בן איש חי זללה"ה בספרו בן יהוידע וז"ל **"הנה מלבד שלעתיד יהיו כל ראשי חדשים מועדים גמורים אחר גמר תיקון עון העגל כנודע, הנה גם לעת עתה איכא טעמא לקראו מועד בשביל שקביעות המועדים תלויים בו".**

ובשו"ת תשב"ץ (חלק א' סימן קנז) שנשאל אם חל ראש השנה באחד בשבת אם נאמר ותודיענו, שיש לגמגם בדבר מפני שיש בנוסח הברכה הזכרת מועדים. ועיי"ש **שכתב להביא מכאן דר"ה מועד הוא, דהא ר"ח הוא, ור"ח איקרי מועד.** עיי"ש. **ועיין בשו"ת שאגת אריה** (סימן קא) שהקשה על השיטות דמצוה להתענות בר"ה, **דהא ר"ח הוא ואקרי מועד.** עיי"ש.

מס' שבועות - דף י"ג

כאשר פי' כן ה'מאור עינים' את דברי הגמ', יצאה בת קול ואמרה 'הלכה כרבי נחום'

יום הכיפורים מכפר אפילו על שאינן שבין, עפ"י דברי הגמ' האלו כתב הרה"ק בעל מאור עינים זי"ע (פר' האזינו ד"ה איתא) על הא דאיתא בזוה"ק שאין מועיל תשובה על חטא הידוע, אשר אין הדברים ככתבן, וזאת עפ"י בי' שיטת רבי בגמ' דידן **"יום הכיפורים מכפר אפילו על שאינן שבין"** דהכוונה שיום הקדוש מכפר הן על העבירות שמועיל תשובה, והן על אותן שאמרו עליהן שאין מועיל להן תשובה [והאריך ונתעסק בביאורו זה הגה"ק מקויז'יגלוב זצוק"ל ב'ארץ צבי', בריש דבריו על סוכות ושמחת תורה], ובזה מיישב דדברי רבי אינם סותרין הא דמצינו בגמ' (ב"ק נ.) **"אמר ר' חנינא כל האומר הקדוש ברוך הוא ותרן הוא יותרו חייו",** כי בודאי אינו סולח לשאינן שבין אלא ר"ל שביוהכ"פ מוחל וסולח גם על הדברים שאינו מועיל עליהם תשובה כאשר יושב האדם. וכתב הגה"ח רבי אליעזר דוד פרידמאן ז"ל (מפי ספרים וסופרים ח"ג תשס"ח עמ' קע"א) **דמקובל שהרה"ק רבי איציקל מסקווירא זי"ע אמר, שכאשר פירש כך הרה"ק ה'מאור עינים' את הגמרא, יצאה בת קול ואמרה "הלכה כרבי נחום".**

בשכר היראת שמים שהיא קיום העולם, זוכה האדם אשר שמו נקרא על תולדותיו

ביתו הם הכהנים, בי' בזה בספה"ק בני ישששכר (מאמרי חודש תשרי, מאמר ו' אות י"ד) וזל"ק: וכפר בעדו ובעד ביתו (ויקרא טז יא). באה הקבלה בתורה שבעל פה (שבועות

מס' כתובות

דף ל"א

'ידו של אדם' המחזיק תורה, 'חשובה לו כד' אמות' של הלכה

'ידו של אדם נחשבת לו כד' אמות', בהקדם מה שפי' הגאון בעל חפץ חיים ומשנה ברורה זצוק"ל בפסוק "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר", דלכאו' הי' צריך לכתוב 'למחזיקים אותה', ואמר כי האמת הוא ע"ד אומרם ז"ל שיותר ממה שהבעה"ב עושה עם העני העני עושה עם הבעה"ב, **וכמו"כ יותר טובה וגדולה והחזקה נתחזק האיש המחזיק בהתורה ממה שהנדיב עושה עם התורה.** ומי שמחזיק את התורה הוא נתחזק ומתחזק בה. ובפרט אותם שלא זכו להיות בני תורה וטרודים הם כל היום על המחיה ועל הכלכלה ואין להם פנאי לעסוק בתורה, ע"י שהם מחזיקים בלומדי תורה נחשב להם כאילו גם הם עוסקים בתורה.

ועפי"ז ביאר בספר 'כרם שלמה' (טענקא) מאמרם ז"ל **"ידו של אדם נחשבת לו כד' אמות",** בהקדם מה שאמרו עוד (ברכות דף ח' ע"א) דאמר ר' חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש **"אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד".** והאדם העוסק במלאכתו וטרוד הוא על פרנסתו ואין לו היכולת לעסוק בתורה כשרואה מאמרם זאת ירעד לבבו לאמר איך יזכה גם הוא להיות לו חלק בנחלת ה'

אשר אין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, **ולזה אמרו ש"ידו" של אדם היינו בזה שיפתח את ידו ליתן צדקה לתמוך בלומדי תורה חשובה לו כד' אמות רצ"ל שיחשב לפני הקב"ה "כד' אמות" כאילו גם הוא עוסק בנחלת ה' בהד' אמות של הלכה ויזכה לחלק ונחלה בנחלת ה'** והבן.

דף ל"ג

אם האדם נשמר שלא לתת פתח להיצר הרע בדבר קל, לא יצליח להכשילו בחמורות

אמר רב, אלמלי נגדה לחנניה מישאל ועזריה, פלחו לצלמי. יסוד נכבד בתחבולות מלחמת היצר מתאמרא משמיה דהרה"ק מרוזין זללה"ה אשר למדה במאמר הגמ' הלזו, והיא דרב משמיע להאדם עצה גדולה איך לפעול נגד פיתויו של היצה"ר, כי אחד מתכסיסיו הוא, שלא יבוא בתחילה לפתות את האדם לעבירה גדולה וחמורה, כי יודע בנפשו שכשלון בטוח מוכן לו, כי איך יעשה אדם החרד לדבר ד' חטאה גדולה לאלקים, ועל כן מנסה מקודם להכשילו בכגון אלו שנחשבות בעיני האדם לדברים של מה בכך, באותן שאדם דש בעקביו, ביודעו שאם ישמע לו היום בכזה וגם מחר (ה"ו), יפתח לו בזה שביל ודרך להסיתו לדברים שיותר מתועבים עד שהוא לוכדו ברשתו אשר טמן לו ברשעתו ר"ל, וכהא דאחז"ל **שכך אומנתו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך וכו' עד שאומר לו עבוד ע"ז** (שבת קה.) ולכן ידע בעל נפש שצריך לעמוד בשמירה יתירתא על הדברים של מה בכך ורק אז מובטח לו הנצחון.

וזהו שרמז לן רב ז"ל באומרו אלמלי נגדה לחנניה מישאל ועזריה, ר"ל זכות גדול עמד להם, שבא הרשע (ואותו פעם בדמות נבוכדנצאר) ותבע מהם מיד בראשונה לעבוד ע"ז, וכמובן שעמידתם היתה איתנה כצור החלמיש לא להתפתות אחרי הכי המתועבה והגרועה, להיות ח"ו כופרים באלקי ישראל ולהינתק מהכלל, ושיאבדו חלקם בחיים בזה ובבא, אבל אומר רב אלמלי נגדוה שהוא לשון המשכה (ע"ד דברי הלל באבות פ"א מי"ג 'נגד שמיה אבד שמיה', המושך לו שם, הריהו מאבד שמו שקנה לו מכבר עי"ש במפו') ור"ל אם היה בא עליהם בתחבולה של המשכים, ולפסוע עקב בצד אגודל לרגל המלאכה הרי אז סופו מי ישערנו רח"ל, וח"ו הוי פלחי לצלמי, **ולכן יראה האדם להיות תמיד מתעורר ומרגיז יצר טוב על יצר הרע, ולהיות זריז ונזהר לשמור בעינים פקוחות על ההתחלות הקשות בכדי שאח"כ ישכון לבדד בטח, ובזכות זהירותו יזכה אשר הש"י רגלי חסידיו ישמור מלכד ויזכה לנצח את יצרו ולנצח על מלאכת בית ה' אכיה"ר.**

יג:) ביתו הם הכהנים שכולם נקראים ביתו [כמה דאת אמר (תהלים קלה יט) בית אהרן], **והנה טעם בעי למה לא נכתב בפירוש בתורה שבכתב וכפר בעד הכהנים, דאין כאן אריכות לשון ולמה נכתב ביתו, וצריכין אנחנו לקבלת תורה שבעל פה שהכוונה על הכהנים,** ונראה לי לומר, דהנה כתיב (שמות א כא) ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים, היינו בתי כהונה ולויה ומלכות כמו שדרשו רז"ל (סוטה יא:), **ומהראוי להתבונן מהו המדה כנגד מדה בשכר היראה יצאו מהם כהנים ומלכים,** ואבאר לך, דהנה בית נקרא, כאשר איש פרטי מסויים תצא ממנו משפחה גדולה, וכולם יתייחסו עד עולם לדורותם על שם אביהם המסויים הלזה ועל כינוייו יקראו, **כמו שתמצא עד היום משפחת ראפופורט משפחת שפירא וכיוצא, הנה לדורות עולם כל צאצאי מעיו של הראשון המסויים כולם נקראים על שמו, נמצא שם הראשון נזכר לעולם, וזה נקרא בית, כענין הנאמר לדוד** (שמ"ב ז יא) **ובית יעשה לך י"י הנה שמו יכון לעולם,** כמו שאמר הנביא (ירמיה כא יב) בית דוד כה אמר י"י דינו לבקר וכו', וכן בתי כהונה נקראים בית אהרן וכן בית הלוי.

והנה לפי זה תבין שהוא מדה כנגד מדה, **'כי היראה הוא קיום של כל הנמצאים'** כענין שאמרו רז"ל (שבת לא.) ואפילו הכי אי יראת י"י היא אוצרו אין וכו', וכמו שהביאו למשל מן קב חומטין שמעמיד ונותן כח הקיום אל התבואה [והדבר ידוע עוד למשכיל, היראה היא בחינת צמצום, כי הירא מצמצם את עצמו, וידוע (ע"ח ש"א ענף ב') מן סוד צמצום הראשון, כביכול צימצם אורו להתהוות מקום פנוי לעמידת העולמות שלא יתבטלו מן בהירות אורו ית"ש, אם כן הצמצום הוא כח הקיום והדבר המעמיד את כל העולמות ומן הצמצום באה מדת יראה, על כן יראה היא כח הקיום], **ממילא תבין שהוא מדה כנגד מדה, ויהי כי יראו המילדות את האלקים, והיראה היא כח הקיום, על כן והיה זה שכרם ויעש להם בתים, שנשאר שמותם לקיום לעולם,** על כן גם כל הפרשה הלזו נאמרה גם כן על שם אהרן, כי נשאר שמו קיים לעד בית אהרן, **וזהו שאמר וכפר בעדו ובעד ביתו, והכוונה על הכהנים,** ובאה הקבלה הלזו בתורה שבעל פה שהוא בחינת מדת מלכות פה (ת"ז יז.) ותורה שבעל פה קרינן לה, ודא איהו אתר למידחל, ירא את י"י בני ומלך (משלי כד כא), אשת חיל (שם לא), יראת י"י לחיים (שם יט כג), על כן האיש הירא את י"י הנה הוא בחיים כי שמו יכון לעד לעולם, כי בית יעשה לו י"י, וכל המניח בן וכו' כאילו לא מת (ב"ר מט ח), והנה בניו לעד לעולם על שמו יקראו, על כן נמסר הדבר בתורה שבעל פה דייקא (מדת מלכות יראה), ביתו הם הכהנים אשר יקראו על שמו בשכר היראה תורה שבעל פה.

זכות הגליון
בשבוע זו

נתנדב ע"י הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר משולם זעבי זילבערשטיין הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

לרגל שמחת נישואי בנו

החתן כמר אברהם נ"ו

עב"ג הכלה החשובה שתחי'

למזל טוב ובשעטו"מ

ישא ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרווות ממנו ומכל יו"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, במידה טובה מרובה וגדושה
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

בעתירת וברכת

המערכת

ג' חשון

הגה"ק רבי ישראל מריזשין זי"ע

ואלה תולדות

הגה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע נולד ביום ג' תשרי שנת תקנ"ז לאביו ר' שלום שכנא בן הרה"ק ר' אברהם ה"מלאך" בן הרה"ק רבי ר' בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חוה בת הרה"ק ר' אברהם מקאריסטטשוב חתן הרה"ק ר' נחום מטשערנוביל זי"ע.

הרה"ק מרוזין העיד על עצמו שיש לו נשמה של חזקיהו המלך, מובא בספר אבן שתיה בשם אחד מזקני החסידים ששבת אצל הרה"ק מרוזי"ג ואצל השלחן הטהור היו מסובים צדיקים מפורסמים ובראשם הרה"ק ר' יחיאל מיכל מקורימא זי"ע בן הרה"ק ר' הירש מעגדל בן הרה"ק רבי ר' זושא זי"ע שהי' נמי כשותף להרה"ק מרוזי"ן בעת צרה שישב עמו בבית הסוהר מחמת אותו עלילה שהעלילו על הרה"ק מרוזי"ג ובאמצע סעודת ליל שבת ראו איך שהרה"ק מרוזי"ן לוחש דבר מה באזנו של ר' יחיאל ושמע שאמר לו "כאשר אבוא לעולם העליון אתדיין עם אבותי הק' מדוע הביאו נשמה גבוהה כמותי לדור שפל כזה".

במעלליו יתנכר נער

מסופר שבהיותו ילד קטן הלך לשוק הטבחים והראה להטבחים מה כן לקנות כי זה יהי' כשר ומה לא לקנות כי זה יהי' טריפה, וכשמוע מזה אביו הוכיחו על זה ואמר לו שלא יעשה זאת כי התיקון של הבהמה היא ע"י שחיטה כשירה וע"י הברכה שמברכין על שחיטתו, וע"י אמירתו הוא מעכב התיקון מהבהמות הטריפות, אך הילד טען לעומתו ברוב תמימותו אבל הלוא התורה חסה על ממונן של ישראל ולמה יפסידו בלוקחם בהמות הטריפות.

כשהי' כבן ה' או בן ו' מצאו אביו פ"א לבדו מהלך בחדר אנה ואנה סופק כפיו ומתיפח חרש, שאלו אביו למה זה תבכה, עמד הילד ושתק ואח"כ אמר: אוי אבא מחשב אני לעצמי כמה פעמים הרימותי את ידי שלא לש"ש.

ידוע שכל ימיו עשה סיגופים קשים על גופו ואף שנהג עצמו במלבושי כבוד ומלכות אבל ידוע שמנעליו שהי' מזהב הי' פתוח מלמטה ודרך על ארץ ממש, והסיגופים אלו כבר התחיל משנות נעוריו וילדותו, כשהי' ילד קטן נתייתם מאביו ואחיו הגדול הרה"ק אברהם מפרוהביטש זצ"ל גידלו, פ"א ראתה אשת הרה"ק ר' אברהם איך שהילד מחזיק בידו חתיכת ברזל מלובן באש ושם אותו על גופו הק', הלכה וסיפרה לבעלה מה שראתה, ר' אברהם קרא לאחיו הילד ושאלו על זה ענה לו הילד "הנני מוכרח להראות להיצה"ר כי לא יפחידוני מאומה בדברים כאלו היינו בצער הגוף, כי אין לי שום עסק עם הגוף".

ימי ההילולא

א' מרחשון

- **רבינו יונה חסיד מגירונדי ב"ר אברהם** (שערי תשובה) - **ה"א כ"ד**
- **רבי שמעון הכהן שאטין ב"ר משה יחיאל** (כהנות שלם) - **תרכ"א**
- **רבי ארי' יודא לייב ב"ר ברוך אב"ד לאנצהוט - תקפ"ד**
- **רבי ישכר דוב בעריש ב"ר משה** (עבודת יששכר) - **תרל"ח**
- **רבי חנני' יו"ט ב"ר שמואל אהרן דייטש אב"ד העלמעטין** (טהרת יו"ט) **תשנ"א**

ב' מרחשון

- **רבי אברהם אבלי אב"ד עיר חדש - תקע"ז**
- **רבי יצחק הלוי הורוויץ ב"ר משולם ישכר** (תולדות יצחק) - **תרס"ד**
- **רבי משה יהודה לייב ב"ר שלמה שפירא אב"ד סטרי זשוב - תרע"ד**

ג' מרחשון

- **רבי ישראל ב"ר שלום שכנא מרוזשין** (עירין קדישין) - **תרי"א**
- **רבי אליעזר ב"ר נפתלי צבי מדושיקוב - תרכ"א**
- **רבי יודא לייב ב"ר מנחם מענדל מליבאוויטש - תרכ"ז**

תיקן העליונים

פ"א נכנס אחד מחסידי רוז"ין לבקר את הרה"ק ר' נחום בער זצ"ל בנו של הרה"ק שלום יוסף בנו הגדול של הרה"ק מרוז"ין זי"ע ולא מצאו בחדרו וחיכה על בואו, בינתיים פתח איזה ספר, וראה כתוב שם טעם על מה שנזהרים לא לאכול מה שהי' מונח תחת המיטה שישנו עליו בלילה, כי השינה הוא אחד מששים ממיתה נמצא ששורה רוח טומאה על המאכל, ובתוך כך נכנס הרה"ק ר' נ"ב ושמע מהחסיד מה שראה עתה בהספר, אמר רנ"ב א"כ לכוא' בצדיקים לא שייך טעם זה ולמה מ"מ נמנעים מלאכול, אבל לפי מה ששמעתי ממשמשו של זקיני הרה"ק מרוז"ין ניחא, כי המשמש סיפר לי שפ"א מאוחר בלילה אחרי שעזר לזקיני ללכת לנוח וכבר הסיר מעליו את המלבושים ויצא מחדרו, ניגש אליו איש אחד וביקש ממנו שירשהו ליכנס להרבי גער בו המשמש ואמר לו איך תוכל ליכנס בשעה שהוא כבר שוכב במיטה והתחיל ההוא לבכות מרה עד שנגע ללבו של המשמש אמר לו אני אינני יכול לעזור לך אם אתה רוצה תיכנס, והוא נכנס, והמשמש חיכה ליציאתו ומכיון שעבר זמן רב וראה שהוא איני יוצא, נכנס להחדר והנה הוא רואה

שהרבי יושב במיטתו מלובש בכל בגדיו אפ׳ בחגורתו, שאל המשמש בחרדה הרי הכנסתי איש היכן הוא ענה לו הרבי וכי מה הפלא האם אינך יודע שישנם כאלו שליכנס הם צריכים רשות אצל לצאת יכולים בלי רשות ומבלי להרגיש בהם ביציאתם, וא״כ סיים רנ״ב מתורץ שהרי אצל צדיקים נמצאים מתים במטתם ממש.

כשברח מעבר לגבולות רוסיא ובא והשתקע בעיר סאדיגורא מצא ש״הירידי״ שבעיירה זו הי׳ דייקא בכל יום ששי, דבר זה הסיב עגמת נפש מחמת החילול שבת רח״ל שהי׳ נגרם ע״ז כי בדרך כלל העגלונים שהובילו את הסחורות לבתי הקונים היו יהודים פשוטים ועיקר פרנסתם היתה תלויה ביום זה ולא יכלו לעמוד בנסיון, אמר הרה״ק מרוז׳ין שעפ״י האר״י ז״ל מובא שלמה הי׳ צורך בעליה לרגל בזמן שביהמ״ק הי׳ קיים כי יש תיקון הנשמות ע״י הסתכלות הפרצופים זה בזה ומחמת זה הי׳ צורך בעליה לרגל שיתראו אלו עם אלו ויתוקנו ע״ז, והנה כאשר חרב ביהמ״ק בעווה״ר ונתבטל העליה לרגל איך אפשר להמשיך עם האי תיקון יש שני עצות א) ״הנסיעה להצדיק״ מקום שמתאספים שם הרבה יהודים, ב) ההמון עם נוסעים ל״הירידי״ ששם נפגשים איש עם רעהו, וכ״ז בשביל תיקון הנשמות ע״י הסתכלות הפרצופין, וסיים ״נו אז איך בין דא וואס דארף נאך דעם ירידי״ הדבר יצא מפי הצדיק ורצון יריאיו יעשה, אחר כמה ימים הוציאו המלכות פקודה שיעבירו הירידי מסא״ג לטשערנוביץ ליום שני בשבת.

ג׳ חשון

הגה״ק רבי אליעזר מדזיקוב זי״ע

מתולדותיו

נולד לאביו הרה״ק ר״נ מראפשיץ זי״ע בשנת תק״נ בערך בעיר דוקלא, כבר בילדותו יתנכר הנער בפקוחותו ובחריפתו, ואביו חיבבו אותו למאד והי׳ רגיל ליקח אותו עמו כשנסע לצדיקי דורו, פ״א נסע עמו להרה״ק רבי וועלוועל׳ע זבאריזשער זי״ע (בן המגיד מזלאטשוב זי״ע) ששהה אז בעיר זו, באותו זמן פרצה מגיפה בעיר הנ״ל ל״ע והשלטונות העמידו חבל מתוח בכניסת העיר כדי למנוע מאנשים זרים מלהכנס לשם כדי שלא יתפשט המגיפה בכל המדינה וכל מי שהי׳ ברצונו לדבר עם אחד מקרוביו תושב העיר נפגש עמו שם זה מצד זה וזה מצד זה, רבי אליעזר שהי׳ ילד פיקח הצליח להתגנב לצד השני של החבל מקום תושבי העיר ובכך הי׳ יכול להכנס להעיר, וביקש אביו ממנו שילך להרה״ק רבי וועלוועל׳ע – שהי׳ גדול ממנו בשנים – וימסור לו משמו שחפץ מאוד להתראות עמו, פ׳ שרמז לו בזה שהוא יבא להגביל, כשבא להרה״ק מזבאריז ומסר לו את דברי השליחות והבין כוונתו כנ״ל, אחז הרה״ק מזבאריז את כנף העליון של הבגד ונענען, כי כך נהג תמיד לעשות בשעה שרגז ושאל את הילד: אליעזר׳ל מה אתה אומר, והשיב לו בפקחותו: איננו אומר כלום..., פ״א כששבת הרה״ק מראפשיץ אצל הרה״ק הנ״ל ואתו עמו בנו הילד אליעזר׳ל, בעת שלחנו הטהור בליל שב״ק בשעת אמירת הזמר ׳כל מקדש׳ שמע הנער שהרה״ק מזבאריז׳ הוציא כל תיבה ותיבה מפיו מתוך הסידור כמו ילד שמתחיל להתלמד עברי, כי כן הי׳ דרכו בקודש, ובעיני הילד הי׳ זאת לתמי׳ ושחק קצת, הרה״ק מזבאריז׳ הקפיד ואמר: ״אזוי, מ׳לאכט שוין פון מיר״ ומיד סגר את הסידור והפסיק מלזמר, הרה״ק מראפשיץ זי״ע נתן לבנו מכה קלה על הלחי, ונצטער הרה״ק מזבאריזש שבשבילו נענש הילד, וכמידת צדיקים פנה אליו בדברי רצוי דמבקש סליחתו שבשבילו קיבל מכה, ולפי שנתייירא הילד מהקפדתו ענהו בחכמה שאינו מוחל להרבי אלא אם כן יברך אותו, ואכן בירך אותו (י״ג אורות).

גם לקחו אביו בילדותו להסתופף בצל הרה״ק החוזה מלובלין

ימי ההילולא

ד׳ מרחשון

- **רבי יודא ב״ר ישעי׳ מודערן זצ״ל** (זכרון שמואל פרי עץ) - **תרנ״ד**
- **רבי יעקב ב״ר אלימלך צבי שפירא - תרס״ו**
- **רבי קלונימוס קלמיש ב״ר אלימלך** (חובת התלמידים) - **תש״ד**

ז׳ מרחשון

- **רבי שמעון ב״ר אברהם אשכנזי** (נחלת שמעון) - **תקס״ד**
- **רבי יודא צבי אייבענשטיין מראזלא ב״ר משה מסאמבור**
- **רבי נתן דוד משידלאווצא ב״ר ירחמיאל צבי מפרשיסחא – תרכ״ז**
- **האון רבי יהודא מאיר שפירא זצ״ל** (חכמי לובלין) -
- **רבי חנוך העניך ב״ר יוסף דוד אב״ד סאסוב וקערעצקי** (התן קדוי״ט) **תש״ג**

ח׳ מרחשון

- **רבי נחום קאפלאן** (רבי נחום האראדנער) – **תר״מ**
- **רבי מרדכי ב״ר דוד מסקווירא - תר״פ**

ט׳ מרחשון

- **רבי אשר ב״ר יחיאל** (הרא״ש) - **ה״א פ״ח**
- **רבי אברהם משה** (סופר) **מפשעווארסק ב״ר צבי הירש** (אור פני משה) - **תקנ״ד**
- **רבי שמואל טייטלבוים ב״ר אלעזר ניסן אבד״ק גארליץ - תרמ״ט**
- **רבי יוסף הלוי ראטענבערג זצ״ל אב״ד קאזיווע - תרי״ד**

י׳ מרחשון

- **גד בן יעקב אבינו משבטי י-ה**
- **רבי מאיר מרגליות ב״ר צבי** (מאיר נתיבים) - **תק״נ**

זי״ע, שכיבד אותו לזמר בשלחנו הטהור, כידוע שהי׳ לו קול ערב ומתוק מאד, והי׳ החוזה קורא אותו בשם ״אונזער שפיל פויגעל״ והרבה דברים קלט אז מהחבריא הק׳ שהי׳ שם, ע״פ ציווי של החוזה זי״ע לקחו אביו בנערותו להמגיד הק׳ מקאזניץ זי״ע, שכיבד אותו להתפלל לפני התיבה, וכשניגש להעמוד להתפלל נפל עליו פחד ואימה בראותו את המגיד הק׳ מושכב על המטה סמוך להעמוד ועיניו הקדושים נשואות השמימה, ורמז לאביו שאינו יכול להתפלל מגודל הפחד, אבל אביו הראה לו שיתחזק ויאמץ לבו ויתפלל לפני התיבה, בסעודה השלישית כיבד אותו המגיד לזמר ׳דרור יקרא׳ ואמר בלשונו הק׳: ״דאס פויגעל וואס האט מיך דערפרייט זאל מיך נאך אמאל דערפרייען״, (בהיותו בצל אביו הק׳ וביקשו שירד לפני התיבה ענה ואמר לאביו דיש לו פני׳ דכשהוא מתפלל לפני העמוד הוא מעורר בתשובה את כל הקהל, אמר לו אביו ״אויב אזוי דארפסטו טאקע נישט צוגיין״).

כשהי׳ עם אביו ברימאנוב אמר לו אביו שיגיע זמן שיעמוד על פתחו של הרבי ר׳ הירש, וכן הי׳ כשנתפרסם הר״ר הירש בעולם, ונסע אליו לרימנוב כשרצה להכנס אליו אמרו לו הגבאים שהרבי ישן עכשיו וימתין זמן מה עד שיעיר משנתו, ורצו הגבאים ליתן לו כסא לשבת ולא רצה באמרו שרצונו לקיים דיבורו של אביו שיעמוד על פתחו של הר״ר הירש, כמו״כ נסע עם אביו לזידיטשוב אצל העטרת צבי זי״ע, ואצל הרה״ק מרוזין זי״ע, ואחר פטירת אביו הק׳ הי׳ נוסע להרה״ק הס״ק מראדישיץ שאף סמכו לרבי ומנהיג.

האיש מקדש

כשהגיע לפרקו נשא את הצ׳ מרת חי׳ בתו של הגביר הרבי ר׳ יחיאל מיכל ראזנפעלד ז״ל (אחיו של הרב יעקב יוסף ראזנפעלד אביו של הרה״ק ר׳ שלום מקאמינקא זי״ע), אחרי הנישואין ישב בראווא על שלחן חותנו ועסק בתורה ועבודה במנוחה עד שחותנו נהפך עליו הגלגל ל״ע אז נאלץ לעסוק במסחר היין, וכעבור זמן חזר לאביו הק׳ בראפשיץ, בהיותו שם בראפשיץ ברח מן הרבנות רק חפץ ליהנות מיגיע כפיו והתפרנס מקולו הערב שנתמנה שם לחזן בית הכנסת, עד אחר הסתלקות אביו הק׳ שנאלץ מחמת הפצרת זקני הצדיקים ובראשם הרה״ק רבי שמעון מיערוסלוב זי״ע לקבל את הרבנות בעיר דזיקוב.

על כס הרבנות

כשהגיע המשלחת מעיר דזיקוב להציע לו את כתב הרבנות מכר כפתור זהב משלמותי׳ של אשתו (שיריים מעשירות שהי׳ לה מבית אבי׳) לעשות סעודה לכבוד המשלחת כמו המנהג דאז מגודל עניותו, ואח״כ הי׳ קבלת פנים שבה השתתפו רבים מצדיקי הדור ובראשם הרה״ק רבי שמעון מיערוסלוב זי״ע, ואמר פלפול ארוך ונחמד, וכשגמר הפלפול עבר לדברי מוסר קשים כגידים ובתוך הדברים אמר: דאם תשמעו בקולי אתנהג אתכם בטוב ובנעימות ואם לא אעשה מכם ׳שחת קצוצה׳, והמסובים נבהלו מתקיפותו, והרה״ק ר״ש מיערוסלוב העיר בחיוך: ר׳ אליעזר׳ל במטותא מינך קצת מתינות..., גם בדרשתו הראשונה לבני הקהל לאחר דברי פלפול בענין טומאה בציבור אי דחוי׳ או הותרה, המשיך בפירוש הפסוקים בפ׳ שופטים בפסוק ״כי תקרב אל עיר להלחם עלי״ דקאי על רב העיר שקורא לכל אחד ואחד שבעיר הן אוהב הן שונא בקריאה של חיבה ושלום, והי׳ אם שלום תענך – שילכו בדרך התורה שנקרא ׳שלום׳ הרי טוב, אבל ״אם לא תשלים אתך, ועשתה עמך מלחמה וצרת עלי׳ וגו״ עד רדתה....

ענוות צדק

הנהגתו הי׳ כמו אביו שהסתיר כל מדריגותיו הק׳ בפשטות ובתוך דברי שיחת חולין שלו הי׳ טמירין בה רזין וחכמה עמוקה, ומאוד שנא את ה׳שיינע יודן׳ והמראים עצמן לבעלי מדרגה, ולעת זקנתו סעד על שלחנו רק עם יחידי סגולה ובני עלי׳ האמתיים והי׳ מפרש מה שאומרים בזמירות לליל שב״ק וזכינו לקבל שבתות וכו׳ ומתוך מיעוט עוונות כלומר מתוך מיעוט חסידים כי החסידים דרכם לחשוב שהם מלאים עוונות וע״י שיהי׳ לו מעט חסידים יהי׳ לו מתוך מיעוט עוונות,

פ״א שלח הרה״ק רבי מאיר׳ל מפרימשלאן זי״ע פרישת שלום אליו על ידי שליח שנסע לדזיקוב וצוהו לאמר לו בשמו שראה אותו בעולמות העליונים, כשהגיע השליח לדזיקוב סיפר הדברים כמסיח לפי תומו לבניו של רבי אליעזר׳ל, וביודעם מנהגו של אביהם הק׳ שדרכו בקודש להסתיר מדריגותיו הגבוהים איוותה נפשם לשמוע תשובתו על זה שהרי עכשיו גילה הרה״ק רבי מאירל שאכן ראשו מגיע השמימה, על כן התלוו להשליח ונכנסו יחדיו לאביהם, כשהשליח מסר השליחות ענה לו ר׳ אליעזר׳ל בדרך צחות: אכן ראה אותי בשמים פעם אחת וזה הי׳ קודם לידתי..., והוסיף: אולי מתכוון לשיעורי במשניות שאני לומד בהשכמת הבוקר (י״ג אורות).

עם דרי מעלה

ר׳ אליעזר׳ל עמד בקשרי ידידות עם מרן הגה״ק הד״ח זי״ע, כי הוא קירב אותו כשבא פעם ראשונה להסתופף בצל אביו הק׳ (מראפשיץ), והי׳ דרכם לנסוע לבקר זה את זה לפרקים, פ״א חלה ר׳ אליעזר׳ל והורע לו מאוד והי׳ מסוכן ל״ע ושלח למחותנו הד״ח זי״ע שיבוא לבקרו, ובבואו ציוה שיצאו כולם מחדרו, ויצאו כולם חוץ מבתו מרת בילא אלמנת הרה״ק ר׳ מאיר נתן זי״ע (בן מרן הד״ח שנקטף בדמי ימיו) שעמדה אחורי הארגז וממנה נודע שיחתם הק׳, ר׳ אליעזר׳ל פנה אל הד״ח ואמר לו: מחותן הנני ירא מאוד העתירו נא בעדי שיהי׳ לי רפואה שלמה, השיב לו הד״ח למה המחותן רוצה לישאר בזה העולם השפל הלא בעלמא דקשוט ייטב לו ושם יפגוש עם אביו הרה״ק מראפשיץ וכו׳, ענה לו ר׳ אליעזר׳ל: ולמה לא יחוס מחותני על בניי שהם נשארים יתומים בלי אב ומשענה, השיב לו הד״ח: וכי מה יעשה מחותני עם בניו כשיהי׳ בוודאי ישתדל עבורם שישיגו כסאות רבנות ובכן הנני מבטיח לכם שאשתדל שיהי׳ להם רבנות ומקור פרנסה בכבוד, ענה ר׳ אליעזר׳ל ואמר: ידע המחותן שבשעה שאני מזמר בימים הנוראים ״אין קצבה״ ואני אומר ׳דרי מעלה עם דרי מטה׳ נעשה אז שמחה וצהלה בכל העולמות והפמליא של מעלה רוקדים ״און פאטשן צו״, וזאת השמחה יחסר למעלה, ענה הד״ח דא״כ הדבר נלך למקום, וכן הוה שהלך למקום ופעל לו ישועה וחי אח״כ עוד ח״י שנים.

בחזיון הלילה

פ"א בחג הסוכות באמצע שלחנו הטהור קם ר' אליעזר"ל ממקומו והי' מסתובב בין המסובין וחילק להם מרק והי' משים לב שכל אחד יקבל חלקו ובראותו תמיהתם הרב של המסובין סיפר להם דבלילה ראה אברהם אבינו בחלומו ואמר לו בזה"ל: כך היא דרכה של הכנסת אורחים, אתה יושב בראש כמלך ואחרים משמשים ומגישים לאכול לפני האורחים ואינך שם לבך לדעת אם כל אחד קיבל חלקו, אני לא עשיתי כך אלא אני טרחתי בעצמי לשרת את האורחים שבאו בצל קורתי כמ"ש והוא עומד עליהם תחה העץ וגו', וע"כ קיים רצון צדיק לשמש בעצמו את האורחים.

ובא השמש

בראש השנה שנת תרכ"א אמר פי' בברייתא דרבי ישמעאל "כל דבר שהי' בכלל ויצא מן הכלל ללמד וכו'" ר"ל כל דבר שהי' בכלל – היינו הצדיק שהי' בזה העולם – ויצא מן הכלל ללמד – היינו שיצא מן העולם ללמד זכות – לא ללמד על עצמו וכו' – היינו דלא יצא ללמד זכות רק על עצמו אלא על כלל ישראל כולו יצא, במוצאי יום הכיפורים אחז ביוקנא קדישא דיליה ואמר: "מיר זען שוין אויס ווי רבי ישראל'טשע פון ריזשין", ולאחר ג' שבועות הבינו כוונתו שנסתלק בדיוק ביומא דהילולא של הרה"ק מרוזין ז"ע, קודם פטירתו ציווה שיתנו לו מים בכוס ששתה בו אביו הרה"ק מראפשיץ זי"ע קודם פטירתו ובירך שהכל ושתה, ויצאה נשמתו הק' בטהרה ביום ג' חשון תרכ"א ומנ"כ בדיוקו והקימו אוהל על קברו.

ז' מרחשון

הגה"ק רבי חנוך העניך טייטלבוים זי"ע
אבד"ק סאסוב וקערעצקי

ואלה תולדות

נולד ביום ג' אלול שנת תרמ"ד לאביו הגה"ק רבי יוסף דוד זי"ע בן הגה"ק רבי שלמה מסאסוב זי"ע, בן הגה"ק רבי חנוך העניך מאלעסק בעל "לב שמח" זי"ע.

יסופר שהיה נהוג בביתו של זקינו הגה"ק בעל לב שמח מאלעסק זי"ע כשהיו מגיעות הנשים מיו"ח טרם לידתן להכנס אל הקודש בכדי להפקד בדבר ישועה ורחמים, היה מצוה אז איזה שם יתנו להרך הנולד, וממילא ידעו והבינו כבר מה יוולד בן או בת, כשהגיעה אמו הרבנית מרת חי' רחל, ונכנסה כנהוג אצל הסבא קדישא בעל לב שמח על מנת להפקד ולהצטוות איזה שם יתנו להנולד, שינה את מנהגו ולא אמר כלום, אלא בירכה בלבד, והוסיף שבעניין השם יראו כבר, הרבנית ע"ה נתמלאה מזה פחד וחכתה בכליון עינים ליום המיועד שיעבור בשלום בלי שום מכשול ח"ו, ואכן שלשה ימים קודם לידתה הוא יום ר"ח אלול תרמ"ד נסתלק הס"ק בעל לב שמח לעולמו, וביום ג' אלול נולד ה"חנוך העניך" השני, אז ראו רוח קדשו של הס"ק הלב שמח שאמר שבעניין השם יראו כבר, שעתיד להקרא על שמו הטהור.

בשחר טל ילדותו כבר התבלט בכשרונותיו המופלגים ובזכרונו הנפלא, אשר כידוע היה לו חוש הזכרון מיוחד במינו, ואת אשר ראה פעם לא שכח לעולמי עד, וכאילו בו ביום ראה, והיה משתמר בקרבו בבחי' בור סיד שאינו מאבד טיפה, ובבחי' בכל יום יהיה בעיניך כחדשים וכאילו היום ניתנו.

פע"א אמר: אל תתפלאו על מיטב זכרוני, כי ברכת צדיק היא תעשיר, מתנה טובה היא לי בזכות ברכתו של דודי הגה"ק רבי יצחק מאלעסק זי"ע, שברכני בילדותי "זאלסט האבן אַ גוטן זכרון", וכן ראו בו שהיה זוכר בע"פ כל הש"ס רש"י ותוס', ועד זיבולא בתרייתא לא שכח מה שלמד מעודו.

בהיותו כבן חמש נתייתם מאביו הק' רבי יוסף דוד זצ"ל אשר נלב"ע על פני אביו הרהר"ק רבי שלמה מסאסוב זי"ע, ואז לקחו זקינו לביתו שיתחנך על ברכיו.

גם שלחו זקינו לפרקים אצל אחיו הגדול הגה"ק ר' יצחק מאלעסק ללמוד תורה וחסידות מפיו, והיה מחזיק עצמו כתלמיד וחסיד נאמן מדודו הנ"ל, באשר ממנו קיבל דרך העבודה, תורת החסידות וחכמת האמת, ולא פעם אחד ראו אצלו כשהיה מדבר מדודו הנ"ל זלגו עיניו דמעות מרוב התפעלות, והיה מספר תמיד מגודל עבודתו ורוב מעשיו בהמשכת ישועה ורחמים לישראל.

האיש מקדש

בשנת תרנ"א בהיותו כבן ז' שנים התחילו לדבר בו נכבדות עם הרבנית הצדקנית מרת אסתר ע"ה בת מרן הקדושת יו"ט זי"ע אשר שלח רב ת"ח לבחון את המיועד להיות חתנ, ושחזר אליו סיפר בהתפעלות על העלם הצעיר הזה אשר הוא מלא וגדוש בכל חדרי תורה, וכי עדיו לגאון ולתפארת. בשנת תרנ"ב בהיותו כבן שמונה נגמר השידוך בכי טוב עם הרבנית מרת אסתר שהיתה אז בת ט' שנים, זמן החתונה קבעו על אחר שש שבע שנים.

בהיותו כבן ט"ו שנים התחילו להכין לקראת החתונה המיועדת, זקינו הגה"ק רבי שלמה מסאסוב זי"ע הכין עצמו לנסוע לעיר סיגוט מקום משכנו של המחותן מרן הקדושת יו"ט זי"ע אשר שם תיערך החתונה הגדולה

וסיפר כ"ק מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל [שהיה חתנו של הגה"ק מקערעצקי בזיוו"ר] שבעת החתונה נתאספו חסידים לאלפים לקחת חבל בשמחת הצדיקים, ואגרא דכלה דוחקא, ומתוך הלחץ זו הדחק נשברו שם כל השולחנות, וכאשר רצו לברך ברכת המזון לא היה אף שולחן אחד שיוכלו לברך עליו, ונענה מרן הקדושת יו"ט ואמר אל המחותן הרה"ק ר' שלמה מסאסוב זי"ע: הן כבודו הלא מפורסם כבעל מופת ורופא חולים אולי תוכלו לרפאות את אלו החסידים חולי הרוח, ענה לו הרה"ק מסאסוב בבדיחותא: כי קבלה בידו שלחולי זה אין מועיל שום רפואה. [ואגב, מענין הצפיפות שהיה בעת החתונה יסופר שהיה הצפיפות כה רב, שלא יכלו ממש לצאת להחופה והכריזו להמון שהחופה תתקיים במקום פלוני בכדי שיתפנו לשם ויוכלו לצאת לקראת החופה].

עוד סיפר רבינו בעל ברך משה ז"ל כי בעת כתיבת התנאים של הרה"ק מקערעצקי (בשנת תר"ס) ביקש המחותן ממרן הקדושת יו"ט שיבטיח קעסט להזוג, שאל הקדושת יו"ט, על כמה שנים אתם מבקשים, ענה הרב מסאסוב, שלכל הפחות על שמונה שנים ישב סמוך על שולחנו, נענה הקדושת יו"ט ואמר: ארבעה שנים אני יכול להבטיח ותו לא, ויהי ככלות ארבעת השנים בשנת תרס"ד עלה הקדושת יו"ט בסערה השמימה, ויהי לפלא.

בעת אשר ישב אחרי חתונתו בצל חמיו מרן הקדושת יו"ט ביקש ממנו חותנו שילמוד עם בנו הצעיר רביה"ק זי"ע שהיה עדיין בחור צעיר כבן י"ד, ואכן קבעאז עמו ללמוד בחברותא בשקידה רבה יומם ולילה עד ליום חתונתו, וסיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל ששמע מדוד מרן רבינו ז"ל שהעיד שאז כבר באותה תקופה ראה והבחין על גיסו שהוא בקי כבר בכל כתבי האריז"ל בעל פה, ולעומתו ברוך יאמרו שהרה"ק התבטא על רביה"ק פעם ואמר: "וועז די וועלט וואלט געוואוסט וי אזוי ער האט אפגעראכטן די בחורי"שע יאהרן וואלט מען איהם אונטער געלייגט גאלד אונטער די פוס וועז ער וואלט געגאנגען".

ארבע שנים ישב בסיגעט על התורה ועל העבודה, חותנו הק' אהב אותו אהבת נפש, וכשהיה נוסע לפרקים על שבתות היה מוסר את ההנהגה ביד בנו מרן העצי חיים ז"ל וביד חתנו, בליל שב"ק היה העצ"ח אומר תורה, ובסעודת יום שב"ק היה חתנו אומר תורה, ושניהם יחד ישבו מסובין בראש השולחן.

פע"א אמר הקדושת יו"ט לפני הבעה"ב הפשוטים שלא הבינו את ערכו הרם של חתנו, ומה גם שבחיצונותו היה נראה קטן הקומה ובפרט בעת חתונתו שהיה צעיר כבן ט"ו ולא עשה רושם אצלם, הוציא הקדוו"ט מטבעות מכיסו ואמר: ראו הלא מטבעות מטבעות יש, מטבע של נחושת היא גדולה, אבל מטבע של זהב היא קטנה, ודי לחכימא ברמיזא.

על כס הרבנות

בשנת תרס"ד עם פטירת חותנו הקדושת יו"ט כשבנו העצי חיים נתמנה למלא מקומו בסיגעט, ביקש לו זקינו הרה"ק ר' שלמה מסאסוב שיחזור לעירו ויעזור לו בהנהגת הקהילה, באשר החזיקו שהוא הראוי למלא מקומו בק"ק סאסוב.

בדרכו לסאסוב עבר דרך עיר אלעסק לבקר את רבו ודודו הגה"ק ר' יצחק מאלעסק זי"ע שהיה אז כבר בימיו האחרונים רתוק למיטתו אשר לא ירד ממנה כבר.

כשהגיע לאלעסק היה נבוך מאוד מה לעשות, אם להכנס אצל דודו אזי בוודאי ישאל ממנו על שלום חותנו הקדושת יו"ט, ואיך יגלה לו מפטירתו, הלא בוודאי יצטער מאוד מהשמועה לא טובה, על כן החליט לא להכנס אל הקודש פנימה, אלא יעמוד מרחוק להסתכל בצורתו הקדושה, והיה זה מחכמתו הגדולה וממידותיו התרומיות לעצור כח מלהכנס בימיו האחרונים אל רבו אשר נפשו היתה קשורה בנפשו כל הימים, בכדי שלא לגרום לו ח"ו צער ועגמת נפש, שם באלעסק נשאר עד פטירת דודו.

אח"כ נסע לסאסוב לשאוב מים חיים מבארו של זקינו הרה"ק ר' שלמה מסאסוב זי"ע, בהגיעו לסאסוב שמח בו זקינו כעל כל הון כי הוא הראוי לירש את כסא אבותיו הק', תיכף מינוהו כדיין ומורה הוראה בעירו, ואח"כ לראש בית דין, והיה עונה על כל שאלות החמורות.

עד שנת תרע"ד ישב לו על כס הרבנות בסאסוב אחרי שזקינו רבי שלמה מסרו בידו לאט לאט, בהחזיקו אותו כיורשו הרוחני, זקינו הק' אף הדריכו במשך שנים הללו בהנהגת עדה ובהמשכת ישועות לכלל ישראל בקריאת הקויטלעך וכדומה, וכאשר ידוע היו רבבות ישראל דופקים על פתחו של זקינו רבי שלמה לקבל ברכת צדיק ולהוושע בדבר ישועה ורחמים, ושמו הלך בכל המדינות כי איש מופת הוא, והוא בעצמו היה שולח כמה פעמים את המשכימים לפתחו לילך עם קוויטל להפקד אצל נכדו, ובפרט לתושבי מדינת אונגארין וראמעניא היה כמעט כולם מפנה לנכדו ע"מ להוושע, והיה בזה עינו של צדיק פקוחה לראות את הנולד כי עתיד הוא להתיישב במדינה זו, על כן רצה לפרסם שמו הטוב.

בשנת תרע"ד הארץ ברח עם זקינו מסאסוב ללעמבערג, אך כשהיה כבר ללעמבערג פנה אליו זקינו ואמר לו: שמע בני היות שהנך אב בית דין לעיר סאסוב, עליך לחזור לסאסוב, כי אחריות הקהילה עליך היא, וח"ו להפקיר קהלה בישראל, ואמנם משפחתו נשארו בלעמברג והוא חזר לבדו לסאסוב, לאחד תקופה קצרה נתחלקה המדינה, לעמבערג היתה תחת ממשלת אוסטריה, וסאסוב נכנסה תחת ממשלת הרוסים, ונתהוה מרחק מקירוב המשפחה, ולא היו שיירות מצויות מפני המלחמה הגדולה.

הרוסים חקקו חוק אכזרי על כל היהודים אשר נמצאו תחת ידם, וגזרו שהרב אב"ד שבעיר הוא האחראי על כל העיר שלא יברחו, על כן גזרו אומר שכל הרבנים ילקח לסיביר בתור ערבות על הקהילה שלא יברחו, אז החליט לברוח מסאסוב, בזמן בריחתו מהאויב סבל הרבה יסורים קשים, ובפרט בעת ההליכה הזאת של שלשת ימים נתעייף מאוד עד שהגיע לכלות הנפש ממש, וכשהגיע לגבול הצבא האוסטרי תיכף לקחו אותו ללעמבערג לבית החולים, והרופאים אמרו נואש, אולם בחסדי ה' השתפר מצבו והבריא כאחד האדם.

משם ברח עם זקינו לאושפיצין אשר בה נשתהו עד סוף המלחמה שאז חזר זקינו ללעמבערג, ואותו שלח לסאסוב לנהל את העדה, וגם אז נשאר נפרד מזקינו עקב המלחמה החדשה של פולין ואוקריינא, אחרי מאמצים רבים נסע ללעמבערג כי רצה עוד להתראות עם זקינו, אבל לדאבונו הגיע רק איזה ימים אחרי פטירתו של זקינו.

אחרי פטירת זקינו נשאר בלבוב, ומרוב אהבת ישראל אשר בקרבו מסר נפשו וכל אשר לו עבור להציל יהודים לקוחים למות ולהחביאם תחת צל כנפיו, ועל אף שהיה הדבר כרוך במסירות נפש ממש, ויהי היום מצאו אצלו שהחביא שני יהודים שהשתמטו עצמם מלשרת בצבא וזה לחטא פלילי יחשב, על כן לא היתה לו האפשרות לישאר עוד במדינה והחליט לברוח והגיע לטשעכיי בעיר קערעצקי ונתמנה שם לאב"ד באשר היה חסר שם בעת ההוא אב"ד.

כעשרים שנה שימש ברבנות קערעצקי ופעל שם גדולות ונצורות, בזמן האחרון השתהה בעיר סאטמאר אצל בנו רבי חנני' יו"ט ליפא מסעמיהאלי שהיה ראב"ד בסאטמאר, ושם השיב את נשמתו ליוצרו ביום ז' חשון תש"ג ומנוחתו כבוד בסאטמאר באהלו של הגה"ק ר' יהודה גרינוואלד אבד"ק סאטמאר.

ט' מרחשון

הגה"ק רבי שמואל טייטלבוים זי"ע מגארליץ

מתולדותיו

הגה"ק ר' שמואל מגארליץ זי"ע נולד בשנת תקע"ד כבן השני לאביו הגה"ק רבי אלעזר ניסן טייטלבוים זי"ע בן רבינו משה איש האלוקים מרן הישמח משה זי"ע.

עוד מימי עלומיו העידו עליו שלאילנא רברבא יתעביד, והתנהגותו היה בפרישות יתירה עפ"י דרכי אבותיו הק' זי"ע, בעת היותו צעיר לימים לקח תורה מפי האי סבא קדישא מרן הישמח משה זי"ע, וכמה שנים היה השליח ציבור בתפילת המוספים בימים הנוראים אצל זקינו הישי"מ, כמו"כ הסתופף כמו כ"ח שנים בצל כנפי הגה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע, ואח"כ כמו כ' שנים בצל מרן הק' מצאנז זי"ע.

בהגיע לפרקו נשא את בת הרה"צ הנגיד המפורסם מו"ה מנחם מענדל האראוויטץ זצ"ל מק"ק סקוהל, בן הגה"צ רבי ישראל יעקב יוקל מבאלחאוו זצוק"ל, בן הגה"ק ר' מנחם מענדל מלינסק זי"ע, חתן הגאון האדיר המפורסם רבי יצחק"ל האמבורגער זצ"ל, נכד מהר"ם מטיקטין זצ"ל ולמעלה בקודש

במשך שנים מספר היה סמוך על שולחן חותנו בק"ק סקוהל, בדרך כבוד ובמנוחת הנפש, והשתלם שם בהוראה והקדיש ימים ולילות לתורה ועבודת ה' בקדושה ובטהרה.

אשת נעוריו נלב"ע בשנות נערותה, והרה"ק מגארליץ זי"ע נשא את אחותה, וכשי שהזכירו אחיו מרן הייטב לב זי"ע בתשובותיו (יו"ד סי' קמ"ב) וז"ל: וכן עשה אחי הרב אבדק"ק גארליץ שנשא אחות אשתו.

עם אחיו מרן הייטב לב זי"ע

היה בידידות נפלאה ובקשר אמיץ עם אחיו מרן הייטב לב זי"ע, והשיב לו נאמר בשו"ת אבני צדק, וכמו כן מזכירו בספריו הק' כמה פעמים (ע' בייטב לב ואתחנן דף יא ע"א, ובדף יד ע"ב, וע"ע בקדושת יו"ט פרשת מסעי).

וידוע המכתב ששלח לו זקינו מרן הגה"ק הישמח משה זי"ע תיכף אחרי נישואיו, בו הוא מבקשו כי יקבע אהלו אצל אחיו הייטב לב, ובו ידבק, וגם נותן לו הדרכה ישרה בכל ענייני.

וז"ל: **"בעזה"י שיל"ת אור ליום ה' י"ג שבט, תקצ"ה לפ"ק. רב שלום וברכה לראש נכדי ב"ב הרבני החריף האברך כ"ש מר' שמואל נ"י לנצח. אחרי דרך מבוא השלום אין חדשות בפי רק אודיע כי ת"ל אתנו החי' והשלום כה לחי ונזכה תמיד לשמוע רק בשורות טובות זה מזה ומכל ישראל אכי"ר.**

ראשית חכמה יראת ה' להתחזק במעוזך בתורה וביראה בהתמדה גדולה ביגיעה כאמרם ז"ל יגעת ומצאת תאמין ושניהם כאחד טובים הא למגמר והא למסבר ולקבוע עתים הא לגרס' והא לעיוני ואל תבלבל מחשבתך בהבלי עולם רק בתורה וביראת ה' כל הימים ומלאכתך יהי' נעשית ע"י אחרים בעלי אמונה ותדע באמת כי גרס' דינקותא הוא העיקר ומ"ע אל תזוז מביתך עד שיבא אביך ה' הגאון נ"י למכונו ויהי' שם אי"ה עידן ועידנים עד שיתוודע לנו היטב מהות ענין הרבנות הנ"ל אז נחקור איך יהי' בקביעת אהלך אהל של תורה אי"ה, ודברתי עם חותנך הנגיד נ"י שבאם שיהי' באפשרי שתקבע אהלך כעת אצל אחיך הרב הגדול החריף ובקי ותמים במעשיו כו' הי' טוב מאוד מאוד רק באופן ובתנאי שתשמע לקולו בכל אשר יאמר כי הוא זה ואל תט ימין ושמאל מדבריו כי אז תצליח בעזה"י את דרכך ואז תשכיל כי אחיך נ"י הוא איש נבון ומשכיל ומתון וכל פינותיו לש"ש ומשתוקק מאוד מאוד לזכות לכל איש ישראל אשר יוכל לזכותו ומ"ש לאחיו אשר כנפשו ובזה אצא ואומר שלום מא"ה".

ומסיים מכתבו: **"ה' יזכנו לראות בגדלותך יושב על כסא ישראל ועיני רואות ולראות ממך בנים ובני בנים גדולי ישראל בתורה ובמצוות כולם חיים וקיימים ונזכה במהרה דידן לשמוע קול מבשר לאמר להאסירים צאו, דברי זקינך המעתיר בעדכם, הק' משה טייטלבוים".** ואכן פקודת זקינו שמרה רוחו ונתוועדו יחדיו שני האחים, אשר שררה ביניהם אהבת דוד ויונתן.

על כס הרבנות

בשנת תרט"ז אחרי שאחיו מרן הייטב לב עזב הרבנות דק"ק גארליץ ונתקבל לאבדק"ק דראהביטש, מסר לו הייט"ל הרבנות דק"ק גארליץ, ושימש שם משך ל"ג שנה, ונתפרסם בכל הסביבה בגדולתו ורוב קדושתו.

נסתלק ביום א' פר' לך, ט' לחודש מרחשון תרמ"ט לפ"ק ומנו"כ בק"ק קראקא. ועל מציבתו חרות 'רגלוהי דבר נש אינון ערבין ליה' (כפי לשון הגמ' בסנ' סוכה דף נג: רגלוהי דבר אניש אינון ערבין ביה לאתר דמתבעי תמן מובלין יתיה), כי הוא נפטר כאשר שבת בעיר קראקא, ושם מנוחת כבודו, וחרתו כן על מצבתו וז"ל 'האב"ד גארליץ והוא שפט את ישראל שלשה ושלושים שנה בעיר ההוא ובתבונות כפיו ינחם ורגלוהי דבר איניש וכו'.

בעל הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע

סיפר מרן רבינו בעל ברך משה זי"ע כי מרן הייטב לב זי"ע נסע פעם להרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע יחד עם אחיו הגה"ק ר' שמואל מגארליץ זי"ע, ויהי בהגיעם לבעלזא אל הרה"ק ונכנסו אל הקודש פנימה לתן לו שלום, לחש הרה"ק דבר באזנו משמשו. לאחר שב"ק בעת שהלכו לקחת מהרה"ק מבעלזא ברכת פרידה שוב לחש השר שלום דבר באזני המשמש. ויהי כאשר נסעו מבעלזא איתרע מילתא ומרן הייטב לב קיבל מכה ברגלו והוכרח לחזור לבעזלא, ונשארו שם על שבת נוסף. כאשר לקחו ברכת פרידה מהרה"ק בפעם השניה, שוב לחש הרה"ק מבעלזא דבר באזני משמשו.

ויתמהו האחים הקדושים מאוד, מה זאת אשר בכל פעם הכנסם אל היכל קדשו מדבר השר שלום בלחישה אל המשמש. וישאל הרה"ק מגארליץ את פי המשמש לפשר הדבר, ויאמר להם המשב"ק כי בפעם הראשונה כאשר הגיעו, אמר לו הרה"ק הני תרי צנתרי דדהבא באו לכאן בקפיצת הדרך. וכאשר התפרדו ממנו בפעם הראשונה אמר לו הרה"ק עוד תראה שישארו הני תרי צנתרי דדהבא בכאן גם על שבת הבא. וכאשר לקחו ברכת פרידה בפעם השניה אמר לו הלא תראה כי כאשר אמרתי כן היה שנשארו גם על שב"ק זה.

עוד סיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל כי הרה"ק רבי שמואל מגארליץ נשא את נכדת הרה"ק רבי יוקל מבאלחאוו אחיו של הרה"ק מראפשיץ, ובעת ישבו על שולחן חותנו בגאליציע, נסע פעם אל הרה"ק השר שלום, ויהי בעת שהותו בהיכל קדשו, נכנס המשב"ק ואמר להרה"ק שעומד בחוץ חולה הזקוק לרפואה, ויאמר הרה"ק שיכנס, ונכנס אל השר שלום חולה שנתעקם ראשו מרוח סערה, עד אשר לא היה יכול כלל לזוז את ראשו, ועמד הרה"ק מכסאו וניגש אל החולה ואחז בראשו והחזירו למקומו, ויצא משם בריא אולם, וכראות הרה"ק מגארליץ את קדושת המופת הנורא, מרוב התרגשות פרץ בבכי רב, נענה השר שלום ואמר: "מדוע תבכו", והראה על ידיו הקדושות, ואמר: "ראו נא את הידים הללו, אם עושים בהם רק את רצון הבורא ית"ש, אזי כל מה שרוצים לעשות בהם הרי הוא עשוי.

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **יחזקאל שרגא פריעדמאן** ז"ל

בן הרה"ח ר' שלמה שבתי ז"ל

נלב"ע ב' חשון

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י נכדו הרבני העגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר **יושע געלבשטיין** הי"ו

אב"י בוויליאמסבורג יע"א

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **שלמה יודא בראך** ז"ל

בן הרה"ח ר' יחזקאל שרגא ז"ל

נלב"ע ה' חשון

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בניו החשובים

הרב ר' **שמעון יואל בראך** שליט"א

והר"ר **יחזקאל שרגא בראך** הי"ו

דבר בעתו

חודש פרחשון (א)

לקט מפרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון מגידי קדושת היום וסגולתו

שמעתי מחותני מרן הק' מריזשין זי"ע טעם על קריאת שם החודש "מרחשון", כי אחרי החדשים אלול ותשרי שנעוץ סוף השנה בתחילתה, שכל בית ישראל ואפי' הדיוטים שבהם עסוקים בעבודת ה' באהבה ויראה, לזאת בא אחריהם חודש מרחשון שהוא מלשון מרחשין שפוותייהו (חגיגה ג.) והיינו משירות ותשבחות של אלו השני חדשים, ונשאר רושם לטובה, משל למה הדבר דומה לאדם היוצא מבית הכנסת אחר תפילתו, ועדיין ממלל בזמירות ובפיוטים דנגרר בתר רישא ממה שהתחיל בהיותו בבית הכנסת וכמו כן אחרי חדשים גדושים כאלו בתורה ותפלה שפוותיו מרחשון כאילו מעצמם באלו הדברים אחרי שנתרגל בזה כ"כ.

(צמח צדיק)

◆◆◆

בשם הרה"ק הרה"מ מקאזניץ זצללה"ה זי"ע למה נקרא שמו מרחשון, שהתפילות מהימים הנוראים מתרחשין עוד בשפתא דישראל, והיינו שמגודל מרירות נפשו אחרי רואו שכבר עברו הימים נוראים והוא העלה חרס בידו שלא הרגיש כלל מגודל קדושתם שעדיין לא שב ונשאר מבחוץ מהקדושה ומתעצב אל לבו ואומר איך אבוא עוד אל שער המלך בלבוש שק ואיך אעיז עוד להרים ראשי בושתי ונכלמתי להרים אלוקי פני אליך, ומה גם לגשת אל הקודש ולפתוח את פי לדבר דבר קדם מלכא עילאה, ונתעורר בקרבו הפחד מהימים הנוראים, ומגודל הפחד לא יוכל לפצות את פיו, רק התפילות מתרחשין בשפתיו, ובוטח בה' אלוקיו, ובגודל חסדי ה' כי לא תמנו.

(ישמח ישראל)

◆◆◆

הנה זכיתי להיות אצל המגיד הקדוש מטריסק זצ"ל זי"ע בערך ח"י פעמים, ושמעתי פעם אחת בר"ח חשון דברי תורה מפיו הקדוש, בניגון יפה כדרכו בקודש, ואמר בתוך הדברי תורה, כי חשון הוא מזל עקרב, וכי שייך לשרץ טמא כמו עקרב שיהי' לו מזל, וגם על מאמר חז"ל (סנהדרין צז.) שלשה באין בהיסח הדעת אלו הן משיח מציאה ועקרב, מה מרומז בזה, ואמר הוא ז"ל כי הצדיק נקרא עקרב, ע"ד המשנה (אבות ב י) ועקיצתן עקיצת עקרב, ונוטריקון של עקר"ב הוא ע'ושים ב'אימה ר'צון ק'ונם, כי בחודש חשון שהוא לאחר חודש תשרי אשר הצדיקים עבדו את ה' במצוות יקרות שופר סוכה לולב ואתרוג ועוד, ולכן בחודש חשון שהוא תיכף אחר חודש תשרי מזלם של הצדיקים חזק, שבכוחם לפעול ישועות לכל ישראל, וזהו ביאור הגמרא: ג' דברים באים בהיסח הדעת, ומהם עקרב, כי אפילו פקודה הבא על ידי הצדיק, המרומז בעקרב, בא גם כן בהיסח הדעת.

(מצמיח ישועות)

◆◆◆

בשם הגה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זצ"ל: הצירוף של חודש מר–חשון יוצא מדברי הכתוב (דברים כו טו) ו'דבש ה'יום ה'זה י', ויש לרמז בזה ענין המנהג לטבול פרוסת המוציא בדבש בימי הרחמים והרצון, שע"י אכילת הדבש בימי תשרי, ממתיקים חודש הבא "מר חשון", למתוק המתוחים ולהפכם לטובה.

(רועה אבן ישראל)

◆◆◆

שמעתי מכבוד אאמו"ר הק' זללה"ה שכשם שבכל לילה ולילה נעשה מעשה חשבון במרום על כל התהלוכות היום שעבר מן כל אחד ואחד כנודע, כמו כן הוא בסוף כל חודש סמוך תחילת החודש דסמיך ליה נעשה מעשה החשבון במרום על כל התהלוכות דכל החודש שעבר, אשר ע"כ סוף החודש המובחר דתשרי וכדומה עת רצון ורעוא דרעווין אשתכח אז, יען שאז עת עשות חשבון על כל התהלוכות ועל כל אשר נעשה בכל החודש, וא"כ נתעורר אז כל החבילות מצוות וכל התפילות וכל הצדקות וכל הצטדקאות אשר ישראל היו עושים בכל החודש הזה, לכן בוודאי עבור זה בכח ההתעוררות הליזה נעשה ממילא עת רצון גדול להשפיע על חודש חשון הבא, עכ"ד הקדושים זצ"ל.

(צבי לצדיק)

◆◆◆

אחר החג וחודש חשון יתאמץ ביראת שמים ותלמוד תורה לשמה, כי היא תחילת השנה וסימנא טבא לכל השנה, ועתה כי קרוב הוא לעשרת ימי תשובה, צריך להודות ולהראות כי כל מה שעשה לא היה לפנים ח"ו, ואם עתה יתחיל לפרוק עול ויתרשל מעבודת ה', לא לרצון יהיה ח"ו, לכן אדרבה יעשה סימן טוב לכל השנה, ירוץ כגיבור בעסק התורה והמצוה כיד ה' הטובה עליו.

(עבודת הקודש)

~ נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על עניני שבת ~

מנחה ערב שב"ק

הודו לפני מנחה ערש"ק ◇ טעם אמירת הודו ◇ מעלת וסגולת הזמן ◇ פסוקי הודו ◇ תפלת המנחה

הודו לפני מנחה בערש"ק

תקנת הבעש"ט לומר הודו קודם מנחה

תלמידי הבעש"ט תקנו משמו של הבעש"ט נ"ע לומר בערב שבת קודם תפלת מנחה מזמור ק"ז (על העלאת הניצוצין שנפלו בקליפה כל ימי השבוע), דביה הודו וביה יודו, כי עיקרו של שבת הוא להודות לה' ולזמר לשמך עליון, כי בשבת עליות עולמות, ואנו צריכים לזמר עריצים.

(עטרת צבי - על הזוה"ק סוף פרשת תרומה)

מנהג היחידי הנשאר ממרן הבעש"ט

מובא בשם רביה"ק זי"ע, שמקובל בידינו כי רבינו הבעש"ט הק', הנהיג לומר 'הודו' לפני תפלת מנחה דערב שב"ק, כמובא בספה"ק מאור עינים בפרשת בשלח, וזולת זה כמעט שלא נודע כלום ממנהגיו של הבעש"ט הק'.

(קימו וקבלו – ח"א עמוד שמו)

טעם אמירת הודו

אמירת 'הודו' במקום קרבן תודה

נודע מכוונת האר"י ז"ל גודל קדושת תפלת המנחה של ערב שבת וההעלות הנר"ן, ועל זה באו הבעל שם טוב הק' ותלמידיו ותקנו לומר 'הודו' קודם, בבחינת קרבן תודה ארבעה הצריכים להודות.

(דעת קדושים, רבי יודא צבי מראזדל - מאמר אות שבת פ"ו)

הודו לה'

מזמור זה הוא כעין ברכת הודאה על אשר לא נזוקו מעובדין דחול של ששת ימי המעשה, לא בגוף ולא בנפש. וארבע סוגים של נזקי הנפש נזכרים כאן. הולכי מדברות – האדם נעשה הולך בטל והוא שקוע בדברים בטלים, דברים שאין בהם ממש. חבושי בית האסורים – האדם נתון תחת שליטת יצרו הרע ונפשו הבהמית. חולים – בחולי הנפש, במוחין או במדות. יורדי הים – האדם שקוע בעניינים גשמיים, אם בתאוות ועניני הנאה אם בעניני עסק ומסחר.

(ספר המאמרים - עמוד 36)

הודאה על שלא ניזוק בגוף ובנפש מעובדין דחול

'הודו' הוא כעין ברכת הודאה ד' צריכין להודות, על אשר מעובדין דחול לא נזוקו בגוף ונפש ברוחניות וגשמיות, ומהדרין לאמרו בצבור על דרך לאודויי קמי עשרה, וקודם תפלת מנחה אחר גמר עובדין דחול.

(שער הכולל לתלמיד בעל התניא - פרק יז אות ב)

להודות על הנסים שלא שם אל לבו

שאין לך אחד מישראל שעברו עליו ימות החול בלא נס, רק אין בעל הנס מכיר בניסו, לכן הננו מודים את השי"ת ואומרים "הודו לה'" להודות לו על הניסים שלא שמנו לב עליהם.

(מטעמים – ערך שבת אות מד)

טעם לומר מזמור קז ערב שב"ק, לפי שבער"ש הוא זמן תשובה, וע"י תשובה הוא בורח ויוצא ממאסר היצה"ר, והולי הנפש מתרפא ובא לישוב הדעת, ולא יהיה עוד כמדבר במקום הפקר, ובזה המזמור נותן הודאה על כל הנ"ל.

(סידור ישועות ישראל - עמוד שכג)

באופן אמירת מזמור ק"ז הודו בערש"ק לפני תפלת מנחה, מכיר מדת תמימות היהדות, (ערליכ"ע יו"ד).

(יפה שיחתן, ראדומישלא – ח"א אות עט)

טעם למנהגנו שאנו אומרים הודו (תהלים קז) למנחה בערב שבת קודש, ע"ד אומרם ז"ל (ויק"ר ט, ז) לעתיד כל הקרבנות בטלים חוץ מקרבן תודה, ושבת הוא מעין עולם הבא (זוה"ק ח"א מה.), על כן בהתחלת השבת אנו אומרים מזמור זה, שהוא מרומז לארבעה שצריכין להודות, תמור קרבן תודה על גאולתנו ופדות נפשנו.

(ישמח ישראל - ליקוטים)

טעם על זה שאנו אומרים הודו לה' במנחה של ערב שבת, נראה טעמו דהנה כתיב יאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר, כי הנה בידוע שכל השבוע נקרא מצרים, שמיצר לאדם שאין לו מנוחה קדושה, והשבת נקרא יציאת מצרים, מחמת מנוחה שנתן הקב"ה בשבת, וזה יאמרו גאולי ה' על שם שיש להם דביקות בשבת, ובשבת מכניסים עצמם לידי קדושה, אשר גאלם מיד צר, פי' שנותנים שבח להקב"ה שגאל אותם מיד צר, והם יכולין לבוא לידי קדושה, לזה נותנים שבח להקב"ה, לפי שבשבת יכולים לבוא לידי קדושה, וזה פי' ותן חלקינו בתורתך, פירוש לפי שבשבת יכולים להשיג את החלק שנתן הקב"ה בתורה.

(חשבה לטובה - עניני שבת)

אין הקב"ה שולח הצרה כי אם למען הישועה שאח"כ, להיות ניכר יתרון האור ויתגדל שמו ע"ז. אנו משבחין בשבה השבת קודש כשמתפללין בו על הצרה בחולי וכדומה אומרין 'שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא' כי בשבת כל הדינין בטלין ומבוטלין, ולא נשאר כי אם זה הצרה שאינה רק למען הרפואה, וזה שבת היא מלזעוק, כלומר שבת היא וניחא דכולא בה וכל הדינים בטלין בו, ואין בו בחינה זו שיהא צריך לזעוק בו וכל הצרות המאורעות בו הוא רק בדרך 'ורפואה קרובה לבוא' כדי שיתגדל שמו ע"ז.

וע"כ בכלות יום הששי ומתחיל בוא יום השביעי, אנו אומרין זה המזמור של ארבעה צריכין להודות, 'הודו לה' כי טוב' להורות שהכל נעשה בו בכי טוב, והיתה גם הצרה לישועה ולרוחה. וע"ז רמז במלת שב"ת נוטריקון ש'בת ב'ז ת'תרפא וש'בת ב'ז תושע, להורות על האמור, שכל הצרות בשבת, הוא רק עבור הישועה והרפואה, והיה השם הזה לך לזכרון ולאות וסימן לכל דברינו בדרוש הזה.

(סידורו של שבת – סוף דרוש השמיני)

נודע מכוונת האר"י ז"ל (פרע"ח שער השבת פ"ה) גודל קדושת תפלת המנחה של ערב שבת, והתעלות הנפשות והרוחות והנשמות, ועל זה באו הבעל שם טוב ותלמידיו ותקנו לומר הודו קודם, בבחינת קרבן תודה, ארבעה הצריכים להודות, על כל נפשות המובלעות בכל ימי השבוע בעמקי המצולה, ורוצים לצאת ולהתקשר נפשם בשורשם על כל ניצוצי חלקם, כי כן יסד המלך מלכו של עולם אשר העת ההוא הוא עת צאת השואבות, לשאוב מים בששון ממעייני הישועה [וכו'], ובעולם הזה איש איש אשר ידע נגעי לבבו, הנה העת לשפוך שיח ובהודות והלל לה', כי הגיע עת צאת ממאסר כבלי עינוי הנפש, ולשבור המסכים המבדילים מקטנן ועד גודלם, כי כן אמרו בזוהר הקדוש (תרומה קלה.) צלותא דמעלי שבתא דהא אתאחדת [וכו'] מובן דההוא צלותא הוא תפלת המנחה אשר בה יאחדו הנפשות ברוחות והרוחות בנשמות [וכו'], ולכן בהתקשרות ההוא יודו כולם לה' חסדו, אשר האיר והבריק להתנוצצות ניצוצי אור קדושת שבת, ולהתקדש בצלם חדש בחיכנם המקיפים לפנים להרגיש קדושה חדשה, ובעת ההוא תרגיש כאבה האנוש מחמת הכרה גדולת הבורא.

(דעת קדושים, ראזלא - אות שבת פ"ו)

שבת נעשה מ'צרה' 'רצה' ונתמתק שם אלהים

צהר תעשה לתיבה, ונ"ל ע"ד הרמז דהנה אלהים במילואו בגימ' צה"ר דאם אדם זוכה עושה מצר"ה רצ"ה ואם אינו זוכה ח"ו לזה, עכ"פ יראה לעשות צירוף מצר"ה צה"ר לשון הארה, ע"כ פירש"י שיתן לו עצה בנפשו שמצה"ר יתהווה חל"ן שהוא ר"ת נ'וצר ח'סד ל'אלפים, והנה כתיב מפי עליון לא תצא הרעות ע"כ כשהקב"ה רצה להורות לנח שיעשה מצר"ה צה"ר לא רצה להזכיר לו בפירוש כביכול שם צרה, ע"כ אמר סתם צהר תעשה לתיב"ה הידוע צר"ה תעשה צה"ר, ודו"ק. וע"כ כתב בספר הקדוש מכבוד אדמו"ר הרב הקדוש מבוטשאטש זכותו יגן עלינו **צה"ר תיב"ה בגימ' שבת, דשבת קודש נעשה מצר"ה רצ"ה המתקה שם אלהים, בא שבת בא מנוחה נייחא לעילא ולתתא ומתפשטין הרחמים על כל העולם.**

(רביד הזהב)

הנה שבת היא מתנה, ביאור העניין, דהנה ישראל קודם שקיבלו את התורה היו מכינים עצמם מ"ט יום קודם, וע"כ לא נקראת מתנה לבד מפני שהיה חלק הכנתם. אך השבת ניתנה במרה קודם שנגמרה הכנתם. על כן נקראת מתנה. והענין, דאף שברור שגם למצות שבת צריך שתסולק הזוהמא, אולם דבר זה נעשה ממילא ע"י שמירת השבת, כי השבת הוא יומא דנשמתא, ומוציאתו מפחיתות החומר. וע"כ אומרים הודו קודם מנחה, וגם במזמור שיר ליום השבת, כמבואר אצלינו במקום אחר באריכות, והכל שמודים על זה שמוציאים אותנו מפחיתות החומר.

(נאות דשא, סאכטשוב - כתי"א סי' 1)

לעורר על הגאולה

ידוע (מאור עינים פ' יתרו) שק"ז מרן הבעש"ט הקדוש זי"ע תיקן לומר בערב שבת קודם תפילת מנחה, מזמור ק"ז שבתהלים, ואף הוא דיבר בקדשו (בפירושו על ההדו שנדפס בסידור תפלה ישרה) שאנו מתכוונים בזה על העלאת הניצוצין הקדושים שנפלו בקליפה ומפוזרות בארבע כנפות הארץ. ובדבר הזה תלוי קץ

הישועה, ועל זה אומרים יאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר ומארצות קבצם ממזרח וממערב מצפון ומים, והזמן גרמא להתפלל על זה בכניסת השבת, כי בשבת קודש הזמן מסוגל לעורר קץ הגאולה וביאת המשיח, לאשר שמירת שבת כהלכתו מעורר גאולתינו ופדות נפשינו, כדאיתא במדרש (קה"ר פ"ד ס"י) אין ישראל נגאלין אלא בזכות שבת.

(ברך משה - שבה"ג עמוד רלו)

הבעש"ט זי"ע תיקן לומר הודו בערש"ק לפני תפלת מנחה, ויתכן לומר איזה כוונה בזה, על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' תשא) כי שבת שהוא אחד מששים בעולם הבא, הוא הכנה על שבת העתיד יום שכולו שבת, כי אלולי שבת שהוא מעין עולם הבא לא היינו יכולים לסבול קדושת שבת העתיד, עכ"ד. ולזה תיקן לומר מזמור זה שאנו אומרים בו יאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר, שהוא רמז על הגאולה העתידה ב"ב, ואנו מקבלים שבת בשמחה ובאנפין נהירין, שבאמצעות קדושת שבת נזכה לגאולה העתידה במהרה.

(לב אהרן)

מעלת וסגולת הזמן

באמירת 'הודו' זמן תיקון נשמות

שאל אחד מצדיקי דורו להרה"ק מהר"י מבעלזא זלה"ה אם הוא אמת שבשעת אמירת 'הודו' במנחה ערב שבת יש להצדיקים עליית נשמה. – אמר לו מהר"י: עך ווייס נישט, אמנם אספר לכם עובדא, פעם אחת לפני שהתחיל אבי (הרה"ק מהר"ש מבעלזא) לומר 'הודו' בערב שבת, חיפש אבי את איש אחד, ושאל אותו 'מה הי' עם איש פלוני' מעירו, והלה סיפר, שציער לתלמידי הבעש"ט, אז אמר אבי: וויל איך נישט, וויל איך נישט, הודו לה'.

(שיח זקנים - ח"ב עמוד קע)

שבת בשבתן

ענייני שבת קודש בפרשת השבוע

רמז פלאי לשמירת שבת מהיונה

ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה. כתב בספר דברי שאול (על התורה) מצאתי בסידור יעב"ץ (בחלק ג' הנקרא מגדול עוז) **ששמע שיש רמז נפלא על שבת מלבד הסמבטיון, שהיונה אינה תולשת מן המחובר בשבת,** וזה שאמר הפסוק ותבוא אליו היונה לע"ת ער"ב והנה עלה זית טרף בפיה, והיינו שכל השבת לא היתה תולשת רק לעת ערב עלה זית טרף בפיה, וזה רמז נפלא שכנסת ישראל ליונה נמשלה, וכנסת ישראל הוא בת זוגה של שבת, וכיון שיונה שומרת שבת אם כן ליונה נמשלה שהיונה מצאה תחלה מנוח ביום השבת, **וזהו שיסד הפייט בזמירת ליום השבת, יונה מצאה בו מנוח,** עד כאן דבריו. וכתב על זה בספר משיב נפש (פ' תצוה) אמנם באמת בסידור יעב"ץ הנזכר לא כך איתא **רק שהיונה אינה אוכלת ממה שנתלש בשבת,** וזה לשונו, **ושמעתי אומרים שיש עוד אות ליום מימים מן היונה שאינה אוכלת מן הנתלש מן המחובר בשבת, דכנסת ישראל ליונה נמשלה** - ואם כן לפי זה הוא יותר פלא שאינה אוכלת ממה שנתלש בשבת, ואם כן אדרבה בזה מובן יותר מה שכתוב **והנה עלה זית טר"ף בפי"ה** שהעלה היה טרף בפיה שלא היה רצונה לאכול דבר הנתלש בשבת.

(באר שלמה)

פסוקי הודו

אומרים להניצה"ק שיודו לה'

הודו לה' כי טוב וגו', פירוש, שכבר נודע שאין לך שום דבר בעולם שלא יהיו בו ניצוצות קדושות, שהם צריכים תיקון על ידי מעשה התחתונים, ובערב שבת הם עולים מהתלבשות הקליפות, לגדר הקדושה, וזהו שאנו אומרים לניצוצות אלו, שבחו והודו להקב"ה שעושה לכם טובה כל כך, מכח עת רצון שיש בשבת, שהם חוזרים לאיתנם הראשון ר"ל לקדושה, שבשבת אית נייחא לכלהו.

(בעש"ט עה"ת – פרשת יתרו אות כו)

מנהג חסידים ואנשי מעשה לומר בערב שב"ק מזמור הודו וכו', וראוי לכוין באמרו יושבי חשך וכו' מש"כ בספה"ק ראשית חכמה (שער אהבה פ"י) כאדם שהוא עומד בחשך שישמח בבא אליו אור חדש, כך צריך שיהיה שמחת בשמחת התורה במועד יותר משאר הזמנים, כדפי' חז"ל שלא נתנו יו"ט לישראל רק שיעסקו בתורה עכ"ל. וזה התחזקות גדול אף למי שמשוקע בטרדות ותאות וחשכות עוה"ז, מ"מ אדרבה לפי החשכות הגדול השמחה יותר גדולה אם הובא לפניו אור חדש, כי מי שהוא יושב בחשכות קצת אין לו שמחה כל כך עם האור. על כן אומרים יושבי חשך וצלמות שהוא חשכות גדול, כי המרו אמרי אל וכו' ויזעקו וכו' ממצוקותיהם יושיעם אכי"ר.

(ויגד יעקב - מאמר מנוחה ושמחה אות ט)

תעו במדבר בישימון דרך, פירוש שהם תועים בבחי' דיבור, היינו דיבורי מצוה תורה ותפלה, שאינם נאמרים כראוי וכנכון, בישימון דרך, הישימון אצלם בדרך, שאין מרגישים יותר כי חסרה להם הדרך האמיתות, וזה נובע מרוב רגילות, עיר מושב לא מצאו, עיר היא מלשון התעוררות, מושב הוא מל' ישוב הדעת, את כל זה לא מצאו, אבל אם הם בבחי' רעבים גם צמאים, שכל השבוע מרגישים בחסרונם, וכשמגיע שבת קודש, ויצעקו אל ה' בצר להם, זוכים הם בש"ק, וידריכם בדרך ישרה ללכת אל עיר מושב, שמחזירם להתעוררות וישוב הדעת.

(דברי שמואל, סלאנים - עניני שבת)

וזהו שיסד הבעש"ט זללה"ה נשמתו בגנזי מרומים לומר בכל ערב שבת מזמור (תהלים) קז, כי מחמת שצריך לזכך עצמו יותר ויותר בעת ההוא, ושם נזכרו ארבעה שצריכים להודות, והא' תעו במדבר הוא לשון דבור שכשבא להתפלל הוא תועה בהדבור, ואינו יכול להביא מדותיו כולן בהדבור, כי צריך לבוא עם כל המדות בהדבור, ולשון כל חיותו בהדבור שלא ישאר שום מדה לחוץ, ולפעמים אינו יכול לעשות כן, מחמת שהיה מקושר כל ימי השבוע בעסקיו.

וזהו תעו במדבר וגו' עיר מושב וגו', הוא לשון התעוררות, התקנה הוא ויצעקו כו', צעקה היא בלא דבור לה' שירחם עליו לעזרהו והבא ליטהר כו', ומחמת שבא למדת רחמנות וכל עיקרו הוא לעבודתו יתברך, אזי נפרדין ממנו החשבות, כי אין קטרוג מאחר שבא לדמת רחמנות, ולמדת אין כי לא לעצמו הוא מבקש רק להשי"ת.

כל אוכל תתעב נפשם הוא לפעמים אינו טועם טעם ותענוג מעבודתו כחולה שאוכל ואינו טועם טעם, אזי גם כן התקנה ויצעקו גו'. וכן יושבי חשך שהוא בחשבות השכל יורדי הים גו', קאי על אותן שהם במדריגה שהולכים בעולמות עליונים בתפלתם, ולפעמים באה ח"ו פנייה, או שום ניצוץ גבהות, אזי יעלו שמים ירדו תהומות ח"ו אזי ויצעקו גו'.

(מאור עינים - פרשת בשלח עה"פ והיה משנה)

תפלת המנחה

במנחה יש עליה להשכינה

כשאומר מנחה, צריך לידע ולכוין, שאז במנחה בשעה שהוא רוצה להתפלל, אז המלכות שהיא שכינה אשר היא בגלות בעונותינו הרבים, אז עולה למקום שהיתה שם קודם הקטרוג.

(פרי עץ חיים - שער השבת פ"ה)

ענין קבלת שבת בתפילת המנחה דערב שבת, דע כי ענין זה הוא דבר גדול להמשיך קדושת שבת מעת תפילת המנחה בערב שבת. ודע כי מעת תפלת מנחה בערב שבת מתחילים העולמות לעלות ולהכלל זה בזה.

(שער הכוונות - ענין טבילת ע"ש דף סב ע"ב)

מעלין כל הדיבורים והמצוות

בערב שבת בתפלת מנחה וקבלת שבת, מעלין כל אותן הדיבורים והמצוות של כל השבוע, שאז הוא עליית העולמות.

(כתר שם טוב, בעש"ט – פרשת יתרו, אות כא / מגיד דבריו ליעקב, מעורישט - אות ס)

התלהבות יתירה

כי תפלת ערב שבת צריך התלהבות יתירה, וכוונה גדולה, יותר מכל תפלת החול כידוע.

(ליקוטים יקרים, מעזריטש - אות רנה)

אין להניח תפילין במנחה דערב שבת

קבלתי ממורי שלא להניח תפילין בערב שבת במנחה כי כבר נתנוצץ קדושת שבת.

(אור צדיקים, פאפיריש - סי' כה אות ה)

במנחה הוא זמן עליית כל עניני החול

נודע מספרים (פע"ח שער השבת פ"ה) בהגיע עת מנחה של יום הששי, אז הוא עת וזמן עליות העולמות, ויש עליה אז לכל התפלות של ימי החול וגם לכל הדבורים והאותיות שעסק עמהם בצרכי גופניות, ובוודאי עשה איזה צירופים בחיצוניות, רוצים עליה על ידו בעת הזאת, בעומדו להתפלל בתפלת מנחה של ערב שבת קודש, להעלותם לשורשם למקום שבתם בעת הזאת זמן עליות כל העולמות, והכל על ידי נענוע אותיות התפלה שמוציא עתה בדחילו ורחימו.. ובזה גורם שמחה לפניו יתברך.

(אור המאיר - פ' בשלח עה"פ הנני ממטיר)

ואדם יפיק תבונה ביתר שאת ויתר עוז זהירות הכוונה בתפילת מנחה זו של ערש"ק, למי שמעיין בכתבי האריז"ל מגודל מעלתה שמזמן תפלת מנחה זו הוא התחלת התכללות והעליות של כל העולמות זה בזה, בודאי ראוי לאדם להכין עצמו בתפילה זו את גודל הכוונה יותר ויותר.

(יסוד ושורש העבודה - שער ח סוף פ"א)

הבעש"ט התענה שיוכל להוריד עצמו בזמן גבוה כזו

מספרים בשבחי הבעש"ט ז"ל, שהתפלל כמה תפלות והתענה כמה תעניתים שיוכל להשיב לשואלו דבר בעת עליית נשמתו בערב שבת בין השמשות, בקבלת שבת דווקא, ולא שהיה כוונתו שיהיה יכול להשיב לשואלו דווקא, אלא הענין הוא דבשעת קבלת שבת אז עליית כל העולמות עד רום המעלות, והיה נשמתו עולה במעלה ומדרגה גבוהה מאוד (כמו בחינת יוסף ומשיח בחינת צדיק יסוד עולם שבכל דור כידוע) ולא היה יכול להשפיל את עצמו כלל למטה, להשיב לשואלו, וכי האי גוונא, שזהו ענין התיקון ובירור, בדברים בטלים לגמרי שנשאר למטה דווקא בעת עליית הפנימיות, ולזה התפלל כמה תפלות שיוכל לתקן גם מה שנשאר למטה בבחינת מותרות דריק ובטלה, כמדריגת יוסף שיש בכחו להשפיל את עצמו כל כך למטה בצירופי הדברים בטלים וריקנים לבררם גם כן, כי כל הגבוה יותר יכול להשפיל את עצמו למטה יותר.

(תורת חיים - סו"פ ויחי דף קח ע"ב)

אודות עטיפת הטלית לתפלת מנחה

אמר לי הרב המגיד מקאזניץ, על ענין הטלית שמתעטפין בליל שבת במנחה עד אחר הקידוש, ששאלתי אותו הלא כתוב בספר הכוונות שאסור להתעטף בערבית בטלית, והשיב לי כן, שאיסור אינו אלא להתעטף בו בתחלה בערבית, אבל אם היה עטוף מבעוד יום מותר וכו', ודברתי גם כן בזה

עם אדמו"ר נ"ע מלובלין, ואמר לי גם שלא להסיר הטלית עד אחר הקידוש, וסיפרתי לו בשם אחד מה שאמר לי, שראה את הרב החסיד המפורסם אב"ד דק"ק נעסכיז, שהסיר את הטלית בליל שבת אחר ברכו מעל ראשו, והיה עטוף רק על גופו לבד, והשיב לי אדמו"ר נ"ע שלא כן אמת, והכחיש לגמרי את זאת, ואמר שבוודאי עשה כדרך ומנהג כל הצדיקים, עד כאן לשונו.

(משמרת איתמר - בליקוטים)

הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע שאל פעם את חתנו הרה"ק רבי מרדכי דוב מהארנסטייפל זצ"ל מדוע אינו מתעטף בטלית בליל שב"ק לקבלת שבת וקידוש כמנהג צדיקי זמנינו, והשיב לו שראה בסה"ק שמי שאין בכוחו ואינו יכול לתקן נפשות ישראל, לא ילבש טלית לקבלת שבת, ועל כך אמר לו חותנו הדברי חיים, גם מי שתיקן את נפשו רשאי וצריך ללבוש.

(הדרת קודש - עמוד מ)

זמן תיקון ועליית הנשמות למעלה

בפסוק כי אמר אכפרה פניו במנחה ההולכת לפני אולי ישא פני, נ"ל ע"ד המוסר דהנה מנחה של ערב שבת היא שעת העלאת נשמות הק' ומכניע מקודם הסט"א ודינין המתערין בימי החול. ואח"ז זוכה אדם לקבל פני שבת. וזה שאמר יעקב אכפרה פניו, היינו פנים טמא של הסט"א, ואח"כ אולי ישא פני, ר"ל שאזכה שישא לי פנים ואזכה לקבל פני שבת.

(רביד הזהב – פרשת וישלח בד"ה כי אמר)

זמן תפלת מנחה

מרן העצי חיים אמר, שמקובל מצדיקים, שיש ענין להתפלל מנחה בערב שבת קודש, בשעה שאם אדם מישראל יעשה מלאכה, לא יהי' חילול שבת ודאי.

(רבינו הקדוש משיאווא)

שמעתי אומרים משמיה דגברא רבה, הגאון האדיר ר' נתן בנימין זלה"ה, להקפיד מאד על הממהרים להתפלל מנחה בשב"ק לעת הצהרים, ואין ממתינים עד זמן העלות המנחה.

(אלף כתב - ח"א אות תתא)

דרכו של מו"ז הגאון [רבי עקיבא יוסף שלעזינגער זי"ע, בעמח"ס לב העברי] היתה תמיד להתפלל בקול דממה דקה וברגשי התלהבות פנימית, הי' מאריך מאד בתפלה, וזוהר פניו בשעת תפילתו הי' כיקוד אש, וביחוד תפילתו במנחה של ערב שב"ק היתה בהתלהבות עצומה מיוחדת, מו"ז הגאון הי' אומר: כי אי אפשר להתפלל מנחה בערב שב"ק בלי דמעות.

(תורת יחיאל, שלעזינגער - ח"א עמוד נה)

תפלת המנחה בלב נשבר תיקון על שבוע העבר

שמעתי מאא"ז מו"ר זללה"ה שאמר משם רבינו מהרצ"ה זללה"ה, אשר צריך האדם להתפלל תפלת המנחה בערב שבת בלב נשבר, והוא תיקון על שבוע העבר, וגם על ידי זה יהיו כל התפילות של שבת בהתלהבות.

(מלבוש לשבת ויו"ט – פ' כי תשא / ילקוט עטרת צבי – עמוד שכט)

טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים

תפילת מנחה דערש"ק אצל הבעש"ט הק' זי"ע

עוד כשנסע ר' גרשון מקיטוב מארץ ישראל לחוץ לארץ לשדך את בניו, אמר אגב אורחא ת"ל (תהלה לאל) שעברתי את הים, אסע לגיסי הבעש"ט ז"ל, ובא אליו בעש"ק, ועמד הבעש"ט להתפלל תפלת המנחה, והיה מאריך בתפלתו עד צאת הכוכבים, ור' גרשון התפלל גם כן בתוך הסידור של האריז"ל ואחר כך היה מעביר על הסדרא שנים מקרא ואחד תרגום, ואחר כך צוה והביאו לו כרים ושכב לנוח.

ובליל שבת בשעת הסעודה שאל ר' גרשון את גיסו הבעש"ט, מפני מה הארכת בתפילה כל כך, אני גם כן התפללתי בכוונות, וקראתי הסדרא שמו"ת, והצרכתי לשכוב ולנוח, ואתה עומד ורועד, ועשיתי כתנועתיך. כי היה (ר' גרשון) רוצה להוציא דברים מפיו, והיה הבעש"ט שוחק ממנו ולא השיב כלום, והוא כפל ושאל עוד הפעם.

אז השיב לו הבעש"ט, כשאני מגיע לתיבה 'מחיה המתים', ואני כוונתי יחודים, ואז באות נשמות מתים לאלפים ולרבבות ואני צריך לדבר עם כל אחד ואחד, מפני מה נדחה ממחיצתו, ואני עושה לו תיקון ומתפלל בעדו ומעלהו והחשוב חשוב קודם, והם רבים כל כך, שאם רציתי להעלות כולם, הייתי צריך לעמוד בשמונה עשרה 'שלש שנים', אך כשאני שומע הכרוז שמכריז 'מקודש מקודש', ואי אפשר עוד להעלות נשמות, אני פוסק מן השמונה עשרה'.

(שבחי בעש"ט - סי' כז עמוד סג)

אצל הבעש"ט הי' נמשך המנחה של ערב שבת קודש כשמונה שעות, השמונה עשרה של מנחה הי' ששה שעות, והי' המנהג כשבא להשמ"ע הלכו כל הקהל לישן כב' שעות, ואח"כ באו ועמדו שמ"ע, והוא הי' עומד בשעה ב' להתפלל, פ"א הקפיד גיסו הרב ר' גרשון קיטעווער על האריכות שלו, ואמר לו מה זה להאריך כ"כ, אמר לו, אלמדך יחוד א' מה שאני מכוין עבור תיקון הנשמות, ולמד אותו, ובאו אליו נשמות גדולות לתיקון ותנבהל מאד ונתעלף, והבע"ש המתין עם תפילתו כי ידע שהסוף יהי' כן, והחייהו, ושוב לא דיבר לו על זה.

(כתבי ר"י שו"ב - עמוד לב)

הגה"ק מהרש"ב מליבאוויטש זצוק"ל

מהגדולי ישראל הבולטים לפני מאה שנים שהיו ידועים במלחמתם וקנאות בלי פשרה נגד הציונים, מזרחי, והאגודה, היה הרה"ק מליבאוויטש זצוק"ל, שהתריע בדברי תורתו ובכתביו להיות מובדל ומופרש מהציונים ולא להתחבר איתם.

כחלק ממלחמתו הקודש ייסד המהרש"ב קרן מיוחדת שהשתמש בו במלחמתו נגד הציונים, באגרות קודש מהרש"ב מסופר על אחד מהנגידים, ר' מנחם מאניש מאנעסזאהן מפעטערבורג, שנדב סכומים הגונים להקרן.

המהרש"ב שלח שליח מיוחד, הרה"ח רבי אליעזר משה מדייבסקי ע"ה, מהעיירה חאוורול, שנסע במיוחד לקאוונא לטכס עצה בשליחותו עם עסקני ה"לשכה השחורה", ה"ה רבי יעקב ליפשיץ ז"ל, רבי משה כרפס ז"ל, רבי שלמה זלמן לאנדאו ז"ל, ורבי שמעון מעריקל ז"ל, איך ללחום נגד תנועת הציונים.

הדרך הנכונה לצאת נגדם

בספר אור לישרים הנזכ"ל הובא במיוחד לשבח מכתבו היסודית הארוכה של המהרש"ב זי"ע, שבו מסביר בדברים קילורין לעיניים את היסודות בסוגיית הגלות והגאולה, ושאיסור הציונות היא רק בזה שרוצים לקחת גאולה עצמית בלי לצפות לישועת ה', וכן כותב בין דבריו דברים הנראים כרוח הקודש גלויים, שאם הציונים יכבשו את הארץ וישתלטו עליה, יטמאו אותה בטומאות וזוהמא הגרועים מכל, ל"ע.

וכותב במכתבו דברים כדרבונות ובין הדברים כותב כך:

"אודות שאלתכם על הציונים ובאנק לאומי, אענה לכם בקצרה.

אפילו אם האנשים האלו היו שלמים עם ה' ותורתו, והיה מקום לחשוב שיצליחו ברצונם, גם אסור לשמוע להם על הדבר, לקחת גאולה בכח עצמית, הלא אסור לדחוק את הקץ אפי' ע"י ריבוי תפילה, (רש"י כתובות קיא.).

וודאי בכוחות גשמיים ותחבולות, לצאת מהגלות בזרוע בשר אסור, ולא ככה יהיה גאולתנו ופדות נפשנו, וכל רצוננו שהקב"ה יביא את משיח צדקינו במהרה בימינו והגאולה יתקיים ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו, ואם ח"ו יעלה בידם לשלוט על א"י כרצונם, יטמאוהו וילכלכוהו במעשיהם הרעים ובזה יאריכו את הגלות, אחינו, התבוננו אם בעניינים אלו רצון הקב"ה, ואם על ידם תהא הישועה לכלל ישראל, לא, לא, לא נקבלו בשום פנים ואופן, גם מטובתם נתרחק, רצוננו רק בטובו של הקב"ה.

לכן הנאמן להשי"ת ותורתו לא יתחבר לעושי רשעה, רק אדרבה, יעמוד נגדם בכל מאי דשייך, ועד שיהא ברצונו של

הקב"ה לגאלנו, מוטל עלינו לקבל על עצמינו את עול הגלות המכפר על עוונותינו".

מכתבו הזה עשה רושם עז, ונפקחו עיניהם של אלפי ישראל, והציונים שלא יכלו שאתו, יצאו במלחמת חרמה נגדו, ויצויין שרביה"ק בספרו הק' ויואל משה (מאמר ג' שבועות, סי' קי"ז) מעתיק דבריו הק'.

תפס את טומאתה העמוקה של הציונים

הרה"ח ר' ישי בוכינגער ע"ה סיפר שמרן רבינו הק' זי"ע התבטא שהמהרש"ב בעומק שכלו תפס את טומאתה העמוקה של ציונות, הרבה יותר מגדולים אחרים.

וכפי שכתב באחד ממכתביו: "**הרעיון הציוני אשר בו רעל וארס הממית ושורף את הנשמה ר"ל, אחרי שכבר נתגלה קלונם ברבים וכפרותם ורשעותם כבר נראה ונגלה לעין כל",** (אגרות הקודש מהרש"ב, מכתב קל).

והוא הנראה מתוך המכתב הנוקב הנ"ל, וכן כותב במכתב אחר וז"ל: "**וכולם עניינים גדולים ובהם עניינים העומדים ברומו של עולם, כמו בדבר הלימודיות במדינתנו ודבר הציונות, אשר נכנסתי בזה הרבה בהתעסקות גדולה, באשר נוגע לכללות קיום עצם נקודת היהדות ממש".**

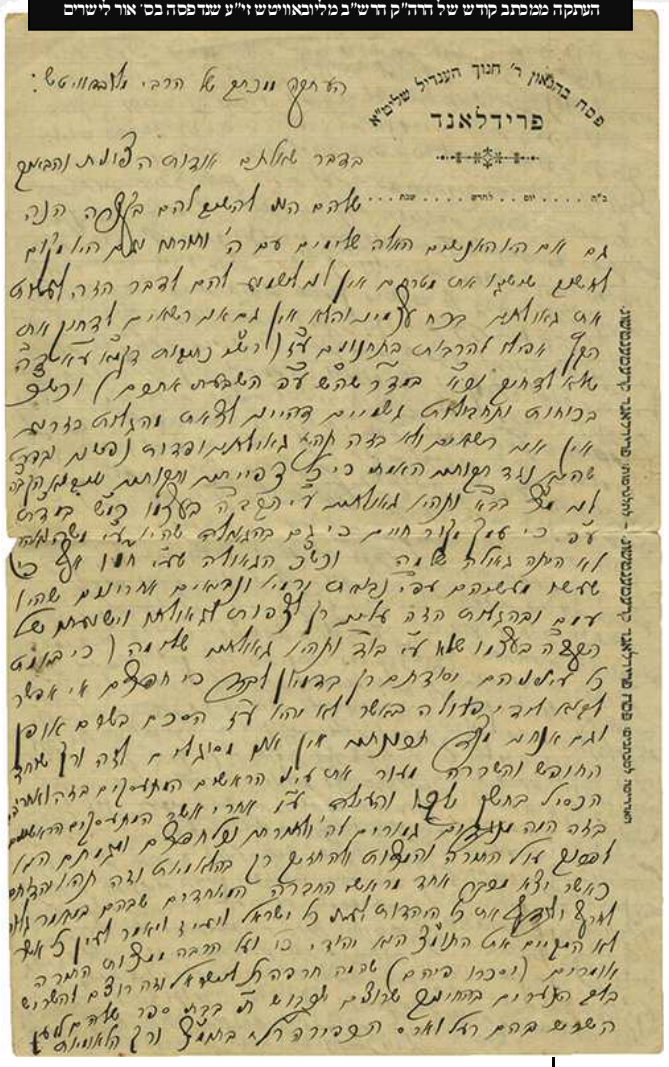
ההשפעה הגדולה מהמכתב הקודש

יצוין שהמכתב הנ"ל נדפס בספר "אור לישרים" כקונטרס מיוחד לעצמו ונתפרסם לאלפיו בכל תפוצות ישראל שגרם לרעש גדול, עד שרבני הציונים ניסו בכל כוחם לטשטש את השפעתו, וכפי הניכר בקונטרסים "בין אור לחושך" וב"אל קריינא דאגרתא".

ובחיבור על הציונות שיצא לאור בווארשא בשנת תר"ס כתבו המוצאים לאור: "**הן זה מקרוב יצא מכתב אדמו"ר הקדוש מליבאוויטש אל כל שלומי אמוני ישראל להתנגד אל הציונות בקול חזק ואדיר, כי מנהליה חותרים תחת אישיות הדת, אשר בכוחו לעשות רושם נורא על אלפי רבבות ישראל לבלתי גשת אל הציונים".**

והמהרש"ב בעצמו מזכירו במכתביו (אגרות קודש, כרך ג, מכתב תקצ"ב) "**המכתב בדבר הציונות בדרך כלל פעל הרבה לטובה ת"ל, ומכמה מקומות דורשים ומבקשים לשלוח להם את המכתב, והנני שולח לכל דורש בלי שום יראה כלל כי אין לי ממה ליראות".**

וכן מתייחס המהרש"ב אל מתקפת הציונים נגד מכתבו וז"ל: "ומה ש'המליץ' פער פיו אין ליתן לב ע"ז, כי בעת

העתקה ממכתב קודש של הרה"ק רש"ב מליובאוויטש זי"ע שנדפסה בס' אור לישרים

שכתבתי את המכתב ידעתי שהכלבים ינבחו ויצעקו מרה, ואני הסכמתי עי"ז באשר ראיתי גודל הנחיצות בזה שנוגע ליסוד וקיום הדת אשר מהרסים חותרים חתירה תחתי', השי"ת יפר עצתם וכו', ואינני מתחרט כלל ע"ז, כי המכתב פעל הרבה למטרת כוונתינו, ומכל דברי המתנגדים ומהחרפות שלהם אינני מתפעל כלל וכלל, ותקוותי חזקה שהשי"ת יסכר את פיהם", ע"כ.

לא מרצוננו יצאנו מארץ ישראל

באסיפת הרבנים שהתקיימה בווילנא בשנת תרס"ה, אמר המהרש"ב: "**לא מרצוננו יצאנו מארץ ישראל ולא בכוחותינו וזרוע בשר נחזור לא"י, אבינו מלכינו ית' הגלינו בגלות, והוא ית' יגאלנו ויושיענו ויקבץ נדחינו מכל קצוות תבל וינהגם ע"י משיח צדקנו אל ארצינו".**

המשך יבוא אי"ה

פנימי | הרי"ז | בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור הגה"צ רבי אליהו יצחק בריסק שליט"א

אב"ד טאשנאד

עם בנו הרה"ג ר' אהרן מרדכי בריסק שליט"א, דומ"ץ טאשנאד

ומח"ס אוצר הזמנים על המועדים

בבית כ"ק רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום ה' פרשת שופטים תשפ"א לפ"ק

הרב מטאשנאד: עם איז מיר א חשיבות צו קומען, כ'האב געוואלט במילא קומען, אבער כ'האב נישט געוואלט קומען מארגן אין מאנסי ווען דער רבי איז שוין במילא דארט (רבינו נסע למחרתו לעשות את השב"ק פ' שופטים בעיר מאנסי), כ'האב געוואלט קומען דירעקט אהער קיין קרית יואל.

אונז מאכן מיר א בר מצוה פון אן אייניקל (בן בנו הגרא"מ שליט"א דומ"ץ טאשנאד), האב איך געזאגט אונז קומען מיר אהער נעמען א ברכה צו די בר מצוה, איי דער רבי איז מארגן אין מאנסי, אבער דאם וועט אויסקומען ווי בדרך אגב, בין איך געקומען דירעקט דא קיין קרית יואל.

וכיבדו רבינו לישב

הרה"ג ר' אהרן מרדכי שליט"א הדומ"ץ העניק לרבינו את ספרו החדש 'אוצר הזמנים' על ראש השנה

רבינו: דאם איז א נייי ספר?

הרב מטאשנאד: יא, און דאם האט דעם רבי'נם הסכמה (רבינו נתן לו כבר מכתב הסכמה על ספרו 'אוצר הזמנים', שי"ל בשנת תש"פ, על עניני חנוכה).[1]

---

[1] מצו"ב תצלום מהסכמת מרן רבינו שליט"א לספרו הנ"ל:

אהרן טייטלבוים

אבדק"ק מאטמאר

ב"ה

הן כל יקר ראתה עיני הספרים החשובים **'אוצר הזמנים'**, פרי מלאכתו ויגיעתו של הרה"ג המופלג בהפלגת חכמים, אוצ"ר בלום, מוה"ר **אהרן מרדכי בריסק** שליט"א מרביץ תורה והוראה בק"ק טאשנאד בעיר מאנסי יע"א, ואחר שהיה לי אתו פתחון פה בדבר הלכה ראיתי בו אור כי טוב, צורבא מרבנן ומשנתו סדורה בידו לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ומאוד תגל נפשי לראות תורה מהזרת על אבסניא שלה, נכד רב האי גאון וגדול מפארי הרבנים שבדור הקדום, ותופס ישיבה אשר העמיד תלמידים לאלפים, בש"ת **מהר"ם בריסק מטאשנאד** זצ"ל הי"ד.

בכן אבוא בכתובים וידי תכון עמו בברכת התורה, שיזכה להמשיך בהפצת מעיינות תורתו החוצה, ולשבת בבית ה' ללמוד וללמד ולהרבות תורה והוראה בישראל מתוך הרחבת הדעת וברב תענוג ונחת וכט"ס.

כו"ח יום ג' לס' כי ברך אברכך (וירא), י"ד לחודש מרחשון שנת תש"פ לפ"ק, פה ק"ק קרית יואל יצ"ו.

רבינו עיין בתוך הספר

רבינו פנה אל בנו הגרא"מ: איר זענט אן אייידעם ביי ר' שמואל פישמאן ער איז אן אייידעם ביי ר' ישי ראזענבערג.

הרב מטאשנאד: דער רבי האט מיר אמאל געזאגט אז דער רבי געדענקט די לויה פון מיין זיידן דער טשעקער רב?

רבינו: יא, שבת איז ער נסתלק געווארן, פרייטאג צונאכט'ס.[2]

הרב מטאשנאד: ער איז שוין געווען אויף שבועות דעמאלטס אין סאטמאר (בשנת תש"ט אצל רביה"ק בעל דברי יואל זצ"ל).

רבינו: ר' שמואל האט דעמאלטס חתונה געהאט, פארדעם איז ער געקומען (ה"ה הגה"צ רבי שמואל ליכטענשטיין שליט"א מקראסנא)

הרב מטאשנאד: יא.

דער רבי געדענקט דעם טשעקער רב אויך?

רבינו: יא, ער איז געווען א יונגער מענטש.

ער האט באקומען אן הארץ אטאקע פלוצלינג.

הרב מטאשנאד: ניין און פערציג יאר.

רבינו: א געלונגענער מענטש געווען.

הרב מטאשנאד: ער האט פיין געזאגט.

כ'וויים נישט צי דער רבי ווייסט, ער האט געהאט א חזקה אפאר יאר פאר די קריג האט ער עולה געווען אין סאטמאר, די הפטרה פון חזון, ער פלעגט פארן אויף שבת חזון קיין סאטמאר. און ער האט געזאגט די הפטרה מיטן נוסח פון איכה. די ערשטע יאר האט דער עולם אריין געשישקעט, דער רבי ז"ל האט אויסגעהערט, און ער האט געזאגט ער קען מקונן זיין (עיי' בשו"ע או"ח רפ"ב במג"א).

רבינו: דער שינאווער רב האט דאס געזאגט אויפן ערוגת הבושם, אז ער האט אים מכבד געווען מיט מפטיר אלס מקונן.[3]

הרב מטאשנאד: אבער ער איז אפאר יאר געפארן אויף סאטמאר ממש ביזן קריג. כ'האב נאך געהערט אידן וואס געדענקען דאס. ס'איז דאך נישט געווען אזוי דער מנהג ביים רביין ז"ל (רק אצל האשכנזים).

רבינו: דער עטרת צבי איז אמאל געווען אין אוהעל, אלץ א הכרת הטוב, ווייל ער איז נישט געזונט געווען, און ס'האבן אים אוסגעבעטן דריי צדיקים און איינער איז געווען דער ישמח משה [השני הי' הרה"ק מראפשיץ והשלישי הי' הרה"ק רבי אורי ממטרעליסק], איז דער עטרת צבי געקומען קיין אוהעל זיך באדאנקן, ס'איז געווען אין די ניין טעג, און דער ישמח משה האט געמאכט א סעודת מצוה, א פליישיגע סעודה לכבודו, אבער ער האט אים נישט פארבעטן צו בלייבן אויף שבת, איז ער אוועק געפארן אויף שבת אין א שכינות'דיגן שטאט פון אוהעל, און דער ייטב לב איז דעמאלטס מיט געפארן אויף שבת מיטן עטרת צבי.

האט מען געפרעגט דעם ישמח משה פארוואס ער האט אים נישט פארבעטן צו בלייבן אויף שבת, האט ער געענטפערט, ווייל דעמאלטס איז געפאלן תשעה באב זונטאג, און שבת חזון איז געווען שבת ערב תשעה באב, און דער עטרת צבי פלעגט אריינשלעפן דעם שבת אין תשעה באב אריין, ער האט מאריך געווען ביי שלש סעודות שפעט אזוי ווי יעדע וואך, און דער ישמח משה האט געוואוסט פון דעם מנהג, האט דער ישמח משה געזאגט, אז אין אוהעל זענען דא צופיל מתנגדים, ס'וועט זיך איבער דרייען די שטאט אויב זיי וועלן זעהן אזא

---

2 **הגאון רבי אהרן צבי בריסק זצ"ל אב"ד טשעקא ואראד בנו של הגה"צ המהר"ם בריסק זצ"ל אב"ד טאשנאד, נולד בשנת תר"ע במארגערטן, ונשא את בת דודו הגאון רבי נתן צבי אב"ד טשעקא, והותנו מסר לו את הרבנות בטשעקא והקים שם ישיבה מפוארה, ובשנת תש"א עבר לגור בעיר אראד, והקים שם אח"כ ישיבת 'בית משה' לפליטי הגולה, וחיזק אותם מאוד, ובשנת תש"י עלה לארה"ק והקים ישיבת טאשנאד בעיר נתניה, וכל תלמידי ומוקירי אביו הגה"צ מטאשנאד התלכדו סביבו, וכשנסע לארה"ב לנישואי בתו היחידה עב"ג הגה"צ ר' שמואל ליכטענשטיין מקראסנא בשב"ק פר' קרח כ"ח סיון שנת תשי"ט, נחלה בלבו ונסתלק בפתע פתאום.**

3 **עיין בס' מפי ספרים וסופרים (ח"ג עמ' קנ"ח) שפע"א היה הערוגת הבושם אצל הרה"ק משינאווא בשבת חזון, וכיבדו הרה"ק שיעלה למפטיר, לאחר התפילה אמר הרה"ק משינאווא: נו, בחרתי למפטיר אחד היודע לקונן, והוא כד' המג"א (או"ח סי' רפ"ב סקי"ד) שלמפטיר על שבת חזון יעלה אדם היודע לקונן, ע"ש.**

ועיי' בדברי יואל מהדורא תנינא פ' דברים, בהפטורת פ' חזון מה שכתב בענין זה.

התנהגות, וועגן דעם האט ער נישט פארבעטן צו בלייבן אויף שבת, כדי ער זאל אוועק פארן.

הרב מטאשנאד: ב"ה מ'האט געהאט שייכות דאהי, און אין ארץ ישראל.

כ'געדענק אויך, צוויי שבתים האב איך מיטגעהאלטן, ביי די לעצטע נסיעה פון רביץ ז"ל (רביה"ק בעל דברי יואל) קיין ארץ ישראל, בין איך געווען סיי שבת אין בני ברק און סיי שבת אין ירושלים, דער רבי איז דעמאלטס אויך געווען אין ארץ ישראל?

רבינו: וועלכעם יאר?

הרב מטאשנאד: תשכ"ה.

רבינו: ניין, דעמאלטס בין איך נישט געווען.

הרב מטאשנאד: כ'געדענק זייער שטארק ווי ער האט געבענטשט, כ'בין אריין מיט א קוויטל און ער האט מיך געבענטשט. שבת אין בני ברק איז געווען א גרויסער שבת.

רבינו: ס'איז געווען דא אסאך טאשנאדער תלמידים, וועם כ'האב געקענט, ר' הערצקא בערנשטיין, ר' שלמה בערנשטיין (ה"ה הרה"ג ר' שלמה חיים בערנשטיין ע"ה מחשובי קהילתינו הק' בבני ברק ובעמוח"ס שבחי שלמה).

הרב מטאשנאד: ר' שלמה איז דאך געווען א חתן.

רבינו: יא, ביים טאשנאדער רב איז ער געווען א חתן.[4]

הרב מטאשנאד: יא, ער האט גוט געקענט לערנען.

רבינו: ביידע האבן גוט פארשטאנען לערנען.

ר' משה פערלמוטער, און ר' הערשל פרענקל, דאס איז אלעם געווען טאשנאדער תלמידים.

ר' משה פערלמוטער האט אויך געקענט גוט לערנען.

רבינו: ר' משה פערלמוטער, אוודאי, ברוך אברהם'ס פאטער, חיים מרדכי'ס פאטער.

הרב מטאשנאד: אין סאטמאר דאהי איז געווען א גרויסער עולם תלמידים פון טאשנאד.

איך בין געקומען ביים אנהייב אהער, און כ'האב זיי אלע געטראפן, ר' משה האט געהאט א טיטל "מורינו" פון טאשנאדער רב, נישט יעדער האט עם געהאט באקומען. ר' משה האט גוט געקענט לערנען.

דער טשעקער רב האט אויך געהאט דא אסאך תלמידים.

רבינו: בשעת די קריג האט ער געהאט אסאך תלמידים אין אראד.

הרב מטאשנאד: רבי יחזקאל ראטה (הגה"צ אב"ד קהל יראי ה' וצ"ל ומלפנים דוט"ץ קהלתינו הק' ב"פ), רבי אליעזר דוד פריעדמאן (הגה"צ רב דקהל מחנובקא בעלזא לאנדאן וצ"ל), די אלע האבן דארט געלערנט ביי אים אין אראד.

רבינו: רבי יחזקאל ראטה האט געלערנט ביי אים א לאנגע צייט, אוודאי.

הרב מטאשנאד: יא, זעקס יאר האט ער געלערנט דארט, ער איז נאכדעם געגאנגן קיין ארי"ו.

רבי יחזקאל ראטה איז אריבער געגאנגען לערנען קיין סאטמאר פאר ער איז א חתן געווארן, ביי די ניינצן יאר. דער רבי ז"ל האט אים דעמאלטס פארהערט, דער רבי ז"ל איז דעמאלטס געווען אין ארץ ישראל, ער האט אים פארהערט, און ער האט נישט געגלייבט אז אין היינטיגן דור איז נאך דא אזא בחור, כ'מיין דער רבי האט עם דערמאנט ביים הספד לפני מטתו.[5]

ער איז דעמאלטס אריבער געגאנגען, יענעם זמן איז ער אריבער געגאנגען פון טשעקע קיין סאטמאר.

---

4 הרה"ג רבי שלמה חיים היה מיועד להיות חתנו של הגאון מטאשנאד זצ"ל בזיווג ראשון, אך ארוסתו נעקד"ה בין הקדושים המושלכים באש הי"ד.

5 ועתיק כאן מה שסיפר מרן רבינו שליט"א בתוך דברי הספד לפני מטתו של הגאון אב"ד יראי ה' זצ"ל:

"...מיר זענען געקומען דא מספיד זיין אן אבידה גדולה פון די פטירה פונעם גאון המפורסם רב דקהל יראי ה' קארלסבורג, ער איז געווען א תלמיד חכם עצום בכל מכמני התורה הקדושה, ס'איז באקאנט דער פעטער ז"ל איז געווען אין ירושלים - כמדומה דאס איז געווען בשנת תשט"ו - האט ער פארהערט די ישיבה, און דער נפטר איז געווען א בחור, און ער האט פארהערט דעם נפטר, ער איז זייער נתפעל געווארן פון די גרויסע ידיעת התורה פונעם נפטר, ווען ער איז אהיים געגאנגען צו די אכסניא, האט ער געזאגט - ס'איז געווען ערשט א קורצע צייט נאך די קריג - ער האט נישט געגלייבט אז נאך די קריג וועט ער נאך האבן אזא תלמיד אזא גרויסע תלמיד חכם. ער איז געפארן דעמאלטס קיין מירון, האט ער געזאגט, רבי אייזיק ראטה'ס בחור, ער איז געפארן אויף א באס, ער האט געהייסן רופן דעם בחור זאל זיצן נעבן אים אויפן וועג קיין מירון ער זאל קענען מיט אים שמועסן אין לערנען, אזא גרויסע הנאה וקורת רוח האט ער געהאט פון די ידיעת התורה דעמאלטס שוין בימים ההם...."

ביי מיר ביים חנוכת הבית (לבנין בית המדרש והיכל התורה המפואר דק"ק טאשנאד בעיר מאנסי) האט רבי יחזקאל געראדט, און ער (בנו הגרא"מ) האט אים אויפגערופן, האט ער פארציילט אז דער טאטע ז"ל האט אונז דערציילט, אז אין נתניה וואו ער האט געלערנט, איז געווען איין סינק פאר נטילת ידים, פאר דרייסיג פערציג בחורים, אזוי איז געווען ביימים ההם. וועז רבי יחזקאל איז געשטאנען צו נטילת ידים, איז ער געשטאנען מיט א גמרא, די פינגף– זעקס מינוט האט ער געלערנט א קביעות'דיגע לימוד, ער האט מסיים געווען מסכתות וואס ער האט געלערנט דעמאלטס ביי נטילת ידים. און ער האט עם דערמאנט וועז ער האט אים אויפגערופן, און רבי יחזקאל זיצט נעבן מיר, ער האט נישט געכאפט וועד ער איז, און ער פרעגט מיך אויף מיין זון, פון וואו וייסט ער?, ער האט דארט געלערנט...?

האט ער מיר מאשר געווען, אז ס'איז אמת, אבער פון וואנעט וייסט דער יונגערמאן דערפון?, האב איך אים געזאגט אז מיין טאטע ז"ל האט עם אים געזאגט.

הרה"ח ר' חיים שלמה פישער הי"ו, משב"ק: ס'איז געווען א אויבערלענדישע ישיבה?

רבינו: ניין, ס'איז געווען חסידיש. ס'איז נישט געווען אזוי ווי סאטמאר אזוי חסידיש, אבער ס'איז געווען בעל–בתי"ש חסידי"ש.

הרב מטאשנאד: ס'איז געווען אזוי חסידיש – אונגאריש.

א' הנוכחים: אזוי ווי גאלאנטא?

רבינו: ניין, גאלאנטא איז געווען אויבערלאנד, דאס איז געווען אונטערלאנד.

הרב מטאשנאד: טאשנאד איז געווען א עכטע שטארקע ישיבה.

רח"ש: א שטרענגע ישיבה הייסט עס?

הרב מטאשנאד: די בחורים האבן געפילט אז דער רב איז זייער טאטע, ס'איז נישט געווען שטרענג, מ'האט נישט געשלאגן, מ'האט נישט ארויס געווארפן, ער איז געווען א גרויסער רבי, אבער ער האט זיך זייער אפגעגעבן מיט די תלמידים.

רבינו: ער איז געווען אן איידעם אין מארגערעטן (במשפחת הגאון הגדול בעל שו"ת מהרא"צ ממארגערעטן ז"ל).

הרב מטאשנאד: ארום פינעף און צוואנציג יאר איז עס געווען די גרעסטע ישיבה, פון תרע"ט, ביז תש"ד. די גרעסטע ישיבה.

רבינו: יא, ס'איז געווען א גרויסע ישיבה.

הרב מטאשנאד: ס'איז אמאל געווען עפעס א שמחה, איז דער טאטע ז"ל דער ברך משה האט מיך געזעהן, און עמיצער האט אים געזאגט ווער איך בין, זאגט ער, טאשנאד איז געווען 'צוויישן די גרעסטע ישיבות'. כ'האב נישט געענטפערט וועגן דרך ארץ. שפעטער בין איך אריין געגאנגען, האב איך געזאגט דער רבי האט געזאגט 'צוויישן די גרעסטע ישיבות', וועלכע ישיבה נאך איז געווען אזוי גרוים ווי טאשנאד? הייבט ער אן צו טראכטן, איר וווייסט וואס כ'וועל אייך זאגן, איר זענט געראכט, ס'איז געווען די גרעסטע... ס'איז טאקע געווען די גרעסטע.

אין סאטמאר האבן געלערנט אין די שענסטע צייטן צוויי הונדערט פופציג בחורים בערך. דארט האבן געלערנט פיר הונדערט פופציג בחורים, ס'איז געווען די גרעסטע ממש. די ישיבה אין גאלאנטא איז אויך געווען נאנט צו דעם מספר.

רבינו: יא.

סעקלעהיהד האט אויך געהאט א גרויסע ישיבה.

רח"ש: וויפיל בחורים האבן געלערנט אין פרעשבורג?

הרב מטאשנאד: פרעשבורג אין יענע צייטן איז שוין געווען א מאדערנע ישיבה.

רבינו: אין אויבערלאנד זענען געווען אלע בחורים אהן א בערד.

הרב מטאשנאד: פרעשבורג אין יענע תקופה פון פאר די צווייטע וועלט מלחמה, א בחור וואס איז געווען שוואך אין חסידיש'קייט איז געגאנגען לערנען קיין פרעשבורג.

רבינו: אפילו נאך פריער אויך.

דער קדושת יו"ט האט נישט געלאזט אז א בחור פון אינטערלאנד זאל גיין קיין פרעשבורג. ער האט געזאגט ס'איז ענדערש צו גיין דינען אין די מיליטער ווי איידער גיין פאר אזא בחור לערנען אין פרעשבורג.[6]

---

6 עיין בס' מסעות ירושלים (עמ' ר"א בהגה"ה) **מביא שהרה"ק הקדושת יו"ט ז"ע צעק פעם אחת בעת אמירת ההושענות במקהלות "יותר טוב לעבוד בצבא שלש שנים רצופים, מליסע ללמוד באותו ישיבה**

הרב מטאשנאד: א חסידישער בחור וואס איז געגאנגען קיין פרעשבורג איז שוואך געווארן אין חסידישקייט.

רבינו: מ'האט געזאגט, אז א בחור פארט פון אינטערלאנד קיין פרעשבורג, די באהן איז געפארן, און ס'האט געמאכט סטאפ'ס, ביי יעדע סטאנציע שניידט ער זיך אפ א שטיקל פון זיין בארד און פיאות, אזוי האט מען געזאגט, מ'וויסט נישט היינט פון דעם.

הרב מטאשנאד: יא, דער עולם וויסט נישט.

ס'איז דא אין די הקדמה אין מהר"ם בריסק קלאגט ער אז איין בחור זיינער, איין בחור פון צעהן טויזענט תלמידים – במשך די יארן, איז אריין געגאנגען אין אים חומצא ובר חומצא (לשון חז"ל ביין שנעשה חומין), אזוי שרייבט ער, אז ער איז קאליע געווארן, כ'בין נאכגעגאנגען ווער דער בחור איז, ער איז למעשה שפעטער געווארן א בעל תשובה, ער האט תשובה געטוהן, אבער ער איז דעמאלטס געהאט קאליע געווארן, ער איז געגאנגען לערנען קיין פרעשבורג. מ'האט שטודירט דארטן, פארץ קריג איז עס געווען א שוואכע ישיבה.

רח"ש: נאכ'ן שבט סופר איז עס שוין אראפ געגאנגען...

רבינו: דער קדושת יו"ט האט נאך געהאט מיטן שבט סופר צוטוהן. שוין דעמאלטס האט זיך עס אנגעהויבן, דורך די משכילים ר"ל אין יענע מקומות... [7]

באויבער-לאנד אשר היו יכולים להיפטר מעבודת הצבא, עיי"ש באריכות.

וע"ע בהקדמת הס' מעשי למלך (ח"ב) כותב שם הגה"צ רבי אהרן זילברשטיין ז"ל אב"ד בעלעד שאביו הגה"צ המעשי למלך מווייצען סיפר לו שפע"א נפגש עם מרן הקדושת יו"ט באסיפת רבנים, והקדוויו"ט אמר לו שהוא הגיע במיוחד כדי לראות ולבחון אותו מקרוב, יען שיש בחורים ששואלים ממנו רשות ללכת ללמוד בישיבת ווייצען, ואחר שראהו היה הקדוויו"ט אומר שאין ללמוד באויבערלאנד, זולת בישיבת ווייצען.

ועיי' בס' זכר צדיק לברכה (ח"א אות ר"מ) שרביה"ק סיפר להגה"צ רבי חנה הערש רובין זצ"ל מסאטמאר בן הרה"ק רבי נפתלי אבד"ק ווישנויצא חתנו של הרה"ק משינאווא ז"ל, שאביו ז"ע היה מפחד על בחורים שבאו לישיבתו ללמוד מפולין שלא ילמדו ממלבושי האונגארישע בחורים, כי שם הלכו יותר בחסידות.

ועיין בס' נפלאים מעשיך (ח"א) שמובא בשם הגה"צ מפאיע הי"ד שכידוע היה ישיבות באויבער-לאנד שהיה מוכר בחוקי המדינה בשם 'דאבינאט - שוהל' וכך היו תלמידי הישיבות נפטרים מלהתגייס להצבא, כי היו נרשמים כסטאדענטען שלומדים השכלה וכדו' ועי"ז נפטרו מזה, והיו גם כמה ישיבות חשובות ומפורסמות כאלו אשר גדולי עולם יצאו מבין כתליה, אבל לבחורים שבאו מאונטער-לאנד היה סכנה גדולה בזה, כי באונטערלאנד לא היו החינוך בדרך מפותח כל כך, ועל כן כשהיו באים למקומות אלו ורואו שינויים גדולים ממה שהיה מקובל במדינתם כגון בלבוש וכדו', היו הרבה בחורים שבאו לידי קרירות וקלות ראש בהלכות ומנהגים קדושים עד שנתקלקלו רח"ל, אבל מן המותר לציין שלהבחורים תושבי אויבער-לאנד לא הזיק מאומה ואדרבה נתגדלו על ברכי התורה והרבה גאוני תבל יצאו משם.

וסיפר, שפעם בא א' לשאול בעצת הרה"ק מצאנז אם לשלוח בנו לישיבה חשובה ומפורסמת מאוד שהיתה "דאבינאט שוהל" [ואותה ישיבה התנוססה לתפארת והרבה מגדולי ומאורי הדור יצאו ממנה] ובכך ייפטר מהצבא, השיב לו הרה"ק מצאנז: ענדערש זאלן זיי גיין אין מיליטער ווי אידער צו גיין לערנען אין אזא ישיבה, כי ידע שלבחורים ממדינת גאליציע היזקן מרובה.

---

[7] ולהבנת הענין נעתיק כאן מה שמובא בס' יהדות טראנסלוואניא (עמ' 76) ...בשנת 896' סכנה גדולה היתה מרחפת על הארטאדאקסן האונגארית להפרד לחצאין, כמעט שהרבנים והקהלות אשר נוטים לחסידות יעזבו את הלשכה המרכזית הארטאדאקסן שבפעסט ויעשו לעצמם הסתדרות ולשכה מיוחדת.

הגרמא לזה הי' שבעת שנשיא הלשכה הראשון הג"ר יצחק רייך שבק לכל חי הושיב הגאון השבט סופר מפרעסבורג אחרי התיעצותו עם רבנים אחדים את הג"ר ארי' לייב ליפשיץ אב"ד סאנטוב לנשיא הלשכה, דבר זה הרה להרבנים החסידים מצד שהרב מסאנטוב הי' מתנגד מוחלט, וגם שבניו למדו בבתי ספר-עליונים, ומלבד זה התנגדו גם לדניאל ווייס המזכיר הראשי של הלשכה כאמור לעיל.

ראש החסידים הי' מרן הקדושת יו"ט אב"ד סיגעט הוא נסע ביחוד לפרעשבורג כדי לסבב את הגאון בעל שבט סופר לשנות את החלטתו בדבר התמנות הרב ליפשיץ, אבל דבר זה לא עלה בידו, וע"ז קרא מרן הקדושת יו"ט אסיפה בענין זה לעיר מיהאליפאלווא כדי לשכס עצה כדת מה לעשות, 72 צירים התאספו אז במיהאליפאלווא, אולם בעת שהוצע להפרד מהלשכה המרכזית בפעסט רבנים מובהקים וגאונים כבעל ערוגת הבושם מהוסט ובעל זכרון יהודה מסאטמאר זצ"ל, עוד גם אחרים לא אבו לשמוע מזה באמרם כי עי"ז רק יתנו יד וכח לפושעים הרעפארמים אשר מחכים בכליון עינים לפירוד כזה בין הדבקים, ויחלישו בנין הארטאדאקסיא אשר רבותינו הקדושים נוחי נפש בנו בזיעת אפם ימסר נפשם עליה, עכ"ז לבסוף עלה להם לתווך לעשות שלום בענין זה, אז הוחלט שלימין הנשיא יישפה גם סגן מכת החסידים אשר יגן על עניני החסידים אז נבחר הרב חיים אלעזר הארטשטיין ע"ה הראה"ק דמונקאטש.

ויש להעתיק את המכתב פיוס ששלח מרן הקדושת יו"ט לבעל השבט סופר זצ"ל, וז"ל המכתב: ב"ה, יום ג' ויקהל תרס"ג לפ"ק, סיגעט יע"א, אל הארז שבלבנון, לפני שמש שמו יגון, ה"ה כבוד אהובי ידי"ע וידי"נ הרב הגאון הגדול מעוז ומגדול עטרת תפארת ישראל וראש גולת אריאל, פאר הדור והדרו עומד לנס עמו וכו' בנש"ק ואילי תרשישים, כקש"ת מו"ה שמחה בונם סופר שליט"א האבדק"ק פרעסבורג יצ"ו.

די גאנצע געגנט איז געווען אזוי, ס׳איז נאנט צו דייטשלאנד, נאנט צו ווין, נאנט צו עסטרייך, איז שוואכער געווארן די גאנצע געגנט... [8]

הרב מטאשנאד: דעמאלטס איז ארוים געקומען אז חסידות האט געווינען, מ׳האט דעמאלטס געזעהן אז דאס איז געווען שטערקער.

רבינו: מ׳האט דעמאלטס געזעהן אז ס׳האלט אידישקייט, די וואס זענען געווען נאנט צו חסידות די האלטן זיך ערליך.

מ׳האט אויך דעמאלטס געזאגט, אן ערליכער אשכנז האט חסידישע קינדער, אזוי האט מען געזאגט, און ענע תקופה האט זיך עס ארויסגעשטעלט.

הרב מטאשנאד: למעשה איז אן אינטערסאנטע זאך, רבי משה׳לע שינאווער איז געווען א באזוך ביים מארגערעטענער רב, בשעת ווען דער טשעקער רב זיין אייניקל איז געווען א יונגל פון דריי יאר, ער איז געווען א וויזיט, און מ׳האט אריין געברענגט א טאץ פון טרויבן, א קליין יונגל האט געזעהן טרויבן אויפן טיש איז ער געקומען בעטן טרויבן, האט דער טאשנאדער רב אראפ גענומען אביסל טרויבן און אים געגעבן, האט דער יונגל דער טשעקער רב געזאגט, ניין ניין, כ׳וויל האבן שיריים, ער האט שוין געהאט אן השגה. אז א אשכנז׳ישער יונגל, א רבני׳ש קינד האט געבעטן שיריים, האט רבי משה׳לע שינאווער געזאגט פארץ מארגערעטענער רב, אן עונש פון א ערליכער אשכנז איז אז ער זאל האבן חסידישע אייניקלעך, אז אייער אייניקל איז שוין ביי די דריי יאר בעט ער שוין שיריים...

רש״ח: דער רבי דער ברך משה פלעגט זאגן, אז דעמאלטס האט מען געזעהן אז אויב א חסידישער בחור גייט קיין אויבערלאנד, איז ערגער ווי א אויבערלענדער, א אויבערלענדער איז דאך דארט געבוירן געווארן, אבער א חסידישער בחור, ער האקט אפ פון די דרך האבות.

רבינו: דער קדושת יו״ט איז דארט געווען, ווען ער איז געווען אין פרעשבורג ביים שבט סופר, און ער האט געזעהן מאדערנע בחורים, און ער האט אים פארגעהאלטן ווי אזוי זיי זעהן אוים, האט ער אים געזאגט, דאס איז אלעם אייערע... זיי קומען פון דארטן.

די וואס זענען אויפגעוואקסן דארט אזוי איז אנדערש געווען, אבער די אנדערע בחורים האבן פלוצלינג געזעהן נייע זאכן, זיי זענען געווארן געווארן אז מ׳מעג אסאך זאכן... האבן זיי זיך שוין ערלויבט אסאך מער...

הרב מטאשנאד: כ׳וויים אז דער רבי דערמאנט די דרשות פון מהר״ם בריסק, דער רבי האט שוין מערערע מאל דערמאנט, חנוכה ביי א פשעטל וכדומה.... ס׳איז דא א טייער ווארט פון מהר״ם בריסק אויף דעם, זאגט ער, מען איז מטהר בזוחלין, און מקוה באשבורן, זאגט ער וואס איז

אהדשכהד״ג ושתה״ק כמשפט לאוהבי ה׳ וחושבי שמו, הנה מאז באתי הביתה זה ד׳ שבועות מעיר פעסט, יום יום דעתי ולבי לבוא בכתובים לפני הדר״ג ידיד נפשי, וסיבות שונות מנעוני מן הדבר, וגם כי קוה קויתי שאתראה פנים עם כהדר״ג בימים האלה באשר יתאספו יחד הקאמיטע של שלושים ואחד (בתוכם גם כהדר״ג וגם אני), אשר נבחרו לברוא חוקי הערגענזונג האראניזיאנס שטאטוט.

וכהיום אחרי רואי שיתמשך הדבר מיום ליום, אמרתי שפתי לא אכלה עוד מלהודיעו שמאד מאד היה צר לי כי כן נסבה מאת ה׳ שלא יכול כהדר״ג להופיע בהדר נאון עוזו עלינו, לישב בראש אסיפת ת״ח רבנים גאונים וצדיקים ונכבדי בעלי בתים יראים ושלמים אשר התאספו ונקבצו בעצת ובהסכמת כהדר״ג ביום ג׳ פ׳ יתרו העבר בעיר פעסט, ואולם עין בעין ראינו כי מלאכתו נעשית ע״י אחרים, כי נתהוה השלום והאחדות בין יראי ה׳ במדינתנו, אשר ידעתי שמאז ומקדם זהו כל מגמת כהדר״ג ידידי לאחד הדעות ולהשוות הלבבות ולהעמיד השלום והמישור במדינה, וידעתי כי שש ושמח כהדר״ג מרחוק לשמוע כי חפץ ה׳ הצליח בידי הנאספים לתקן תקנות טובות ומועילות לטובת מעמד ומצב כלל ישראל.

ומובטחני כי כאשר היה מאז שכל עמודי הקאנצליי היו נשענים על הדר״ג, כן גם עתה יפרוס הדר״ג כנפי השגחתו עליה עוד ביתר שאת ויתר עוז, שעל פיו יצאו ויבואו מנהיגיה ומנהליה ולא ידימו ידם לעשות קטנה או גדולה מבלעדי דעתו ועצתו הטהורה, ואז צדק ושלום נשקו.

וגם ה׳ יתן הטוב ויחזק ויאמץ את כהדר״ג בכל אבריו וגידיו בריא אולם יבריאהו ואורך ימים ושנים ישביעהו, שעוד ימים ושנים רבים יעמוד כהדר״ג בראש החלוצים ללחום מלחמת ה׳ לרומם קרן התורה וקרן ישראל ולהעמיד הדת על תלה, עדי נזכה לעלות לציון ברנה בימינו במהרה. ומאד ישמח לבי ויגל כבודי אם יכבדני כהדר״ג בתשובתו הטהורה. אוהבו דורש שלום תורתו הקדושה בקידה חמש מאתי, חנני׳ יו״ט ליפא טייטלבוים.

8 ותחת אחד השיחים הוסיף רבינו שליט״א לספר: און ווען דער קדושת יו״ט איז אהיים עקומען האט מען אים געפרעגט וואס ער זאגט צו די אויבער-לענדישע אידן, האט ער געזאגט ״זיי זענען גאנץ פיינע אידן, אבער ביי חסידישע אידן וויסט מען אויך אז ס׳איז דא אזא זאך ״קדש עצמך במותר לך״ (ע״י יבמות כ. - וברמב״ן ריש פ׳ קדושים).

דער פשט, מען וויבאלד עס האט א שורש, מ׳איז צוגעבינדן צום שורש, איז אפילו בזוהלין, חלילה אז מ׳פארקריכט, וועט זיך עס צוריק כאפן, דארף איך נישט זארגן. אבער איינער וואס האט נישט קיין שורש, ער איז נישט מחובר צום שורש, מקוה איז נאר באשבורן, כל זמן מ׳האלט זיך גוט, חלילה אז ס׳ווערט זוהלין, דעמאלטס פארקריכט ער... איז עס נישט מטהר... ס׳איז א מורא׳דיגער חיזוק.

מ׳זעהט עס אסאך וואס אפילו זיי זענען פארקראכן, אבער אויב ס׳האט א שורש, ער וויל זיך האלטן מיט זיינע אבות, וועט ער זיך צוריק כאפן, א טאג פריער אדער א טאג שפעטער. אבער אויב ער איז בוגד אין די עלטערן אויך, דעמאלטס איז שוין ביטער.

רבינו: אזוי איז עס געווען ס׳איז געווען אסאך תלמידים פון טאשנאד זענען געפארן אויף די ימים טובים קיין סאטמאר.

הרב מטאשנאד: יא, חסידישע בחורים פלעגן פארן.

אויסער דעם, אסאך ענינים, קהל׳ישע זאכן, מיט רבני׳שע זאכן, האט מען געארבעט צוזאמען (רביה״ק ז״ל בסאטמאר עם מהר״ם בריסק ז״ל בטאשנאד), מ׳האט געהאט ויכוחים, און געארבעט צוזאמען, כדרכה של תורה.

רח״ש: חנוכה האט דער רבי דערמאנט א מהר״ם בריסק.

הרב מטאשנאד: טאקע דאס פון זוהלין?

רח״ש: ניין, א אנדערן חידוש.

הרב מטאשנאד: כ׳וויים אז דער רבי האט אמאל דערמאנט חנוכה א מהר״ם בריסק.

רח״ש: דער רבי האט עס געבעטן און כ׳האב עס דעמאלטס געברענגט אין ביהמ״ד.

רבינו: אין די דרשת מהר״מ בריסק, אויפן ר״ן דארט ביי מין במינו...

ובירכו רבינו: דער אויבערשטער זאל אייך העלפן א גוט געבענטשט יאר, ברכה והצלחה און סייעתא דשמיא.

הרב מטאשנאד: אונז וויל מיר אפשר רופן, דער רבי וועט במילא זיין אין מאנסי, זונטאג מאכט ער (בנו בנרא״מ) בר מצוה, און דער רבי איז נאכנישט געווען ביי אונז אין ביהמ״ד, כ׳מיין אז ס׳וועט זיין א שטארקער חיזוק פאר אונז.

רבינו: כ׳האב געהערט אז עס איז זייער א שיין ביהמ״ד.

הרב מטאשנאד: פארוואס זאל דער רבי נאר הערן?, דער רבי זאל קומען זעהן, ראה אנכי נותן לפניכם ברכה...

רש״ח: די בחורים פון די ישיבה קטנות דאהי זענען זיך געווען פארהערן ביים רב דארט אין טאשנאדער ביהמ״ד אין מאנסי.

הרב מטאשנאד: יא, אפאר קבוצות זענען שוין געקומען זיך פארהערן ביי אונז.

כ׳מיין דער רבי וועט הנאה האבן אריין צו קומען, פשוט עס דאווענען ביי אונז אפאר הייטישע מתפללים. אפילו דער בעל אכסניא פון רבי׳ן (הרבני החסיד מוה״ר משה יוסף הארטמאן ז״ל) לערנט אויך ביי אונז אין ביהמ״ד, און ס׳איז דא נאך, ר׳ יצחק אליעזר יאקאב, ס׳איז דא אפאר פון רבי׳זם מענטשן וואס דאווענען ביי אונז בקביעות, עס וועט פאר זיי אויך זיין א חיזוק. כ׳וויל נישט קיין טירחא ח״ו, אבער אויב ס׳איז מעגליך.

רח״ש: כ׳האב עס שוין געזעהן, איך בין שוין געווען דארט ס׳איז באמת זייער א שיין ביהמ״ד...

רבינו העניק לחב׳ הבר מצוה את ספרו

לב אהרן עמ״ס אבות

הרב מטאשנאד: כ׳וויל זאגן אז כ׳האב פונקט היינט געקוקט אין דעם, אהן וויסן, איך זאג יעדן שבת אויף איינם פון די מ״ח קניני התורה, ס׳איז גרינג, וואס דארף מען יעדע וואך, ס׳איז דא אכט און פערציג וואכן, האב איך דאך וואס צו זאגן, די וואך האלט איך בקבלת יסורים, האב איך היינט אנגעהויבן נאכצוקוקן, און כ׳האב געטראפן דא אויף קבלת יסורים זייער א שיין שטיקל, כ׳האב עם היינט געזעהן פערצופאל, זייער שיין.

ונפרד רבינו ממנו בברכת הצלחה רבה

ובירך רבינו לחב׳ הבר מצוה: דער אויבערשטער זאל העלפן דו זאלסט מקבל זיין עול תורה ומצוות, זיין אן עבד נאמן לה׳, דינען דעם הייליגן באשעפער מיט געזונט און מיט נחת עד מאה ועשרים שנה, דער אויבערשטער זאל העלפן זאלסט זוכה זיין ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים.

הרב מטאשנאד: א גוטע נאכט, א יישר כח.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

נעילת החג שמחת תורה תשפ"ב לפ"ק

בביהמ"ד הגדול בקרית יואל יע"א

וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל. א'ל ב'ני י'שראל איז די ראשי תיבות "**אבי**".

כ'האב געקלערט אזוי, דער זיידע ז"ל אין ייטב פנים, ער רעדט דארט פון יום טוב שמיני עצרת און שמחת תורה, און ער זאגט, אז פסח דאס ווייסט יעדער איינער אז ס'איז על שם העבר, פסח איז וועגן יציאת מצרים. שבועות, איז פארבינדן מיט מתן תורה, אויך פונעם עבר. סוכות איז אויך אזוי, כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאו אותם מארץ מצרים. אבער וואס איז שמיני עצרת און שמחת תורה.

זאגט ער, אז דער זיידע ז"ל ישמח משה האט געזאגט - דער ישמח משה איז געבויעט אויף אן אינטערסאנטע גמרא – ס'שטייט אין ירושלמי, וועו א איד האט מקריב געווען א קרבן, וועו דער ביהמ"ק איז געשטאנען און א איד האט געברענגט א קרבן, איז יענער טאג געווען פאר אים א יו"ט, און ער איז אסור געווען בעשיית מלאכה.

פרעגט דער ירושלמי, אויב אזוי, מ'האט דאך יעדן טאג מקריב געווען תמידים, דאס איז דאך געווען בשם כל ישראל, האט דאך גאנץ כלל ישראל מקריב געווען א קרבן, זאל אסור זיין פאר יעדן בעשיית מלאכה. אויף דעם זאגט דער ירושלמי, ס'איז דאך נישט מעגליך, אידן דארפן דאך האבן פרנסה, האט מען נישט געקענט אסרן יעדן טאג צו טוהן א מלאכה, צו מאכן יעדן טאג א יו"ט.

האט דער ישמח משה געזאגט, לעתיד וועו דער גואל צדק וועט קומען, דעמאלטס וועט זיין ועמדו זרים ורעו צאנכם, ס'וועט דאך זיין אלע גוים וועלן טוהן אלע ארבעט, מ'וועט נישט דארפן ארבעטן, וועט דאס זיין מעגליך, און ס'וועט דאך זיין א בית המקדש בנוי ומשוכלל, מ'וועט דאך מקריב זיין קרבנות יעדן טאג, קומט אויס וועט יעדן טאג זיין א יו"ט, יעדן טאג וועט זיין אסור בעשיית מלאכה, און וועו וועט טוהן די מלאכות, די גוים וועלן טוהן די מלאכות און אידן וועלן נישט טארן ארבעטן, אזוי האט דער ישמח משה געזאגט.

זאגט דער זיידע ז"ל אין ייטב פנים, דער יו"ט פון שמיני עצרת, דאס איז א יו"ט על שם העתיד, וואס לעתיד וועט זיין יו"ט, אזוי זאגט דער זיידע ז"ל אין ייטב פנים. ס'איז א געוואלדיגע גרויסע חידוש.

האב איך געקלערט אזוי, מ'איז אין גלות, איז דאך נישט שמו שלם און נישט כסאו שלם, וועו דער אויבערשטער וועט העלפן און דער גואל צדק וועט קומען וועט דער שם הוי"ה זיין בשלימות, קומט אויס, אונז האבן מיר יעצט שמיני עצרת מיט שמחת תורה על שם העתיד, אין עתיד וועט דער שם הוי"ה זיין בשלימות, איז וידבר משה את מועדי הוי"ה, דאס מיינט מען דער יו"ט פון שמיני עצרת און שמחת תורה, וואס דאס איז יו"ט על שם העתיד, וואס דעמאלטס וועט זיין דער שם הוי"ה בשלימות גמור, וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל, דאס מיינט מען יו"ט שמיני עצרת און שמחת תורה וואס איז א יו"ט על שם העתיד

האב איך אזוי אינזין געהאט וידבר משה את מועדי ה' א'ל ב'ני י'שראל איז די ראשי תיבות "**אבי**". ס'איז דא ימים טובים, אלע ימים טובים, פסח איז א יו"ט, ווי אזוי פירט מען דעם יו"ט, איז דא א הלכות פסח, א גרויסער הלכות פסח, אנגעהויבן פון די הלכות פון בדיקת חמץ, אלע הלכות וואס איז נוגע דעם יו"ט פסח מיטן סדר נאכט, און אלע הלכות, וועו א איד האט א שאלה אין הלכות פסח איז דא א שולחן ערוך, ס'איז דא א הלכות פסח. ראש השנה איז א יו"ט, דער עיקר איז תקיעת שופר, ווי אזוי בלאזט מען

שופר, ניתי ספר וניחזי, ס׳איז דא א שולחן ערוך וואס זאגט ווי אזוי מ׳דארף טוהן ראש השנה. יום הכיפורים איז אויך דא הלכות וואס מ׳דארף טוהן און וואס מ׳טאר נישט. סוכות איז אויך דא די הלכות פון די ד׳ מינים, ס׳איז דא א סוכה, ווי אזוי מאכט מען א סוכה, וואס איז כשר פאר ד׳ מינים, ס׳איז דא א שולחן ערוך מ׳קען אריין קוקן, ס׳איז אפען קלאר פאר יעדן איינעם. דאס איז סוכות, יו״ט סוכות וויסט מען אז ס׳איז דא א שולחן ערוך. עס קומט די צווייטע טעג שמיני עצרת און שמחת תורה, איז דא הקפות, וואס טוט מען, ווי אזוי פירט מען הקפות, באמת איז נישטא, אפילו דאס וואס עס שטייט אין שולחן ערוך איז אויך נאר מנהגים, ס׳איז נישטא קיין הלכה, ס׳איז אלעס מנהגים ווי אזוי אידן האבן זיך געפירט.

ברוך ה׳, אונז פירן מיר אויך הקפות, די הקפות וואס אונז פירן מיר, האט דער זיידע ז״ל דער ייטב לב, ער האט איינגעפירט די הקפות, ער האט דאס איינגעפירט, ער האט געמאכט דעם סדר הקפות וואס איז געדרוקט, וואס מ׳זאל זאגן און וואס מ׳זאל זינגען, דעם גאנצן סדר הקפות האט דער זיידע ז״ל דער ייטב לב געמאכט. נישט נאר ער האט געמאכט דעם סדר ווי אזוי מ׳זעהט עס ווי אזוי ס׳איז געדרוקט, ער האט איינגעשטעלט דעם סדר, ווי אזוי מ׳זאל עס מאכן, וועלכע שעות אין טאג, און וועלכע שעות ביינאכט, די הקפות דארף מען צו פירן שמחת תורה ביז אין די פארטאג׳ס שעות, ער שרייבט עס אין ייטב פנים, שמחת תורה בייטאג זאל מען פירן נאכמיטאג, אזוי שרייבט ער, ער זאגט ס׳זאל קוים בלייבן צייט צו עסן די סעודה, אזוי זאגט ער. ער לייגט עס אזוי אראפ, דאס האט דער זיידע ז״ל דער ייטב לב איינגעפירט דעם גאנצן סדר, דער גאנצער ענין.

וידבר משה את מועדי ה׳ **א**ל **ב**נ׳י י׳שראל איז די ראשי תיבות "**אבי**". מ׳דארף צו וויסן מועדי ה׳ האבן מיר געשמועסט דאס איז דער יו״ט פון שמחת תורה, ווי אזוי זאל דאס געפירט ווערן, "אבי" ווי דער מנהג האבות.

דער זיידע ז״ל דער עצי חיים האט געזאגט אזוי בזה הלשון: דער זיידע – וועז ער האט געזאגט דער זיידע האט ער געמיינט דעם ייטב לב – דער זיידע האט אונז איבער געלאזט א שיינע ירושה, האט ער געזאגט, די ירושה דאס איז די אנדערע טעג סוכות, אזוי האט ער געזאגט, די אנדערע טעג די צווייטע סוכות, דאס איז די ירושה פון זיידן ז״ל דער ייטב לב.

די ירושה דאס איז עד היום הזה, מ׳הייבט אן די הקפות יהי ה׳ אלקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו אל יעזבנו ואל יטשנו.

כ׳האב מיך מתבונן געווען אזוי, מ׳פירט די הקפות, דער סדר ההקפות וואס דער זיידע ז״ל דער ייטב לב האט דאס מסדר געווען, דעם גאנצן סדר, במילא ס׳קומט און ס׳איז מן הנכון אזוי, און כ׳מיין דער גאנצער ציבור וועט מסכים זיין, אז דער זיידע ז״ל דער ייטב לב האט געמאכט דעם סדר הקפות, און אז אידן פירן און פראווענען דעם סדר הקפות, שטייט דאך אין זוהר הקדוש ישמח ישראל בעושיו, די אבות הק׳ קומען אראפ פון גן עדן, דער זיידע ז״ל דער ייטב לב קומט אראפ פון גן עדן, אויף א פלאץ וואו מ׳זעהט וואו מ׳פירט די הקפות ערליך אפגעהיטן, א ציבור אידן האבן געטאנצט די הקפות, נישט מיט קיין ליצנות, נאר מיט אן ערנסטקייט, מיט א הייליגקייט, מ׳האט געווואוסט אז מ׳טאנצט מיט די תורה הקדושה, לכבוד דעם הייליגן באשעפער, איז וועדר אוודאי דער זיידע ז״ל דער ייטב לב זאל בענטשן די אלע אידן וואס האבן געטאנצט די הקפות לויט זיין מנהג וויי אזוי ער האט עס איינגעפירט, און אז דער זיידע ז״ל בשעתו האט ער דאך געבענטשט די אלע אידן וואס זענען געפארן און זענען געקומען אויף יו״ט צו אים, וועז זיי זענען געקומען האט ער זיי אוודאי געבענטשט מוצאי יו״ט, היינט אויך די אלע אידן וואס זענען דא און געפירט די הקפות כפי מנהגו, זענען זיי אוודאי ראוי לברכה מאותו צדיק.

דער זיידע ז״ל דער ייטב לב שטייט און בענטשט אלע אידן דא בברכה המשולשת בתורה בכל מילי דמיטב, די אלע אידן זאלן וועלן געבענטשט בבני חיי ומזוני רויחי, א געזונטן ווינטער, א גוט געבענטשט יאר, אידן זאלן זיצן און עוסק זיין בתורה, לערנען תורה, און מחזיק זיין תורה. אינטערסאנט דער ייטב לב האט געזאגט תורה, איינס פון די תורות וואס ער האט געזאגט שמחת תורה, האט ער גערעדט פאר די בעלי בתים זאלן מחזיק זיין תורה, א אינטערסאנטע זאך, אזוי איז דא אין תורה, יכין ובועז, דארט רעדט ער פון דעם, ס׳איז געדרוקט אין ייטב פנים אין קורצן, אבער ער האט געזאגט אז די בעלי בתים זאלן מחזיק זיין די לומדי תורה, יכין ובועז, אזוי זאגט ער דארט.

דער אויבערשטער זאל העלפן אלע אידן, ס׳זאל זיין א יאר פון גרויס שפע, פרנסה בהרחבה גדולה, אידן זאלן האבן הרחבת הדעת, מ׳זאל קענען מקיים זיין מצוות ומעשים טובים, בבריות גופא ונהורא מעליא. מ׳וועט געבן צדקה און מחזיק זיין לומדי תורה, דורך דעם וועט דער אויבערשטער העלפן מ׳זאל זעהן נחת פון די קינדער און קינד׳ס קינדער דורות ישרים ומבורכים חסידים ואנשי מעשה הולכים בדרך האבות, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל שוין זוכה זיין צו די גאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

סימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרנה
נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מריחוק מקום וקירוב הלב למעננו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמת ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל שמחת הולדת הנכד למזל טוב

אצל נכדו הרב יואל טייטלבוים שליט"א

בן בנו הגדול

הגאון הצדיק רב וו"מ דקהילתינו וויליאמסבורג שליט"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יזכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח בבחי גדושה, מתוך ברירות גופא ונהורא מעליא, עדי נזכה במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

ובכן צדיקים יראו וישמחו
וישרים יעלזו וחסידים ברינה יגילו